M. T. B. COLLEGE, SURAT

Manuscripts Library

No. Ref. / Ser. 6024

Title: Sārasvati-prakriyā

604

C

Sārasvatī Prakriyā : Title

Anubhūtisvarūpācārya : Author

: Editor

: Year, Vols.

: Publisher

604. : Remarks

माहिम्नमञ्जरी

॥श्रीगणेशायनमः॥लक्ष्मीनृसिंहं प्रणिपत्य कर्त्तुं।बुधाय पद्माकरभट्टसूनुः
सारस्वतीयां तिबादिवृत्तिं रत्नमालीं लिखेयं गणपप्रसादात्॥१॥अथाख्यातप्रक्रिया
निरूप्यते।धातोः वक्ष्यमाणाः प्रत्ययान्निधातोर्ज्ञेयाः॥भ्वादिः।भूसत्तायामित्यादिक्रियाको
धातुसंज्ञो भवति धातुवान्तिवादयः।सचत्रिविधः।आत्मनेपदिपरस्मैपद्युभयपदी चे-
ति।अनुदात्तङितः।अनुदात्तेतो ङितश्च धातोरात्मनेपदं भवति।स्वरिते-
तउभेञितः।स्वरितेतस्य धातोरुभे आत्मनेपदपरस्मैपदे भवतः।आत्मगामिनि चेत्फल-
मात्मनेपदं।परगामिनि चेत्फलं परस्मैपदं।प्रयोक्तव्यमन्यथा।परतोऽन्यत्र।पूर्वोक्तनि-
मित्तविधुरादन्यस्माद्धातोः परस्मैपदं भवति।वर्त्तमाने।तिप्।तस्।अंति।सिप्।थस्। १
मिप्।वस्।मस्।ते।आते।अंते।से।आथे।ध्वे।ए।वहे।महे।प्रारब्धोऽपरिसमाप्तश्च
क्रियोपलक्षितः कालो वर्त्तमानः।तस्मिन् वर्त्तमाने अभिधेये काले तिबादयः प्रत्यया भ-

वंति।अस्य तिबादेः पाणिनीयानां लडिति संज्ञा।नव परस्मैपदानि।तिबादिनामष्टादश
संख्याकानामाद्यानि नव वचनानि परस्मैपदसंज्ञानि भवंति परण्यात्मनेपदानि।परा
णि नव वचनानि आत्मनेपदसंज्ञानि भवंति।नाम्नि च युष्मद्यस्मदि च भागाः प्रथमम-
ध्यमोत्तमाः।नामादिषु प्रयुज्यमानेषु त्रिभिर्भागैरिते प्रत्यया भवंति।नाम्नि प्रयुज्य-
माने अप्रयुज्यमानेपि प्रथमपुरुषो भवति।तिबादिवाच्यकारकवाचिनि यु-
ष्मदि मध्यमः।तथैवास्मद्युत्तमः।कर्त्तरि पंच।परस्मैपदं कर्त्तरि भवति च कारादात्म-
नेपदमपि।ततो भू इत्यस्मात्परस्मैपदिनः।विकप्रकृतिप्रत्ययांतपातीति विकरणः।
कर्णो तिबादयो योज्यंते।तत्रैकत्वविवक्षायां प्रथमैकवचनेन भू तिप् इति स्थिते।पका-
रः पित्कार्यार्थः।अप् कर्त्तरि।धातोरप् प्रत्ययो भवति कर्त्तरि विहितेषु त्यादिषु चतुर्षु
दिप्रपर्यंतेषु परतः।पकारो विकरणेन द्ध्यापनार्थो गुणार्थश्च।गुणः धातोरंत्यभूतस्य

नामिनो गुणो भवति। अवाप्नु। अर्थ्य विवक्षायां भू नस इ नि स्थिते। अपित्तादि ङित्। पूकारे
तं त्यादिकं च विहायनः। प्रत्ययो ङित्संज्ञो भवति। क्ङिति च धुगुणसि। किति ङिति च परे धातोर्गु
णो भवति। धुसंज्ञा। पित्वाद्भूतद्विवचनस्य धातोः। भूत उसि परे नुभवति। नतो ङित्वान्न सि
गुणप्रतिषेधे पि। अपृप्रत्ययनिमित्तो गुणो भवत्येव। सो विसर्गः। भवतः। बहुत्वविवक्षायां भू
अंति इति स्थिते। अदे। अकारस्य लोपो भवति अकारे एकारे च परे। भवंति। भवसि। भ
वथः। भवथ। ओरा। अकारस्य आत्वं भवति म्वोः परयोः। भवामि। भवावः। भवामः। सराजा त्वादि मि
को भवति। त्वं साधुर्भवसि। अहमात्मविद्भवामि। इत्यादि प्रयोक्तव्यं। असमवधानात्पुरु २
षविशेषः सूत्रक्रमेण पुरुषप्रयोगो भवति। त्वं स च साधू भवथः। स च त्वं चाहं च पंडिता भवा
मः। भूङ् प्राप्तौ। तस्मात्ते आमृता निनव वचनानि प्रयोज्यानि। अगुणा वाप्तोतौ च। भवते। आत
थइः। अकारस्यात्परस्य आत् अथ संबंधिनकारस्य अकारो भवति। भवेते। भवंते। भवसे। भवे

५२

थे। भवध्वे। अदे। भवे। भवावहे। भवामहे। सप्तम्यां भवते। विधिसंभावनयोः। यात्। यातां। यु
स्। यास्। यातं। यात। यां। याव। याम। ईत। ईयातां। ईरन्। ईथाः। ईयाथां। ईध्वं। ईय। ईवहि।
ईमहि। विधिः कर्त्तव्यार्थोपदेशः। संभवानं कल्पन मूहस्तत्र यादयः प्रत्यया भवंति। लिङ्
ङि तिन्विषां संज्ञा पातिनी यानायां। अकारात्परो याईर्भवति। भवेत्। भवेतां। भवेयुः। भवेः।
भवेतं। भवेत। याभियं। अकारात्परो या मियं भवति। भवेयां। भवेव। भवेम। शिष्यः पुस्तकमुषु
को भवेदिति विधिः। भवेयम्। भवेवहि। दसौ वेदपारगो ब्राह्मणो वादिति संभावनं। भवेत। भवे
यातां। भवेरन्। भवेथाः। भवेयाथां। भवेध्वं। भवेय। भवेवहि। भवेमहि। आशीः प्रेरणयोः तु
प्। तां। अंतु। हि। तं। त। आनिप्। आवप्। आमप्। तां। आतां। अंतां। स्व। आथां। ध्वं। ऐप्। ऐ
यै वहैप्। आमहैप्। अप्राप्तप्रार्थना आशीः। परस्येष्टार्थशासनं वा प्रेरणं प्रवर्त्तनं तत्र तुबाद
यः प्रत्यया भवंति। एषां संज्ञा लोट्। तुह्योस्तातङ्गा। सिवा वक्तव्यं। भवतु। तातङि त्वं गुणप्रति

षेधार्थेनतु॥ अत्यादित्यार्थे। भवतात्। भवतां। भवंतु। भव। भवतात्। भवतं। भवत। भवानि।
भवाव। भवाम। अतः॥ अकारादुत्तरस्य हेर्लुग्भवति। आयुष्मान् भवतु भवान्। अध्ययना
योग्यत् भव सौम्य। भवतां। भवेतां। भवंतां। भवस्व। भवेथां। भवध्वं। भवै। भवावहै। भवाम-
है। हरिं भवस्व त्वं। अनद्यतनेतीति। दृशानो। अनद्यसिषु। तंता। अभिष्ठावामातनुः। आतां
अंतां। थास्। आथां। ध्वं। इवहि। महि। अतीतायारात्रेर्यामद्वयादर्वाक्यायावुदागामिन्याः
प्रथमयामद्वयं। सोद्यः। ततन्यस्मिन्। सोऽनद्यतनः तस्मिन्ननद्यतने काले दिवादयो भवंति। ए
षां संज्ञा लुङ्। दिसिमिइत्येतेषां इकारउच्चारणार्थः॥ ततोन कारइत्। एतन्यकर्तरीति विशेष ३
णार्थः। वाषसानेइति दकारस्यनकारः। द्विवादावट्। द्विवादेषपरे धातोरडागमो भवति॥ अ
भवत्। अभवतां। अभवंन्। अभवः। अभवतं। अभवत। अभव। अभवाव। अभवाम।
त्वमभवत्तत्मुत्र॥ इत्यादि। अभवत। अभवेतां। अभवंत। अभवथा। अभवेथां। अभव

ध्वं। अभवे। अभवावहि। अभवामहि। सराज्यं अभवत। परोक्षे। णप्। अतुस्। उस्। थ
प्। अथुस्। अ। णप्। व। म। ए। आते। इरे। से। आथे। ध्वे। ए। वहे। महे। धातोः परोक्षे। अती
तेकाले णबादयो भवंति। एषां संज्ञा लिट्। लिटि। णबादिषुयोगेषु धातोर्द्विर्वचनं भवति।
णादिः कित्। अपित णादिः किद्भवति। सस्वरादिर्द्विः। सस्वराद्यो ऽवयवो द्विरुक्तो द्वि
भवति। ह्रस्वोऽपरति द्विति। णकारो वृद्ध्यर्थः। पकारः पित्कार्यार्थः। आम्भो णादौ। पूर्वस्या
कारस्य भूत्राभ्यस्य च आकारो भवति णादौ सति। ह्रस्वः। पूर्वस्य संबंधिनो दीर्घस्य ह्रस्वो भव
ति। झपां जबचपाः। पूर्व संबंधिनां झढधघभानां जडदगबाः खफछठथानां चटतकपा
भवंति। भुवोवुक्। भुवो वुगागमो भवति णादौ स्वरे परे। बभूव। बभूवतुः। बभूवुः। ऋादेर्णा
देः। सस्भृद्युस्तुद्रुस्रुभ्यः अन्यस्मात् परस्य थादेः णादेः इडागमः नभवति। अन्यस्मात्रि
यमात् सनिटो पित्इडागमः। बभूविथ। यथा गमास्तस्य हलोनगरत्यंते। इतिन्याया द्विथेरोपि

ण। दित्येन यपि वुक्। बभूवथु। बभूव। बभूव। बभूविव। बभूविम। वलिर्वसतरान् बभूवे। ब
भूवे। बभूवाते। बभूविरे। बभूविषे। बभूवाथे। नामिनोश्चतुर्णां धो ढः। नाम्यंतात्परस्य षि
वादीध्वंलुङ्लिटांतिरिक्तस्य लिडो लुङ्लिटोश्च। धस्य ढो भवति। अत्र सेटो हलो ढ इति वक्तव्यः। ब
भूविढ्वे। बभूविध्वे। बभूविषे यास्त्वायासम्। सीष्ट। सीयास्तां। सीरन्। सीष्ठास्सीयास्थां। सीध्वं। सी
य। सीवहि। सीमहि। धातोराशिषि पादस्य यो भवति। एषां संज्ञा आशीर्लिङ्। भूयात्। भूयास्तां।
भूयासुः। भूयाः। भूयास्तं। भूयास्त। भूयासं। भूयास्व। भूयास्म। आशिषि याद्ये। किदिति वक्तव्यः
ततो गुणाभावः। संज्ञा मानुभूयात्। भूसीष्ट इति स्थिते। सिसतासी स्यपामिट् धातोः परेषां ४
सिसतासीस्य पित्येते षांइडागमो भवति। गुणो वाच्यौ षत्वं। भविषीष्ट। भविषीयास्तां। भ
विषीरन्। भविषीष्ठाः। भविषीयास्थां। भविषीध्वं। एवं धाते पि ढत्वं वक्तव्यं। भविषीढ्वं। भविषी
य। भविषीवहि। भविषीमहि। हरिभक्तिं भविषीष्ट। स्यतासे। तास्तारौ। तारसः। तासि। तास्थस्थ। ता

स्यतासि। तास्वस्मः। तासमसरौ ता तारौ। तारसः। तासे। तासाथे। ताध्वे। ताहे। तास्वहे। तास्म
हे। स्येभ्यो भविष्यर्थे तारादयो भवंति। एषां संज्ञा लुट्। इट् गुणो वाच्यौ। भविता। भवितारौ।
भवितारः। भवितासि। भवितास्थः। भवितास्मि। भवितास्वः। भवितास्मः। श्वस्ते हरिः। आत्मने भ
विता। भविता। भवितारौ। भवितारः। भवितासे। भवितासाथे। भविताध्वे। भविताहे। भवि
तास्वहे। भवितास्महे। श्वो हरिं भविता। स्यादौ भविष्यति स्यपुरु धातो भविष्यति काले स्य प्र
त्ययो भवति। तिबादिश्चाष्टदशस्वपरेषु। एषां संज्ञा लृट्। भविष्यति। भविष्यतः। भविष्य
न्ति। भविष्यसि। भविष्यथः। भविष्यथ। भविष्यामि। भविष्यावः। भविष्यामः। कुर
क्षिर्धर्मसवत्रं को भविष्यति। भविष्यते। भविष्येते। भविष्यंते। भविष्यसे। भविष्येथे। भविष्
ध्ये। भविष्ये। भविष्यावहे। भविष्यामहे। सावर्णी राजा भविष्यति। स्यप्रक्रिया तिङ्क्रमे॥
क्रियायां। अस्य संज्ञा लृङ्। अडागमः। अभविष्यत्। अभविष्यतां। अभविष्यन्। अभ
१ःप्रति क्रमे कुत स्थि ढे गुणादनि। ष्यन्तो सत्यां धातो। स्यप्रत्ययो भवति दिवादिपरतः। कविड्भूतेपि १

विष्य। अभविष्यतं। अभविष्यत। अभविष्यं। अभविष्याव। अभविष्याम। यादिसुट् स्ति:
सुराख्यमभविष्यत्। तत्रसुभ्मेऽभविष्यत। अभविष्यत। अभविष्येतां। अभविष्यंत।
अभविष्यथा:। अभविष्येथां। अभविष्यध्वं। अभविष्ये। अभविष्यावहि। अभविष्या
महि। भवान्यदि धनं अभविष्यत। तदा सुखमभविष्यत। भूतेऽसि। धातोर्भूतमात्रेऽर्थे
ऽसि। प्रत्ययो भवति। द्विबादिपरतः। एषां संज्ञा लुङ्। अस्य इकारः सेरिति विशेषणार्थः। अ
भूत् इति स्थिते। दादेः पो पुपूरस्मैपदे परे। अपि तथा स्थाइ एतेषां पिबतीति भ्वः। परस्मै ५
लोपो भवति। अगात्। अस्थात्। अधात् इति वक्तव्या भूवः सिलोपे लङ्गवदाम्भूः। तेन गुणो न
रूपे न। अभूत्। अभूतां। भूवः सिलोपे स्वरे वुग्वक्तव्यः। अभूवन्। अभूः। अभूतं। अभू
त। अभूवं। अभूव। अभूम। व्रलोपेऽभूत् आत्मनेपदे सिः। इट् गुणो बोषतं ष्टतं। अट। अभ
विष्ट। अभविषातां। आतोऽन्तोऽन्ततः। आत आत्मनेपदस्यानमश्चाद्भवति। अभविषत

उत्तरेस्य। अभविषत। अभविष्ठाः। अभविषाथां। धकारे परे सलोपो वक्तव्यः। धे सलो
पो वा सस्य द इति केचित्। अभविढ्वं। अभविध्वं। अभविषि। अभविष्वहि। अभविष्महि।
सर्वत्र अभविष्ट। माङि लुङ्। माङि प्रयुज्यमाने लुङ् लकारो भवति। मा टः। माङ्शब्दे प्रयुज्यमा
नेऽटो लोपो भवति। स्मव्यवधाने पि च। महार्य भवान् भूत् स्मयुक्ते लुङ् च। स्मयुक्ते।
माङ्शब्दे प्रयुज्यमाने लुङ् स्यात्। मा स्म भूत्। मा स्म भवत्। परस्मैपदी। चिती संज्ञाने। इकार इ
त्कार्यार्थः। पूर्ववन्निबाध्यः। अपृक्तकर्तरि। उपधाया लघोः। धातोरुपधाया लघोर्ना
मिनो गुणो भवति। चेतति। चेतेत्। चेततु। अचेतत्। णिवि गुणः। चिचेत। चिचिततुः। चि
चितुः। क्वित्वान्न गुणः। चित्यात्। चेतिता। चेतिष्यति। अचेतिष्यत्। चित् स्थ इति स्थिते।
सिस्पतासीस्यपामिट् से। सिस्तासीस्यपरयोरिडागमो भवति। इट ईटि। इट उत्तरस्य से
लोपो भवति इटि परे। अचेतीत्। अचेतिष्टां। स्मा विद। सेराकारान्तादिडस्मोऽन्तरस्यानडुसः

भवति। अचेतिषुः। अचेतीः। अचेतीतिष्टं। अचेतिष्ट। अचेतिषं। अचेतिष्व। अचेति
ष्म। श्चुतिर् आसेचने। इरनुबन्धः इरितो वेति विकल्पेन ङः। श्चोतति। श्चोतेत्। श्चोत
तु। अश्चोतत्। चुश्चोत। णप्। इकि ख्विते। द्विः। पूर्वस्य हलादिः शेषः। पूर्वस्यादिहसः। श्चोष्य
ते। श्चोत्युष्यते। चुश्चोत। चुश्चुततुः। चुश्चुतुः। चुश्चुतेत्। श्चुत्यात्। श्चोतिता। श्चोतिष्यति।
अश्चोतिष्यत्। अश्चोतीत्। इरितो वा। इरितो धातोर्वा ङ प्रत्ययो भवति। सेरपवादः। उ
कारो गुणप्रतिषेधार्थः। अश्चुतत्। श्चुतिर् क्षरणे। श्चोतति। श्चोतेत्। श्चोततु। अश्चो
तत्। द्विश्च। अस्मात् णव। द्विर्वचने कृते यत्र वैरूप्यं तत्र श्चानामादेशः स्वयाः। श्चोष्यते न
श्चासा। चुश्चोत। चुश्चुततुः। चुश्चुतुः। चुश्चोतिथ। चुश्चुतथुः। श्चुत्यात्। श्चोतिता। श्चो
तिष्यति। अश्चोतिष्यत्। अश्चोतीत्। उकारो गुणप्रतिषेधार्थः। अश्चुतत्। मंथ विलो
डने। मंथति। मंथेत्। मंथतु। अमंथत्। ममंथ। नश्चाः संयोगादेर्योर्ह्नि। संयोगादेरवर्णे मा

ननकारः दकारः रकारस्य ह्रित्वं न प्राप्नुवंति। नलोपः। धातोरुपधाभूतस्य नकारस्य लोपो भ
वति कितिङिति च परे। उपधानकारलोपे प्राप्ते संयोगाभ्यां परात् णादेलादेः किद्वा
। श्रंथिग्रंथिदंभिस्वंजीनां लिटो कित्त्वं चेति व्याकरणांतरे। श्रंथ विमोचन प्रतिहर्षयोः ते
न नलोपाभाव। ममंथतुः। ममंथुः। ममंथिथ। मथ्यात्। मंथिता। मंथिष्यति। अमंथिष्यत्। अमं
थीत्। कुथि हिंसासंक्लेशनयोः। इकार इदित्कार्यार्थः। इदितो नुम्। इदितो धातोर्नुमागमो भव
ति। कुंथति। कुंथेत्। कुंथतु। अकुंथत्। द्विश्च। कुहोश्चुः। पूर्वसंबंधिनोः कवर्गहकारयोश्चु
त्वं भवति। लघूपधत्वाभावात् गुणः। चकुंथ। चकुंथतुः। चुकुंथुः। इदितो नलोपाभावो वाच्यः।
कुंथ्यात्। कुंथिता। कुंथिष्यति। अकुंथिष्यत्। अकुंथीत्। षिधु गत्यां। उकार उदित्कार्यार्थः। आ
देः ष्णः स्नः। षोपदेशस्य लोपदेशस्य धातोरादेर्वर्णमात्रयोः षकारणकारयोः सकारनकारौ भ
वतः। सेकसृसृसृजस्तृस्त्यान्यादंत्याजं नसाप्य ष्योपदेशाः स्मृताः। ष्वष्कस्विदस्वंदस्वज स्वर

पुष्णिमुङ्। णोपदेशाः। सृजनृनर्दनाटिनाथृनाथृनन्दनक्कनृनृ ८॥ ९ नकारजावनुस्वारपंचमौ झलि धा
तुषु षकारजः आकारस्येषाहं वर्गस्तवर्गजः॥ १० नामधातुष्ठ्युष्वष्क ष्टिवाषः सोनेतिवाच्यं॥ उ
क्तः। सेधति। निपूर्वः। स्यादेशस्य तथा तो सुनमा। प्रादेरुपसर्गात् रेफात्स्वरात्। नो नमादेशनां च धू
धातोर्नो सकारनकारयोः सौ पूर्वस्मात् विनविवषकारणकारो भवतः। षत्वनिमित्ते सति। निषेध
ति। सिध्व। अद्दिवाप धाने पिषत्वं। निषिषेध। निषिषिधतुः। सिध्यात्। सिधिता। सेधिष्य
ति। असेधिष्यत्। असेधात्। षिधूञ्। शास्त्रे मांगल्ये च। ऊकारइत् क्रिकस्यार्थं। सेधति। सेधेत्। से ७
धतु। असेधत्। सिषेध। सिध्यात्। ऊदितो वा। ऊदितो धातोर्निष्ठा भवति। स्वरतिसूतिसूयतिधूञ्
ऊदितां इड्वा वक्तव्यः। रधूनशू दृपत्तृप जुहमुहस्नुहस्निहां तेर थाप्यसः। सेधिता। सेधि
तारौ। सेधितारः। सेधितासि। सेधितास्थः। सेधितास्थ। सेधितास्मि। सेधितास्वः। सेधितास्मः। प
ढो। तथोर्धः। झभान्ता हानि। परयोस्तकारथकारयोर्धकारादेशो भवति। दधाति विना। झवेज

बा। सेद्धा। सेद्धारौ। सेद्धारः। सेद्धासि। सेद्धास्थः। सेद्धास्थ। सेद्धास्मि। सेद्धास्वः। सेद्धास्मः। सेधिष्य
ति। सेधिष्यतः। सेधिष्यंति। सेधिष्यसि। सेधिष्यथः। सेधिष्यथ। सेधिष्यामि। सेधिष्यावः। सेधि
ष्यामः। सेत्स्यति। सेत्स्यतः। सेत्स्यंति। सेत्स्यसि। सेत्स्यथः। सेत्स्यथ। सेत्स्यामि। सेत्स्यावः। सेत्स्या
मः। असेधिष्यत्। असेधिष्यतां। असेधिष्यन्। असेधिष्यः। असेधिष्यतं। असेधिष्यत। अ
सेधिष्यं। असेधिष्याव। असेधिष्याम। असेत्स्यत्। असेत्स्यतां। असेत्स्यन्। असेत्स्यः। अ
सेत्स्यतं। असेत्स्यं। असेत्स्याव। असेत्स्याम। असेधीत्॥ इट ईटि। अनिटो। नामिवतो नामि
वतो ऽनिटो धातोः परस्मैपदे सिच्प्रत्यये परे वृद्धिर्भवति। सिः। असैत्सीत्। झसात्। झसादुर
त्तरस्य सेर्लोपो भवति। झसे परे। असैद्धां। असैत्सुः। खद स्थैर्ये हिंसायां च। खदति। अतउ
पधायाः। धातोरुपधाया अकारस्य वृद्धिर्भवति ञ्णिति च परे। चखाद। चखदतुः। चखाद। चखदिव। च
खादिम। खद्यात्। खद्यास्तां। खद्यासुः। खदिता। खदितारौ। खदितारः। खदिष्यति। खदिष्य

तः खदिष्यंति। अखदिष्यत्। अखदिष्यतां। अखदिष्यन्। णित्य परस्मैपदे परे सिण्णिद्भ
वति। णित्वाद्वृद्धिः। अखादीत्। अखादिष्टां। अखादिषुः। हलादेर्लघूकारोपधस्य वा वृद्धिः से
टि सौ वा वाच्या। अखदीत्। गद व्यक्तायां वाचि। गदति। उपसर्गान्निमित्तान्नेर्गदादेर्णत्वं वाच्यं।
प्रणिगदति। गदेत्। गदतु। अगदत्। जगाद। गद्यात्। गदिता। गदिष्यति। अगदिष्यत्।
अगादीत्। गदनदपतपदघुमास्थोहन्त्याचारासावपू बहुयास्चि दिहातिगप्द
स्यः। रद विलेखने। रदति। रदेत्। रदतु। अरदत्। रराद। लोप पच्यो किति चास्य। पर ६
वादीनामनादेशादीनां किति णादौ सति पूर्वस्य लोपः। असंयुक्तहमयोर्मध्यस्थस्याका
रस्य एकारः। रेदतुः। रेदुः। सेटि थपि चैत्वपूर्वलोपौ वा वाच्यौ। रेदिथ। रद्यात्। रदिता। रदिष्य
ति। अनदिष्यत्। अनादीत्। अनदीत्। अनादिष्टां। अनादिषुः। अनादीः। अनादिष्टं। अ
नादिष्ट। अनादिषं। अनादिष्व। अनादिष्म। अर्द गतौ याचने च। अर्दति। अर्देत्।

अर्दतु। आर्दत्। द्वित्वे कृते। आन्वोर्णादौ। आ अर्द णप् इति स्थिते नुडागमः। अत्तो नेरु
ऋकारादिधातुसंयोगांताकारादिधातूनां पूर्वस्य नुडागमो भवति। णादौ सति। आनर्द। आर्दीत्।
आर्दिष्टां। आर्दिषुः। इदि परमैश्वर्ये। इदितो नुम्। इंदति। इंदतु। स्वरादेः। स्वरादेर्धातोर्द्विती
यो अगमो भवति द्वित्वे परे तु। अइ इंद इति। इंदत्। कासादिप्रत्ययादाप क्रुस्नु परः। कास
आसदय अयनाम्यादिगुरुमधातु अनेकस्वरधातुभ्यः प्रत्ययान्तात्सु णबादौ परे। आ
मप्रत्ययो भवति स्वकृत्सु भूपरः। प्रयोक्तव्यः। विदद्दरिद्राजागृकासूजागृदधउषएभ्यो वा
मारः। पूर्वसंबंधिनो ऋकारस्याकारो भवति। चत्वं। धातोर्नामिनः। धातोरंत्यस्य नामिनो नि
नो वृद्धिर्भवति ञिति णिति च परे। इंदांचकार। कृरं। इंदांचक्रतुः। इंदांचक्रुः। इंदामास। इंदा
मासतुः। इंदामासुः। इंदांबभूव। इंदांचक्रे वा। इंदांचक्रम। इंद्यात्। इंदिता। इंदिष्यति। ऐंदिष्यत्।
स्वरादेः ऐंदीत्। णिदि कुत्सायां। निंदति। निंसति। ह निंदमुपसर्गात् णत्वं वा वाच्यं। प्रणिंद

ति।अनिन्दत्।निंदेत्।निंदतु।अनिंदत्।निनिंद।निंद्यात्।निंदिता।निंदिष्यति।अनिंदि
ष्यत्।अमवधानेपि।प्राणिंदीत्।अनिंदीत्।णिदि कुत्सने।प्रणिंदति।प्रनिंदति।निनि
दः।निनिंदिथ।निंद्यात्।निंदिता।निंदिष्यति।अनिंदिष्यत्।अनिंदीत्।इत्यादि।उखग
तौ।उखति।उखेत्।उखतु।औखत्।क्ङिति।उपधाया गुणोऽसंयुक्ते।असवर्णे स्वरे पूर्वैकारो
कारयोरियुवौ वक्तव्यौ।उवोख।सवर्णे दीर्घः।उखतुः।उखुः।उवोखिथ।उख्यात्।ओखिता।
ओखिष्यति।औखिष्यत्।औखीत्।अंचु गतिपूजनयोः।अंचति।अंचेत्।अंचतु।नु आं
।आनंच।आनंचतुः।आनंचुः।पूजायां मंचते र्न लोपाभावो वाच्यः।अंच्यात्।गतौ तु।अ ५
च्यात्।अंचिता।अंचिष्यति।आंचिष्यत्।आंचीत्।आछि आयामे।आंछति।आनांछ।
आंछतेर्नुग्वा इति केचित्।आंछ।हूर्छ कौटिल्ये।यो विहसे हूर्छति।वर्गे चतुर्थो हस्य सव
र्णः।जुहूर्छ।व्रज गतौ।ग्राम दददवादिगुणभूताकाराणां नैतत् पूर्वलोपो वा।अतो।व्रजति।य

वाज।अव्रजत्।व्रजतु।व्रजिय।अव्राजीत्।अव्रजीत्।व्रजति।व्रजेत्।व्रजतु।अव्रज
त्।वव्राज।वव्राजतुः।वव्रजुः।व्रज्यात्।व्रजिता।व्रजिष्यति।अव्रजिष्यत्।यदि व्रजो मो नि
त्यं वृद्धिः।अव्राजीत्।षष्ठी।अज गतौ क्षेपणे च।अजति।अजेत्।एतासु विभक्तिचतुष्टयं
मार्द्धधातुकसंज्ञं परमार्द्धधातुके संज्ञापातिनी यातो।अजो आर्द्धधातुके परे वी वक्तव्यः
द्वित्वं।विवाय।नुधातोः।विकरणस्यैतोर्थो तोऽस्य वर्णोऽवर्णयोरियुवौ भवतः स्वरे परे।अ
नेकस्वरस्यासंयोगपूर्वस्य तु यः।विव्यतुः।विव्युः।स्वरान्तात्तनम्बुतादेर्नित्यानिटस्थयो
र्वेट्।विवयिथ।विवेथ।विव्यथुः।विव्य।विवाय।विवय।विव्यिव।विव्यिम।वीयात्।नैकस्व
रादस्तु सन्नात्।एकस्वराद्धातोर्धातुपाठेनुदात्तस्य वपूर्ववादिडागमो न भवति।तेऽनु
दात्ता यथा।ऋकारान्तान् नकारान्तान् स्कोरान्तान् विहाय च।ऊदन्ते रूक्ष्णु स्नु नु क्षु क्ष्णु यौति शीङ् स्नुव
ङ्गहीञ्।३।उवर्णान्ते युङ्ऊर्णु श्रि श्विश्री यञ्चान्येनु धानव।एकस्वराः स्वरान्ता ये।निटस्त्वनुक्ताः

न्निता॥ ३॥ वृ सनि स्नात्कयस्सि रभ यभ लभ यमो रमिमनी नमि हन्न् गमि दिहि। नही दुही मिही
वहि लिह रुहि दहि दिशो दृशी मृशी विशि रिशि रुशि लिशि क्रुशः॥ ३॥ स्पृशि सृजि सिजि सिध्यति कृषो
युधि शुधि द्विषि दुषिः साधि राधि शुषि पुष्यति श्लिषि। क्रुधि बंधि विपुर्पिषि तप वपि सध्धिः क्षुधि
तुष स्नाषुः तिषिक्ष छिच कर्षति॥ ४॥ नम्रिप्याइ व पुस्वपो लिप लुपोनु मृशू सृप सृपापद्
पक्षिपु कृद्धिकं छिदि छिदि भिदत्तु दुस्त्राद्स्मदखिद्स्तु तोनुदस्विदिपद विनपच वच विघ
ति विवि विरि विचिरंज॥ ५॥ पृच्छिभंजो निजिसि चमुचो भजिभ्रस्जु तियजियुजीत्यजी रुजि॥ स्वजि
मस्जिसृजिसंजयोः भुजि। प्रोक्तिनामनु विजि रोहमानिट॥ ६॥ वेना। वेषाति। अवेष्यत्। धातो १०
नामिनः सेः। अवैषीत्। पूतो। अवेष्टां। अवेष्टुः। क्षिक्षये। क्षयति। क्षयेत्। क्षयतु। अक्षय
त्। चिक्षाय। नुधातोरितिर्य। चिक्षियतु। चिक्षेष्यत्। अक्षैषीत्। कटे वर्षावरणयोः। ष्वोनष्वणा
मसंज्ञा ग्रहसा वर्जं सौ वृद्धिः। हस्यन क्षणम्श्वसजागृहस्वा दिवर्जं से टि सौ दृद्धिः हमादयरति। कृ

रेतः कटति। कटेत्। अकटत्। चकाट। कट्यात्। कटिता। कटिष्यति। अकटिष्यत्। अ
कटीत्। गुपू रक्षणे। आय। गुपूधूप विच्छि पणि पनिभ्यः स्वार्थे आयप्रत्ययो भवति। उप
धायास्त्वेषां स धातुः। पुजादिप्रत्ययान्तः शब्दो धातुसंज्ञो भवति। धातुत्वात्तिबादयः। अदेः।
गोपायति। गोपायेत्। गोपायतु। अगोपायत्। कास्यादिप्रत्ययादाम्। गोपायाञ्चकार। गो
पायाम्बभूव। गोपायामास। आयादयो न पिवा वक्तव्याः। जुगोप। जुगुपतुः। जुगुपुः। जुगोपिथ।
यतः। यकार स्याकारस्य च लोपो भवति। अनपि विषये। गोपाय्यात्। गोप्यात्। गोपायिता।
गोपिता। ऊदितो वा। गोप्ता। गोपायिष्यति। गोपिष्यति। गोप्स्यति। अगोपायिष्यत्। अगोपि
ष्यत्। अगोप्स्यत्। अगोपायीत्। अगोपीत्। अनिटो नामिवत। अगौप्सीत्। अगोप्तां।
धूप संतापे। धूपायति। धूपायां। बभूव। कुधूप। दीर्घोपधत्वान्न गुणः। तप संतापे। तपति।
तपेत्। तपतु। अतपत्। तताप। तेपतुः। तेपुः। तेपिथ। ततप्थ। अताप्सीत्। अताप्सां। अ

तास्तु। क्रमु पादविक्षेपे। क्रमुभ्रमुत्रसित्रुटिलषभ्राशभ्लाशां वा यप्रत्ययो भवति।
चतुर्षु। क्रमः परस्मै चतुर्षु दीर्घता वक्तव्या। क्राम्यति। क्रामति। क्रामेत्। क्रामतु। अक्रामत्। च
क्राम। क्रम्यात्। क्रमिता। क्रमिष्यति। अक्रमिष्यत्। अक्रमीत्। यमु उपरमे। यमगमां छ इति गमि
यमिइषूणां छो भवति। अपि विषये। यच्छति। यच्छेत्। यच्छतु। अयच्छत्। ययाम। येमतुः। येमुः। ये
मिथ। ययंथ। यम्यात्। यंता। यंस्यति। अयंस्यत्। आदेतानां यमिरमिनमिनांत्वसेरिट् सक् च
येवक्तव्यौ। अयंसीत्। अयंसिष्टां। अयंसिषुः। णमु प्रह्वत्वे शब्दे च। नमति। नमेत्। नमतु।
अनमत्। ननाम। नेमतुः। नेमुः। नेमिथ। ननंथ। नम्यात्। नंता। नंस्यति। अनंस्यत्। अनंसी ११
त्। अनंसिष्टां। अनंसिषुः। गम्लृ गतौ। गच्छति। गच्छेत्। गच्छतु। अगच्छत्। जगाम। गमां स्वरे।
गमहनजनखनघसां स्वरेऽनङि क्ङिति उपधाया लोपो भवति। क्ङित्येङ् स्वरे। जग्मतुः। जग्मुः। जगमि
थ। जगंथ। गम्यात्। गंता। हन्नृतः स्यस्य। हन्तेः ऋकारांतात् गमेश्च परस्य स्यस्य इडागमो भवति। गमि

ष्यति। अगमिष्यत्। लित्पुषादेर्ङः। लितो धातोः पुषादेर्द्युतादेश्च ङ प्रत्ययो भवति। परस्मैपदे परे। मि
रपवादः। अस्यति वक्ति ख्याति लिपि सिचि कर्तृनामेङ् वाच्यः। ङे तु क्ङिनोपधालोपः। अगमत्।
इषु इच्छायां। इच्छति। इच्छेत्। इच्छतु। ऐच्छत्। इयेष। ईषतुः। ईषुः। इयेषिथ। इष्यात्। इषुसहलुभरिषरुषामनपित
सेतु वक्तव्यः। एषिता। एष्टा। एषिष्यति। ऐषिष्यत्। ऐषीत्। ऐषिष्टां। ऐषिषुः। ञिफला विशरणे। फलति।
फलेत्। फलतु। अफलत्। पफाल। आदेशादित्वेन त्वपूर्वलोपे प्राप्ते फलभजत्रपां किति एत्वे
सेटि थपि चैत्वपूर्वलोपौ वा। फेलतुः। फेलुः। फेलिथ। फेलथुः। फल्यात्। फलिता। फलिष्यति। अफ
लिष्यत्। हसादेर्लघ्वकारोपधस्येत्वे नवृद्धिर्विकल्पे प्राप्ते संज्ञसाकारस्यैव नित्यं वृद्धिर्वाच्या। अफाली
त्। जि जये। जयति। जयेत्। जयतु। अजयत्। सन्परोक्षयोर्जेर्गिः। जिगाय। जिग्यतुः। जिग्युः। जिगयिथ। जि
गेथ। जीयात्। जेता। जेष्यति। अजेष्यत्। अजैषीत्। अजैष्टां। अजैषुः। कृष विलेखने। क
र्षति। कर्षेत्। कर्षतु। अकर्षत्। चकर्ष। चकृषतुः। चकृषुः। चकर्षिथ। कृष्यात्। गुणे कृते। रारो कसेदृशां
स्पृशमृशकृषतृपदृपां वा अम् झसे परे ऋरोरम् भवति सुत्वं। क्रष्टा। कर्ष्टा। कृषादीनां रो वा। अक्रक्षत्। क

षां। क्रक्ष्यति। कर्क्ष्यति। अक्रक्ष्यत्। रादेर्ह्योक्नेनेरद्धि। अक्राक्षीत्। अनिटोनामिवत्। अकार्क्षीत्। स्पृशा
दीनां वासिर्वक्तव्यात त्यद्वे। हशषांतात्सक्। हकारांतात् शकारांतात् षकारांतात्। नामुपधा। दवि
घुमानेटो दिवादिपरतः सक्प्रत्ययो भवति दृशो वर्जयित्वा। सेरपवादः। अक्रक्षत्। रुष हिंसायां। उपधे
याल्लघोः। रोषति। रोषेत्। रोषतु। अरोषत्। रुरोष। रुरुषतुः। रुष्यात्। रोषिता। रोष्टा। रोषिष्यति। अरो
षिष्यत्। अरोषीत्। उष दाहे। ओषति। ओषेत्। ओषतु। औषत्। विददरिद्रे नियाम्। ओषांचकार। ओषामा
स। ओषांबभूव। असवर्णे स्वरे। उवोष। ओषीत्। मिह सेचने। मेहति। मिमेह। मिह्यात्। मिहनाऽतिठि
ने। होढ। तयोर्धः प्रत्वं। ढि ढो लोपो दीर्घश्च। ढकारस्य ढकारे परे लोपो भवति। पूर्वस्य च दीर्घः। मेढा। मेक्ष्य
ति। अमेक्ष्यत्। हशषांतात्सक्। होढः। षढोः कः से। धातोः षकारढकारयोः कत्वं भवति से परे। अमिक्षत्। १२
दह भस्मीकरणे। दहति। दहेत्। दहतु। अदहत्। ददाह। देहतुः। देहुः। देहिथ। ददग्ध। दह्यात्। दग्धा
दादेर्घः। आदिजबानां। खसे। किलात्। सः स्कृतस्य। धक्ष्यति। अधक्ष्यत्। अधाक्षीत्। क्रमात्। अधाग्धां। अ
धाक्षुः। सैर्षेर्ह्रस्वे। आयाल्ल्या। स्नायति। स्नायेत्। स्नायतु। अस्नायत्। संध्यक्षराणामा। संध्यक्षराणां धात्+

परेण ग्लौ भवति॥ टिलोपः॥ जग्लौ॥ आतोनपि॥ धातोराकारस्य लोपो भवत्यनपि क्ङिति स्वरे से
टि थपि च॥ जग्लतुः॥ जग्लुः॥ जग्लिथ॥ जग्लाथ॥ जग्लथुः॥ जग्ल॥ जग्लौ॥ जग्लिव॥ जग्लिम॥ संयो
गादेरादंतस्य क्ङिति याद्यादौ एकारो वा वक्तव्यः॥ ग्लायात्॥ ग्लेयात्॥ ग्लाता॥ ग्लास्यति॥ अग्ला
स्यत्॥ अग्लासीत्॥ गै शब्दे॥ गायति॥ गायेत्॥ गायतु॥ अगायत्॥ जगौ॥ दादेरे॥ अपिदा
धामागेहाकपिबसोस्थानामाकारस्य एकारो भवति आशीर्याद्यादौ परस्मैपदे परे॥ गेयात्॥
गाता॥ गास्यति॥ अगास्यत्॥ अगासीत्॥ आदंतानां सक् इटौ॥ ष्ट्यै शब्दसंघातयोः॥ षत्वनिषे
धः॥ स्त्यायति॥ स्त्यायतु॥ अस्त्यायत्॥ संध्यक्षराणामा॥ ष्ठासात्खपाः॥ षाष्टवर्गास्तवर्ग
जइति षकारेण ततकारएक॥ तस्त्यौ॥ तस्त्यतुः॥ तस्त्युः॥ स्त्यायात्॥ स्त्येयात्॥ स्त्याता॥
स्त्यास्यति॥ अस्त्यास्यत्॥ अस्त्यासीत्॥ दैप् शोधने॥ दायति॥ दायेत्॥ दायतु॥ अदायत्॥
ददौ॥ पित्वात् सिलोपाभावः॥ धेट पाने॥ धयति॥ धयेत्॥ धयतु॥ अधयत्॥ दधौ॥ दधतुः॥
देकारोभावः॥ दायात्॥ दाता॥ दास्यति॥ अदास्यत्॥ अदासीत्॥

धेयात्॥धाता॥धास्यति॥अधास्यत्॥वासिलोपः॥अधासीत्॥अधासिष्टां॥अधासिषुः॥अधा
त्॥अधातां॥स्याविदः॥उस्यालोपः॥उसिपरे धातोराकारस्य लोपो भवेति॥अधुः॥अधाः॥
अधातं॥अधात॥अधां॥अधाव॥अधाम॥धेट॥सेरुः॥धातोर्द्वित्वं वेति केचित्॥आतोन
पि॥अदधत्॥अदधातां॥हशिरपेक्षरो॥हशादेः पश्यादिः॥हशादेर्धातोः पश्यादिरादेशो भ
वति चतुर्षु परेषु॥हशादेः रुसृत्रादसद पाघ्रामास्थाम्नादाण एते हशादयः॥पश्य रुछ धावशी
यसीदपिबजिघ्रधमतिष्ठमनयछ एते पश्यादयः॥पश्यति॥पश्येत्॥पश्यत्॥पश्यतु॥अपश्यत्॥
ददर्श॥ददृशतुः॥ददृशुः॥सृजिदृशोस्यपो वेट॥ददर्शिथ॥ददृष्ट॥ददृशिव॥ददृ
शिम॥दृश्यात्॥द्रष्टा॥द्रक्ष्यति॥अद्रक्ष्यत्॥अद्राक्षीत्॥पक्षे इरितो वा॥ऋदृशोङे गुणः॥ २३
ऋवर्णांतस्य दृशश्च गुणस्यात् ङे परे॥अदर्शत्॥तेन अजरत् इति सिद्धं॥जृषवयोर्हानौ॥
ऋगतौ ऋच्छादेशः॥ऋच्छति॥ऋच्छेत्॥ऋच्छतु॥आर्च्छत्॥ऋद्धिः॥आर॥आरतुः॥आरुः॥

ऋत्यर्त्तिव्ययतीनां यपी नित्यमिट्॥आरिथ॥गुणोर्त्तिसंयोगाद्योः॥अर्त्तेः संयोगादेश्च ऋदंतस्य
गुणो भवति यकि यङि किति णादावाशीर्यादादौ च॥अर्यात्॥अर्यास्तां॥अर्त्ता॥ऋतृतः स्यप
॥अरिष्यति॥आरिष्यत्॥लित्पुषादेर्ङः॥आरत्॥आरतां॥आरन्॥सृगतौ॥धावादेशः धावति
॥शीघ्रगतौ वेवधावादेशः॥सरति॥ससार॥सस्रतुः॥सस्रुः॥क्रादित्वान्नेट्॥ससर्थ॥सस्र
थुः॥सस्र॥ससार॥ससर॥सस्रिव॥सस्रिम॥यादादौ ऋकारस्य रिङादेशो भवति॥शीशीर्या
दादौ परे स्मैपदे परे ङकारो व्यवधानार्थः॥तेन येइति न दीर्घः॥स्रियात्॥सर्त्ता॥सरिष्यति॥
असरिष्यत्॥पुषादित्वात् ङः॥असरत्॥शद्लृ शातने॥शीयादेशः॥शीयादेशो ङते आत्मनेपदं वा
च्यं॥शीयते॥शीयेत॥शीयतां॥अशीयत॥शशाद॥लोपः पचाकित्ये चास्य॥शेदतुः॥शेदुः॥
शेदिथ॥शशत्थ॥शद्यात्॥शत्ता॥शत्स्यति॥अशत्स्यत्॥लिदित्वात् ङः॥अशदत्॥ष
दलृ विशीर्णगत्यवसादनेषु॥सीदादेशः॥सीदति॥ससाद॥सेदतुः॥सेदुः॥सेदिथ॥

ससत्थ॥सद्यात्॥सत्ता॥सत्स्यति॥अससस्यत्॥असदत्॥निपूर्वः॥सदिस्वंजोर्लिटिपरस्यनषः॥नि
षसाद॥न्यषदत्॥पापानेपिबादेशः॥पिबति॥पिबेत्॥पिबतु॥अपिबत्॥पपौ॥पपतुः॥
पपुः॥पपिथ॥पपाथ॥दादेरे॥पेयात्॥पाता॥पास्यति॥अपास्यत्॥दादेःपो॥अपात्॥घ्रा
गंधोपादाने॥जिघ्रादेशः॥जिघ्रति॥जिघ्रेत्॥जिघ्रतु॥अजिघ्रत्॥जघ्रौ॥जघ्रतुः॥जघ्रुः॥घ्रा
यात्॥घ्रेयात्॥घ्राता॥घ्रास्यति॥अघ्रास्यत्॥अघ्रासीत्॥अघ्रात्॥ध्माशब्दाग्निसंयोगयोः॥धम
देशः॥धमति॥धमेत्॥धमतु॥अधमत्॥दध्मौ॥ध्मायात्॥ध्मेयात्॥ध्माता॥ध्मास्यति॥अ
ध्मास्यति॥अध्मास्यत्॥अध्मासीत्॥ष्ठागतिनिवृत्तौ॥आदेःष्णःसः॥इतिसकारेजातेनिमित्ता
भावेनठस्यथः॥तिष्ठादेशः॥तिष्ठति॥तिष्ठेत्॥तिष्ठतु॥अतिष्ठत्॥शासारूपाः॥तस्थौ १९
तस्थतुः॥तस्थुः॥स्थेयात्॥स्थायात्॥स्थाता॥स्थास्यति॥अस्थास्यत्॥अस्थात्॥निपूर्वः॥
पादेश्चतिषत्वं॥अटव्यवधानेपिषत्वंवक्तव्यं॥न्यष्ठात्॥[illegible]से॥मनादेशः॥मनति॥मनेत्॥
म्नाभ्या

मनतु॥अमनत्॥मम्नौ॥मम्नतु॥मम्नुः॥मम्निथ॥मम्नाथ॥म्नायात्॥म्नेयात्॥म्नाता॥म्नास्यति॥
अम्नास्यत्॥अम्नासीत्॥दाणदाने॥यच्छादेशः॥यच्छति॥यच्छेत्॥यच्छतु॥अयच्छत्॥ददौ॥दद
तुः॥ददुः॥देयात्॥दाता॥दास्यति॥अदास्यत्॥अदात्॥ह्वृ कौटिल्ये॥ह्वरति॥ह्वरेत्॥
ह्वरतु॥अह्वरत्॥जह्वार॥गुणोर्त्तिसंयोगाद्योः॥जह्वरतुः॥जह्वरुः॥रुदंतस्यथपिनेट्॥जह्व
र्थ॥जह्वर्थ॥जह्वर॥जह्वरिव॥जह्वरिम॥ह्वर्यात्॥ह्वर्ता॥ह्वरिष्यति॥अह्वरिष्यत्॥वृद्धिः॥अह्वा
र्षीत्॥स्कंदिरगतिशोषणयोः॥स्कंदति॥स्कंदेत्॥स्कंदतु॥अस्कंदत्॥चस्कंदतुः॥चस्कंदुः॥हसात्
ऊसस्यसवर्णेऊसेलोपोवाच्यः॥चस्कंदिथ॥चस्कंथ॥नोपोलापः॥स्कद्यात्॥स्कंत्ता॥स्कंस्य
ति॥अस्कंस्यत्॥सावनिटोवृद्धिः॥अस्कांत्सीत्॥इरितोवा॥स्कंत्ता॥अस्कंदत्॥तॄप्लवनतरण
योः॥तरति॥तरेत्॥तरतु॥तेरुः॥अतरत्॥ततार॥कित्वाभावादगुणः॥तॄफलभजत्रामित्येत्वपूर्व
लोपो॥तेरतुः॥तेरुः॥तेरिथ॥ऋतइद्धकारस्यइरभवतिकितिङितिचपरे॥य्वोर्विहसे॥

तीर्यात्॥ ईटोग्रहां॥ ग्रहादीनां इट इकारो भवति॥ णादिं विना॥ तॄ॥ ॠत ओरुदंतानां॥ तरिता॥
तरीता॥ तरिष्यति॥ अतरिष्यत्॥ अतारीत्॥ अतारिष्टां॥ अतारिषुः॥ वृदिदेतो वा इटो न
दीर्घो वाच्यः॥ रंज रागे॥ उभयपदी॥ अपि रंज दंशां षंज षजां एषामनुस्वारस्य लोपो भवति
अपि परे॥ रजति॥ रजेत्॥ रजतु॥ अरजत्॥ रजते॥ रजेत॥ रजतां॥ अरजत॥ ररंज॥ ररंजतुः॥
ररंजुः॥ ररंजिथ॥ ररंज॥ ररंजिव॥ ररंजिम॥ ररंजे॥ रज्यात्॥ रंक्षीष्ट॥ रंक्ता॥ रंक्ष्यति॥
अरांक्षीत्॥ चोः कुः॥ षढोः कः से॥ अरांक्तां॥ अरांक्षुः॥ अरंक्त॥ अरंक्षातां॥ अरं-
दे क्षत॥ दंश दंशने॥ दशति॥ दशेत्॥ दशतु॥ अदशत्॥ ददंश॥ दश्यात्॥ षत्वं ष्टुत्वं॥
दंष्टा॥ दंक्ष्यति॥ अदंक्ष्यत्॥ अदांक्षीत्॥ अदांष्टां॥ अदांक्षुः॥ षंज संगे॥ सजति॥ सजेत्॥ २५
सजतु॥ असजत्॥ ससंज॥ सज्यात्॥ संक्ता॥ संक्ष्यति॥ असंक्ष्यत्॥ असांक्षीत्॥ असांक्तां॥
असांक्षुः॥ कित रोगापनये॥ नेसंज्ञायेच॥ गुप्त्किजः॥ गुपतिज् कित् मान् बधू दान् शान् एव

भ्यः स्वार्थे सप्रत्ययो भवति॥ धातोः॥ द्विर्वचनं कुहोश्चुः॥ सधातुः॥ तिप् अप् कर्तरि॥ चिकि-
त्सति॥ चिकित्सेत्॥ चिकित्सतु॥ अचिकित्सत्॥ चिकित्सिता॥ चिकित्सां चकार॥ चिकित्सा-
मास॥ चिकित्सां बभूव॥ यत्नः॥ चिकित्स्यात्॥ चिकित्सिता॥ चिकित्सिष्यति॥ अचिकित्सि- त
ष्यत्॥ अचिकित्सीत्॥ अचिकित्सिष्टां॥ अचिकित्सिषुः॥ पत्लृ गतौ॥ पतति॥ पतेत्॥ पततु॥ अपत-
त्॥ पपात॥ पेततुः॥ पेतुः॥ पत्यात्॥ पतिता॥ पतिष्यति॥ अपतिष्यत्॥ लित्युषादेर्ङः॥ प-
तेर्ङि॥ पूमागमो वक्तव्यः॥ अपप्तत्॥ अपप्ततां॥ अपप्तन्॥ भ्रमु चलने॥ भ्रमति॥ शमां दीर्घः॥ शमा-
दीनां दीर्घो भवति ये परे॥ अवादौ विज्ञाये॥ शमु दमु श्रमु तमु भ्रमु॥ क्लमु कमु मदए ते शमादयः॥
भ्राम्यति॥ भ्राम्येत्॥ भ्राम्यतु॥ अभ्राम्यत्॥ बभ्राम॥ फणादीनामेत्वपूर्वलोपौ वा वाच्यौ॥ फणनिभ्रा-
जिराजि भ्राशि भ्लाशि स्यति स्वनी भ्रमि त्रसी जीर्यति श्वदे श्रे तेनु फणादयः॥ भ्रेमतुः॥ बभ्र-
मतुः॥ बभ्रमुः॥ भ्रेमुः॥ भ्रमिथ॥ भ्रम्यात्॥ भ्रमिता॥ भ्रमिष्यति॥ अभ्रमिष्यत्॥ अभ्रामीत्॥

टुवम उदीरणे॥ टु इत्संज्ञः॥ वमति॥ वमेत्॥ वमतु॥ अवमत्॥ ववाम॥ वमणत्वपूर्वलोपो वा॥ वेमतुः॥
ववमतुः॥ वेमुः॥ वम्यात्॥ वमिता॥ ~~वन्ता॥ फणतु॥ अफणत्॥ पफ~~॥ वमिष्यति॥ अवमिष्यत्॥ अ
वमीत्॥ फण गतौ॥ फणति॥ फणेत्॥ फणतु॥ अफणत्॥ पफाण॥ पफणतुः॥ फेणतुः॥ फेणुः॥ फण्या
त्॥ फणिता॥ फणिष्यति॥ अफणिष्यत्॥ अफाणीत्॥ अफणीत्॥ स्वन शब्दे॥ स्वनति॥ स्वनेत्॥
स्वनतु॥ अस्वनत्॥ सस्वान॥ सस्वनतुः॥ स्वेनतुः॥ सस्वनुः॥ स्वेनुः॥ स्वन्यात्॥ स्वनिता॥ स्वनि
ष्यति॥ अस्वनिष्यत्॥ अस्वानीत्॥ वस निवासे॥ वसति॥ वसेत्॥ वसतु॥ अवसत्॥ २६
वसणपद्वित्वं॥ णवादौ पूर्वस्य॥ णबादौ परे यजादीनां ग्रहादीनां च पूर्वस्य संप्रसारणं भवति॥
यकारवकाररेफाणामिकारोकारऋकाराः संप्रसारणं॥ सस्वरस्य संप्रसारणं॥ दी
र्घस्य दीर्घं ह्रस्वस्य ह्रस्वं॥ ग्रहिर्ज्यावपीव्यधिर्वेष्टिर्विचतिर्वृश्चतिस्तथा॥ पृच्छतिर्भृज्जति
श्चैव नवैते तु ग्रहादयः॥१॥ यजिर्वहिर्वपिश्चैव व्येञ्ञ्व औ ह्वयति स्वपी वदवसी श्व

पतिर्वक्तिरेकादशो यजादय॥२॥ पूर्वस्य वकारस्य उत्वे कृते अत उपधायाः॥ उवास॥ उवस् अतुस् इति
स्थिते॥ यजो यवराणां वृतः संप्रसारणं किति यजादीनां संप्रसारणं भवति॥ किति परे॥ सवर्णे दी
र्घः सह॥ घसादेः षः॥ घसि शासि वसीनां सस्य षो भवति॥ षत्वनिमित्ते सति॥ ऊषतुः॥ ऊषुः॥ उव
सिथ॥ उवस्थ॥ संप्रसारणं॥ सस्य षत्वं॥ उष्यात्॥ वस्ता॥ सस्तोनपि॥ सकारस्य तकारो भवति
अनपि सकारे परे॥ वत्स्यति॥ अवत्स्यत्॥ वृद्धिः॥ अवात्सीत्॥ असात्॥ प्रत्ययलोपे प्रत्ययलक्षण
मिति न्यायात्॥ सस्यतः॥ अवात्तां॥ अवात्सुः॥ वद व्यक्तायां वाचि॥ वदति॥ वदेत्॥ वदतु॥ अवद
त्॥ उवाद॥ ऊदतुः॥ ऊदुः॥ उवदिथ॥ उद्यात्॥ वदिता॥ वदिष्यति॥ अवदिष्यत्॥ अवादीत्॥ टु
ओश्वि गतिवृद्ध्योः॥ टुकार ओकारौ कार्यार्थौ॥ श्वयति॥ श्वयेत्॥ श्वयतु॥ अश्वयत्॥ श्वयतेर्णादौ
प्रथमं संप्रसारणं वा वक्तव्यं॥ ततो द्वित्वं॥ शुशाव॥ शुशुवतुः॥ शुशुवुः॥ शुशुविथ॥ तत पक्षे॥ शि
श्वाय॥ शिश्वियतुः॥ शिश्वियुः॥ शिश्वियिथ॥ संप्रसारणं॥ शूयात्॥ श्वयिता॥ श्वयिष्यति॥

अश्वयिष्यत॥ श्वयतेः सौ हृधह्यमावोवाच्यः॥ श्वयीत॥ इदितो वा॥ श्वयतेरिलोपद्वित्वेडे वावक्तव्यो
॥ अश्वत्॥ द्वित्वापक्षे पूर्वस्य ह्रस्वादिः शेषः॥ नुधातो॥ अशिश्वियत्॥ इत्यादि॥ इति परस्मैपदि
प्रक्रियाः॥ ॥श्रीनृसिंहो जयति॥ ॥अथात्मनेपदिप्रक्रिया॥ ॥एध वृद्धौ॥ अकार आत्म
नेपदार्थः॥ एधते॥ एधेत॥ एधतां॥ ऐधत॥ एधांचक्रे॥ आम्प्रत्ययो यस्माद्विहितः॥ सचे १७
दात्मनेपदी॥ तर्हि अनुप्रयुक्तस्य कृञः आत्मनेपदं स्वतोनीत्मनेपदं॥ एधामास॥ एधां
बभूव॥ विधानसामर्थ्यादस्तेर्भूभावोन॥ इट्॥ एधिषीष्ट॥ एधिता॥ एधितारौ॥ एधितारः॥ २८
एधितासे॥ एधितासाथे॥ एधिताध्वे॥ एधिताहे॥ एधितास्वहे॥ एधितास्महे॥ एधि
ष्यते॥ ऐधिष्यतं॥ ऐधिष्यतां॥ ऐधिष्यत॥ ऐधिष्ट॥ ऐधिषातां॥ ऐधिषत॥ ईक्ष दर्शनांकनयोः॥ ईक्ष
ते॥ ईक्षेत॥ ईक्षतां॥ ऐक्षत॥ ईक्षांचक्रे॥ ईक्षामास॥ ईक्षांबभूव॥ ईक्षिषीष्ट॥ ईक्षिता॥ ईक्षि
ष्यते॥ ऐक्षिष्ट॥ दददाने॥ ददते॥ ददेत॥ ददतां॥ अददत॥ शाद्ददेतिनैत्वपूर्वलोपौ॥

ददे॥ ददाते॥ ददिरे॥ ददिषीष्ट॥ ददिता॥ ददिष्यते॥ अददिष्यत॥ अददिष्ट॥ षक्क गतौ॥ नाम
धातु अनेन सत्वाभावः॥ षक्कते॥ षक्केत॥ षक्कतां॥ अषक्कत॥ षषक्के॥ षक्किषीष्ट॥ षक्किता॥
षक्किष्यते॥ अषक्किष्यत॥ अषक्किष्ट॥ अषक्किषातां॥ अषक्किषत॥ ऋज गतौ स्थैर्ये च॥ उपधाया
लघोः॥ अर्जते॥ अर्जेत॥ अर्जतां॥ आर्जत॥ नुगशां आन्वोर्णादौ॥ आनृजे॥ आनृजाते॥ आनृजि
रे॥ अर्जिषीष्ट॥ अर्जिता॥ अर्जिष्यते॥ आर्जिष्यत॥ आर्जिष्ट॥ षंज परिषंजे॥ सत्वं॥ अपि रंजदंशांषं
जषंजां॥ स्वजते॥ स्वजेत॥ स्वजतां॥ अस्वजत॥ सस्वजे॥ सस्वजाते॥ स्वसजिरे॥ वा कित्वं॥ सस्वंजे
सस्वंजाते॥ सस्वंजिरे॥ चोःकुः॥ षसेषत्वं क्षः॥ स्वंक्षीष्ट॥ स्वंक्ता॥ स्वंक्ष्यते॥ अस्वंक्ष्यत॥ ऊ आत॥ अ
स्वंक्त॥ अस्वंक्षातां॥ अस्वंक्षातां॥ अस्वंक्षत॥ अस्वंक्थाः॥ अस्वंक्षाथां॥ अस्वंध्वं॥ अस्वंक्षि॥
अस्वंक्ष्वाहि॥ अस्वंक्ष्महि॥ त्रपूष् लज्जायां॥ उकारषकारौ कार्यार्थौ॥ त्रपते॥ त्रपेत॥ त्रपतां॥
अत्रपत॥ तृफलभजत्रपजे त्वे त्वपूर्वलोपौ॥ त्रेपे॥ त्रेपाते॥ त्रेपिरे॥ ऊदितो वा॥ त्रपिषीष्ट॥ त्रप्सीष्ट॥ त्रपिता॥

त्रप्ता॥त्रपिष्यते॥त्रप्स्यते॥अत्रपिष्यत॥अत्रप्स्यत॥अत्रपिष्ट॥अत्रपिषातां॥अत्रपिषत॥अत्रप्त॥अ-
त्रप्सातां॥अत्रप्सत॥तिज निशाने क्षमायां॥गुप्श्च॥गुपतिजकिद्भ्यः॥ऽमान्निंदाक्षमारोगजयेष्वर्थे-
षु सः॥अन्यत्र गोपते तेजते इत्यपि भवति॥तितिक्षते॥तितिक्षेत॥तितिक्षतां॥अतितिक्षत॥
तितिक्षांचक्रे॥तितिक्षामास॥तितिक्षांबभूव॥तितिक्षिषीष्ट॥तितिक्षिता॥तितिक्षिष्यते॥
अतितिक्षिष्यत॥अतितिक्षिष्ट॥गुप गोपनकुत्सनयोः॥जुगुप्सते॥जुगुप्सेत॥जुगुप्सतां॥ १८
अजुगुप्सत॥जुगुप्सांचक्रे॥जुगुप्सामास॥जुगुप्सांबभूव॥जुगुप्सिषीष्ट॥जुगुप्सिता॥जुगुप्सि-
ष्यते॥अजुगुप्सिष्यत॥अजुगुप्सिष्ट॥मान विचारणे॥स॥द्वित्वं॥ह्रस्वः॥यः से॥अकारः पूर्व इ- २७
कारो भवति सपरे॥मानादीनां पूर्वस्य इकारस्य दीर्घो वक्तव्यः॥मीमांसते॥मीमासेत॥मीमासतां॥
अमीमांसत॥मीमांसांचक्रे॥मीमांसामास॥मीमांसांबभूव॥मीमांसिषीष्ट॥मीमांसिता॥मीमां-
सिष्यते॥अमीमांसिष्यत॥अमीमांसिष्ट॥बध निंदायां॥आदिजवानां ऽमांतस्य जभा

तस्य जनास्य धोः॥बीभत्सते॥बीभत्सतां॥अबीभत्सत॥बीभत्सांचक्रे॥बीभत्सिषीष्ट॥बीभत्सि-
ता॥बीभत्सिष्यते॥अबीभत्सित॥अबीभत्सिष्ट॥पण व्यवहारे स्तुतौ च॥पन च॥आयः॥पणाय-
ते॥पणायेत॥पणायतां॥अपणायत॥पणायांचक्रे॥आयादयो वा पक्षे॥पेणे॥पेणाते॥पेणि-
रे॥पणायिषीष्ट॥पणायिता॥पणिता॥पणिष्यते॥अपणायिष्यते॥अपणायिष्यत॥अपणि-
ष्ट॥अपणायिषातां॥वपन्॥कमु कांतौ॥कमेः स्वार्थे णिङ् प्रत्ययो वाच्यः॥वृद्धिः॥सधातुः॥अपूगुणा-
वादेशौ॥कामयते॥कामयेत॥कामयतां॥अकामयत॥कामयांचक्रे॥चकमे॥कामयिषीष्ट॥क-
मिषीष्ट॥कामयिता॥कमिता॥कामयिष्यते॥अकामयिष्यत॥अकमिष्यत॥अकामित न इति
स्थिते॥अजेरङ्द्वित्वं॥ण्यन्ता धातोर्भूतेऽर्थे अङ् प्रत्ययो भवति दिवादौ॥परतः सेरपवादः॥धातो
५ र्द्वित्वं॥अजेः॥इडामवर्जिते॥नपि वृद्धे अजे लोपो भवति॥ह्रस्वः॥कुहोश्चुः॥अडिल्लघ्वो ह्रस्व उ-
पधायाः॥अङि सति उपधाया ह्रस्वो भवति॥पूर्वसंबंधिनोऽकारस्य इकारो भवति लघुनि

धात्वक्षरे परे ॥ लघोर्दीर्घः ॥ अङि सति ह्रस्वादेर्लघोः पूर्वस्य दीर्घो भवति लघुनि धात्वक्षरे परे ॥ अचीक
मत ॥ अचीकमत ॥ अचीकमत ॥ णेरभावपक्षे ॥ कमेरङि द्वित्वे वाच्ये ॥ ण्यंतत्वाभावान्न दीर्घकारो ॥
अचकमत ॥ अय गतौ ॥ अयते ॥ अयेत ॥ अयेतां ॥ आयत ॥ परापूर्वः अयतावुपसर्गरेफस्य लत्वं वा
च्यं ॥ पलायते ॥ पलायेत ॥ पलायतां ॥ अपलायत ॥ पलाचक्रे ॥ पलायामास ॥ पलायांबभूव ॥ अयां या
चक्रे ॥ अयामास ॥ अयांबभूव ॥ अयिषीष्ट ॥ अयिता ॥ अयिष्यते ॥ आयिष्यत ॥ आयिष्ट ॥ आयिषातां ॥
आयिषत ॥ आयिष्ठाः ॥ आयिषाथां ॥ आयिढ्वं ॥ आयिध्वं ॥ आयिषि ॥ आयिष्वहि ॥ आयिष्महि ॥ दय
दान हिंसादनेषु ॥ दयते ॥ अयतेवत्सर्वक्रिया ॥ घट चेष्टायां ॥ घटते ॥ घटेत ॥ घटतां ॥ अघटत ॥ जघटे ॥ घ २८
टिषीष्ट ॥ घटिता ॥ घटिष्यते ॥ अघटिष्यत ॥ अघटिष्ट ॥ ईह चेष्टायां ॥ ईहते ॥ ईहेत ॥ ईहतां ॥ ऐहत ॥ ईहां २९
चक्रे ॥ ईहामास ॥ ईहांबभूव ॥ ईहिषीष्ट ॥ ईहिष्यते ॥ ऐहिष्यत ॥ ऐहिष्ट ॥ काशृ दीप्तौ ॥ काशते ॥
चकाशं चक्रे ॥ चकाशे ॥ काशिषीष्ट ॥ काशिष्यते ॥ अकाशिष्यत ॥ अकाशिष्ट ॥ कासृ शब्दकुत्सायां ॥

कासते ॥ कासांचक्रे ॥ चकासे ॥ कासिषीष्ट ॥ कासिता ॥ कासिष्यते ॥ अकासिष्यत ॥ अकासिष्ट ॥ षेवृ
सेवने ॥ सत्वं सेवते ॥ सेवेत ॥ सेवतां ॥ असेवत ॥ सिषेवे ॥ सेविषीष्ट ॥ सेविता ॥ सेविष्यते ॥ असे
विष्यत ॥ असेविष्ट ॥ गाङ् गतौ ॥ गाते ॥ गाते ॥ सवर्णे दीर्घः इते आकारांतत्वादेतेतो दन्ततः ॥ गाते ॥
गासे ॥ गाथे ॥ गाध्वे ॥ गे ॥ गावहे ॥ गामहे ॥ गेत ॥ गेयातां ॥ गेरन् ॥ गेथाः ॥ गेयाथां ॥ गेध्वं ॥ गेय ॥ गे
वहि ॥ गेमहि ॥ गातां ॥ गातां ॥ गांतां ॥ गास्व ॥ गाथां ॥ गाध्वं ॥ गै ॥ गावहै ॥ गामहै ॥ अगात ॥ अ
गातां ॥ अगात ॥ अगाथाः ॥ अगाथां ॥ अगाध्वं ॥ अगे ॥ अगावहि ॥ अगामहि ॥ जगे ॥ जगाते ॥ जगिरे ॥
जगिषे ॥ जगाथे ॥ जगिध्वे ॥ जगिवहे ॥ जगिमहे ॥ गासीष्ट ॥ गाता ॥ गास्यते ॥ अगास्यत ॥ अगास्त ॥ अगासा
तां ॥ अगासत ॥ रुङ् गतौ रोषणे च ॥ रवते ॥ रवेत ॥ रवतां ॥ अरवत ॥ द्वित्वे ॥ अनेकस्वरत्वादसंयो
गपूर्वत्वाच्च उकारस्य वत्वे प्राप्ते ॥ नाम्नो वः ॥ अन्नपि विषये उवर्णस्य वत्वं न भवति ॥ ततः उवू ॥ रुरुवे ॥
रुरुवाते ॥ रुरुविरे ॥ रविषीष्ट ॥ रविता ॥ रविष्यते ॥ अरविष्यत ॥ अरविष्ट ॥ देङ् पालने ॥ दयते ॥

दयेत॥ दयतां॥ अदयत॥ दयतेर्णौ दौ दिग्पादशो ङित्वामावश्यवक्तव्यः॥ दिग्पसंध्यक्षराणाम॥ दासीष्ट॥
दाता॥ दास्यते॥ अदास्यत॥ अपित दाधास्था मित्वं सेङि त्वमात्मनेपदे वाच्यं॥ ङित्वान्न गुणः॥ लोपो
ह्रस्वज्झसे॥ ह्रस्वदुत्तरस्य सेर्लोपो भवति झसे परे॥ अदित॥ अदिषातां॥ अदिषत॥ अदिथाः
॥ अदिषाथां॥ अदिध्वं॥ अदिढ्वं॥ अदिषि॥ अदिष्वहि॥ अदिष्महि॥ डीङ् विहायसां
गतौ॥ डयते॥ डिड्ये॥ डयिषीष्ट॥ डयिता॥ डयिष्यते॥ अडयिष्यत॥ अडयिष्ट॥ द्युत द्योतने॥
द्योतते॥ द्योतेत॥ द्योततां॥ अद्योतत॥ द्युतेः॥ पूर्वस्य संप्रसारणं वाच्यं॥ दिद्युते॥ द्योति
षीष्ट॥ द्योतिता॥ द्योतिष्यते॥ अद्योष्यते॥ अद्योतिष्यत॥ अद्योतिष्ट॥ द्युतादिभ्यो लुङि वा पर
स्मैपदं वाच्यं॥ लित्पुषादेङ्॥ अद्युतत्॥ वृतु वर्त्तने॥ वर्त्तते॥ वर्त्तेत॥ वर्त्ततां॥ अवर्त्तत॥ ववृते॥ २०
वर्त्तिता॥ वर्त्तिष्यते॥ अवर्त्तिष्यत॥ वृद्भ्यः स्यसनोर्वोपमनिट्त्वं च॥ वृतु वृधु शृधु स्यंदू कृपू एते वृ
तादयः॥ वर्त्स्यति॥ अवर्त्स्यत्॥ अवर्त्तिष्ट॥ परस्मैपदपक्षे॥ लित्पुषादेङ्॥ अवृतत्॥ वृधु वृ

धौ॥ वर्धते॥ वर्द्धेत॥ वर्द्धतां॥ अवर्द्धत॥ ववृधे॥ वर्द्धिषीष्ट॥ वर्द्धिता॥ वर्द्धिष्यत॥ वर्त्स्यति॥ अवर्त्स्यत्॥ अ
श्री वर्धिष्ट॥ अवृधत्॥ शृधु उपर्दने॥ शर्द्धते॥ शर्द्धेत॥ शशृधे॥ शर्द्धिषीष्ट॥ शर्द्धिता॥ शर्द्धिष्यते॥ अशर्द्धि
ष्यत॥ शर्त्स्यति॥ अशर्त्स्यत्॥ अशर्त्स्यत्॥ अशृधत्॥ स्यंदू प्रस्रवणे॥ स्यंदते॥ स्यंदतां॥ अस्यंदत॥ स
स्यंदे॥ ऊदित्वात्॥ स्यंसीष्ट॥ स्यंदिता॥ स्यंत्ता॥ स्यंत्स्यते॥ स्यंत्स्यति॥ अस्यंदिष्यत॥ अस्यंत्स्यत्॥ अस्यं
दिष्ट॥ अस्यंत्त परस्मैपदपक्षे॥ अस्यदत्॥ कृपू सामर्थ्ये॥ गुणः॥ कृपेरो लः रुलृ॥ कृपेरेफस्य लो भवति॥ ऋकारस्य लृ
कारो भवति॥ कल्पते॥ कल्पेत॥ कल्पतां॥ अकल्पत॥ चक्लृपे॥ कल्पिषीष्ट॥ इडभावपक्षे॥ सिस्यो
न उपधाया गुणो भवति सिस्योरनिटोपरतः॥ क्लृप्सीष्ट॥ कल्पिता॥ कल्प्ता॥ कल्पिष्यते॥ कल्प्स्यते
अकल्प्स्यत॥ अकल्पिष्यत॥ अकल्पत॥ अकल्पिष्ट॥ अकल्पित॥ अक्लृपत्॥ व्यथ दुःखभयचलन
योः॥ व्यथते॥ व्यथेत॥ व्यथतां॥ अव्यथत॥ व्यथेर्णौ दौ अङि च पूर्वस्य संप्रसारणं वक्तव्यं॥ विव्यथे॥ व्य
थिषीष्ट॥ व्यथिता॥ व्यथिष्यते॥ अव्यथिष्यत॥ अव्यथिष्ट॥ रमु क्रीडायां॥ रमते॥ व्याङ्परिभ्यो रमः पं

विरमति॥रेमे॥रंसिष्ट॥रंता॥रंस्यते॥अरंस्यत॥अरंस्त॥अरंसातां॥अरंसत॥आदंतानांइटसके
॥व्यरंसीत॥व्यरंसिष्टां॥ञित्वरा संभ्रमे॥त्वरते॥त्वरेत॥त्वरतां॥अत्वरत॥तत्वरे॥अत्व
रिष्ट॥अत्वरिढ्ढं॥अत्वरिढ्वं॥षह मर्षणे॥सहते॥सहेत॥सहतां॥असहत॥सेहे॥सहिषी
ष्ट॥सहिता॥इष्टुसहेति वेटा॥हो ढः॥तथोर्धः॥ष्टुत्वढलोपः॥सहिवहोरोदवर्णस्य॥स
॥हिवहोरवर्णस्य तु ओकारो भवति ढलोपनिमित्ते ढकारेपरे॥सोढा॥असहिष्यत॥स
हिष्यते॥असहिष्ट॥ इत्यात्मनेपदीप्रक्रिया॥ ॥अथोभयपदीप्रक्रिया॥ ॥राजृ
दीप्तौ॥ऋकार ऋदित्कार्यार्थः॥राजति॥राजते॥राजेत्॥राजेत॥राजतु॥राजतां॥ २२
अराजत्॥अराजत॥रराज॥फणादित्वादेत्वपूर्वलोपौ॥रेजतुः॥रराजतुः॥रेजे॥
रराजे॥राज्यात्॥राजिसीष्ट॥राजिता॥राजितारौ॥राजितारः॥राजितासे॥
राजितासाथे॥राजिताध्वे॥राजिष्यति॥राजिष्यते॥अराजिष्यत्॥अराजि

ष्यत॥अराजीत॥अराजिष्ट॥खनखनने॥खनति॥खनते॥चखान॥गमां
स्वरे॥चखनतुः॥चख्नुः॥चख्ने॥जनखनसनांक्ङितिये आकारो वा वक्तव्यः
॥खायात्॥खन्यात्॥अखानीत्॥अखनिष्ट॥हृञ् हरणे॥हरति॥हरते॥ज
हार॥जहृतुः॥ऋदंतस्यथपोनेट्॥जहर्थ॥जह्रे॥हृयात्॥ऋकारस्यगुणो न
भवति सिस्योरनिटोः परयोः॥हृषीष्ट॥हर्ता॥हरिष्यति॥हरिष्यते॥अहरिष्यत्॥
अहरिष्यत॥अहार्षीत्॥लोपो ह्रस्वात् झसे॥अहृत॥अहृषातां॥अहृषत॥दान
आर्जवे॥गुबन्त्यः॥दीदांसति॥दीदांसते॥दीदांसेत्॥दीदांसेत॥दीदांसतुः॥दीदांस
रतां॥अदीदांसत्॥अदीदांसत॥दीदांसांचकार॥दीदांसामास॥दीदांसांबभू
व॥दीदांस्यात्॥दीदांसिषीष्ट॥दीदांसिता॥दीदांसिष्यति॥दीदांसिष्यते॥अदीदां
सिष्यत्॥अदीदांसिष्यत॥अदीदांसीत्॥अदीदांसिष्ट॥शान तेजने॥शीशां

सन्ति॥दानवत्॥भज सेवायां॥भजति॥भजते॥भजेत्॥भजेत॥भजतु॥भजतां
अभजत्॥अभजत॥बभाज॥तृफलभजत्रपश्चेति एत्वपूर्वलोपौ॥भेजतुः॥भे
जुः॥भेजिथ॥बभक्थ॥भज्यात्॥भक्षीष्ट॥भक्ता॥भक्ष्यति॥अभक्षत्॥अ
भाक्षीत्॥अभक्त॥डुपचष पाके॥डुकारषकारावितौ॥पचति॥पचते॥
पचेत्॥पचतु॥पचतां॥अपचत्॥अपचत॥पपाच॥पेचे॥पच्यात्॥पक्षीष्ट॥प
क्ता॥पक्तासे॥अपाक्षीत्॥अपक्त॥श्रिञ् सेवायां॥श्रयति॥श्रयते॥शिश्रा
य॥शिश्रियतुः॥शिश्रियुः॥शिश्रिये॥श्रीयात्॥श्रयिषीष्ट॥श्रयिता॥श्रयि
ष्यति॥श्रयिष्यते॥अश्रयिष्यत्॥सुश्रिद्रुवां सेट् धातोर्द्वित्वं च॥अशिश्रिय
त्॥अशिश्रियत॥त्विष दीप्तौ॥त्वेषति॥त्वेषते॥तित्वेष॥तित्विषे॥त्विष्यात्॥त्वि
क्षीष्ट॥त्वेष्टा॥त्वेक्ष्यति॥हलन्तात् सेक्॥अत्विक्षत्॥अत्विक्षत॥सस्पा २२

नैपदे स्वरे इलोवा च्य॥अत्विक्षातां॥अत्विक्षत॥यज देवपूजासंगतिकरणदाने
षु॥यजति॥यजते॥णवादौ पूर्वस्य॥इयाज॥यजां यवराणां॥ईजतुः॥ईजुः॥इय
जिथ॥इयष्ठ॥ईजे॥इज्यात्॥यक्षीष्ट॥यष्टा॥यक्ष्यति॥अयक्षत्॥अयक्षत
अयाक्षीत्॥अयष्टां॥अयाक्षुः॥अयष्ट॥अयक्षातां॥अयक्षत॥धे च से
लोपः॥षत्वं ष्टुत्वं॥अयड्ढं॥डुवप बीजतन्तुसंताने॥डुरित्॥वपति॥वपेत्॥उवाप
ऊपतुः॥ऊपुः॥उवपिथ॥उवप्थ॥ऊपे॥उप्यात्॥वप्सीष्ट॥वप्ता॥वप्स्यति॥अ
वप्स्यत्॥अवाप्सीत्॥अवाप्तां॥अवप्त॥वह प्रापणे॥वहति॥वहते॥उ
वाह॥ऊहतुः॥ऊहुः॥उवहिथ॥होढः॥तथोर्धः॥ष्टुत्वं॥ढलोपः॥सहिवहो
रोदवर्णस्य॥उवोढ॥उह्यात्॥वक्षीष्ट॥वोढा॥वक्ष्यति॥अवक्ष्यत्॥अवाक्षीत्॥अ
वोढां॥अवोढ॥अवक्षातां॥वेञ् तन्तुसंताने॥वयति॥वयते॥वेञो णो संप्रसार

णंभावोवाच्य॥ संध्यक्षरणंमा॥ ववौ॥ वादित्वान्नेत्वपूर्वस्तोपोवाच्यो॥ व
वतुः॥ ववुः॥ ववे॥ वञोवयणादौवावक्तव्यः॥ उवाय॥ ग्राह्यादिक्ङितिच॥ ग्र
ह्यादीनांसंप्रसारणंभवतिकिति ङितिचपरे॥ यकारस्यसंप्रसारणंनिषि
ध्यं॥ ऊयतुः॥ ऊयुः॥ ऊये॥ ऊयात्॥ वयोयस्यतिणादौवावक्तव्यः॥ उवाय॥
ऊवतुः॥ ऊवुः॥ ऊवे॥ ऊयात्॥ वासीष्ट॥ वाता॥ वास्यति॥ वास्यते॥ अवास्यत्॥
अवास्यत अवासीत्॥ आदंतानांसकृद्रूसे॥ अवासिष्टां॥ अवासत॥ व्येञ्संवरणे॥ सी
व्ययति॥ व्ययते॥ व्येञोणादौनात्वं॥ विव्याय॥ विव्यतुः॥ विव्युः॥ विव्ययिथ॥ २३
विव्ये॥ वीयात्॥ व्यासीष्ट॥ व्याता॥ व्यास्यति॥ अव्यास्यत॥ अव्यासीत्॥ अव्यास्त
॥ ह्वेञ्स्पर्द्धायां॥ ह्वयति॥ ह्वयते॥ द्विरुक्तेस्य ह्वयतेः संप्रसारणंवक्तव्यं॥ जुहाव
जुहुवतुः॥ जुहुवुः॥ जुहुविथ॥ जुहोथ॥ हूयात् ह्वासीष्ट॥ ह्वाता॥ ह्वास्यति

अह्वास्यत्॥ अह्वास्यत॥ अह्वासीत्॥ असयतिव्यक्तिख्यातिलिपिसिचिह्वय
तीनांसेर्ङौवाच्यः॥ आतोनपि॥ अह्वत्॥ अह्वतां॥ अह्वन्॥ पिलिसिसिचिह्वय
तीनामात्मनेपदेसेर्ङौवावच्यः॥ अह्वत॥ अह्वासातां॥ अह्वासातां॥ अह्वास
त॥ ॥ इत्युभयपदप्रक्रिया॥ इत्यविरकर्णभ्वादयोधातवः समाप्ताः॥ इदानीं
लुग्विकरणअदादेर्गणात्कर्त्तरितिवादयोवर्त्तते॥ अद भक्षणे॥ अप॥ अ
दादेर्लुक्॥ अदादेर्गणात्परस्यपोलुग्भवति॥ खसेचपाऊ सानां॥ अत्ति॥
अत्तः॥ अदंति॥ अत्सि॥ अत्थः॥ अत्थ॥ अद्मि॥ अद्वः॥ अद्मः॥ अद्यात्॥ अत्तु॥
अत्तात्॥ अत्तां॥ अदंतु॥ हुसाद्धिर्हेः॥ हुसादुत्तरस्य हेर्धिर्भवति॥ अद्धि॥
अत्तात्॥ अत्तं॥ अत्त॥ अदानि॥ अदाव॥ अदाम॥ अदोदिस्योरट्वक्तव्यः॥
आदत्॥ आत्तां॥ आदन्॥ आदः॥ आत्तं॥ आत्त॥ आदं॥ आद्व॥ आद्म॥ सिसयोरदे

घस्रृ एण्दौ वावकेव्यः ॥ जघास ॥ गमां स्वरे ॥ स्वसेचपाः ॥ घसादेषः ॥ जक्षतुः ॥
जक्षुः ॥ जघसिथ ॥ जघस्थ । पक्षे । आद । आदतुः ॥ आदुः ॥ आदिथ ॥ अ
द्यात् । अत्ता । अत्स्यति ॥ आत्स्यत् ॥ लृदित्वादङ् ॥ अघसत् ॥ प्साभक्ष
णे ॥ प्साति । प्सातः । प्सांति । प्सायात् । प्सातु ॥ अप्सात् ॥ अप्सातां ॥ आदंत
विद्धिवा मनवावकेव्यः । उस्यालोपः । अप्सान् ॥ अप्सुः ॥ पप्सौ ॥ पप्सतुः
पप्सुः ॥ पप्सिथ ॥ पप्साथ ॥ प्सायात् ॥ प्सेयात् ॥ प्साता ॥ प्सास्यति ॥ अप्सा २५
स्यत् ॥ अप्सासीत् ॥ अप्सासिष्टां ॥ मामाने ॥ माति । मायात् । मातु । अमात् ।
अमान् । अमुः । ममौ ॥ द्वादेशे मेयात् । माता । मास्यति । अमास्यत् । अमासीत् । २५
याप्रापणे ॥ याति । यायात् । यातु ॥ अयात् ॥ ययौ ॥ यायात् ॥ वागतिगंधनयोः
॥ वाति । यातिवत्प्रक्रिया ॥ रादाने । तेहृत् । लादानग्रहणयोः ॥ लाति । ससौ ॥

तद्वत् ॥ द्रा कुत्सायांगतौ ॥ दद्रौ ॥ द्रायात् ॥ द्रेयात् ॥ द्राता ॥ द्रास्यति । अद्रास्यत् ॥ अ
द्रासीत् ॥ ख्याप्रकथने ॥ ख्याति ॥ ख्यायात् ॥ ख्यातु ॥ अख्यात् ॥ चख्यौ ॥ ख्यायात् ॥ ख्ये
यात् ॥ ख्याता । ख्यास्यति ॥ अख्यास्यत् ॥ अख्यासीत् ॥ अख्यत् ॥ पारक्षणे ॥ पाति ॥
पपौ ॥ अपासीत् ॥ भादीप्तौ ॥ भाति ॥ बभौ ॥ अभासीत् ॥ ष्णाशौचे ॥ आदेः ष्णः स्नः ॥ णस्य ना ॥
स्ना स्नाति ॥ सस्नौ ॥ स्नायात् ॥ अस्नासीत् ॥ वशकांतौ ॥ वत्वं ष्टुत्वं ॥ वष्टि ॥ ग्रहादिकिति च ॥
उष्टः ॥ उशंति ॥ षत्वं ॥ षढोः कः से ॥ वक्षि ॥ उष्ठः ॥ उष्ठ ॥ वश्मि ॥ उश्वः ॥ उश्मः ॥ उश्या
त् ॥ उश्यातां ॥ उश्युः ॥ वष्टु ॥ उष्टात् ॥ उष्टां ॥ उशंतु ॥ हुझल्भ्योहेर्धिः ॥ ष ॥ ष्टुत्वं ॥ उड्ढि ॥ उष्टात् ॥
उष्टं ॥ उष्ट ॥ वशानि ॥ वशाव ॥ वशाम ॥ दिस्यो हल्सात् ॥ हसाद्दुत्तरयोर्दिप्सिपोर्लुक्स्यात्तयोर्लो
पो न भवति ॥ षत्वं ॥ वावसाने ॥ अवट् ॥ अवड् ॥ संप्रसारणं ॥ अगाजम ॥ उद्धुं ॥ औष्टां ॥ औ
शन् ॥ अवट् ॥ अवड् ॥ औष्ट ॥ औष्ट ॥ अवशं ॥ औश्व ॥ औश्म ॥ उवाश ॥ ऊशतुः ॥ ऊशुः ॥

उवशिथ॥ वशिष्यति॥ अवशिष्यत्॥ अवाशीत्॥ अवस्त॥ हन हिंसागत्योः॥ हंति॥ लोपस्त्व
नुदात्तानो॥ अनुदात्तानांतनादीनांच अमस्य लोपो भवति किति ङिति झ्ल से परे॥ यमिर्यमि
नमी हंतिरनुदात्ता अमिर मनि॥ तनु क्षणु क्षिणु ऋणु तृणु घृणु वनु मनु तनादयः॥ हतः॥
गमां स्वरे॥ हनो घ्नो॥ घ्नंति॥ हंसि॥ हथः॥ हथ॥ हन्मि॥ हन्वः॥ हन्मः॥ हन्यात्॥
हन्यातां॥ हन्युः॥ हंतु॥ हंतात्॥ हतां॥ घ्नंतु॥ जह्येधि साधि॥ हंतेर्ज हिः शा द्धो स्तेरे धिश्च
द्धः शास्तेः शाधि शाद्धो निपात्यते हि विषये॥ जहि॥ तात्॥ हंते॥ हतं॥ हत॥ हनानि॥ हनाव
हे हनाम॥ अहन्॥ अहतां॥ अघ्नन्॥ अहन्॥ अहतं॥ अहत॥ अहनं॥ अहन्व॥ अ २५
हन्म॥ जघान॥ जघ्नतुः॥ जघ्नुः॥ द्विरुक्तस्य हंतेः कुत्वं वाच्यं॥ जघनिथ॥ जघंथ॥
जघ्नथुः॥ जघ्न॥ जघान॥ जघ्निव॥ जघ्निम॥ हंतेराशीर्यादादौ वधादेशो वक्तव्यः॥ वध्यात्॥
हंता॥ हंतृन्॥ स्यवः॥ हनिष्यति॥ अहनिष्यत्॥ हनिवध्योर्न वृद्धिः॥ अवधीत्॥ अवधिष्टां॥

युमिश्रणे॥ गुणः॥ उईशै॥ ईकारस्यौकारादेशो भवति पिति स्मि अवादौ विषये॥ रुणुस्नुभ्यः द्रु
वी॥ यौति॥ युतः॥ युवंति॥ यौसि॥ युथः॥ युथ॥ यौमि॥ युवः॥ युमः॥ अयौत्॥ अयुतां॥ अयुवन्॥
अयौः॥ अयुतं॥ अयुत॥ अयुवं॥ अयुव॥ अयुम॥ युयाव॥ नानयोर्वः॥ युयुव॥ युयुवतुः॥ यु
युवुः॥ युयविथ॥ यौ॥ यूयात्॥ यविता॥ यविष्यति॥ अयविष्यत्॥ अयावीत्॥ दु गतौ॥
नवादिकेः॥ द्रवति॥ दुद्राव॥ द्रूयात्॥ द्रोता॥ द्रोष्यति॥ अद्रोष्यत्॥ अद्रौषीत्॥ णु स्तुतौ॥
ओदेश स्तेः॥ नौति॥ नवीति॥ नुतः॥ नुवंति॥ नुनाव॥ नूयात्॥ नविता॥ नविष्यति॥ अनवि
ष्यत्॥ अनावीत्॥ टुक्षु शब्दे॥ टुट्॥ क्षौति॥ क्षुतः॥ क्षुवंति॥ क्षुयात्॥ क्षौतु॥ अक्षौत्॥
चुक्षाव॥ चुक्षुवतुः॥ चुक्षुवुः॥ क्षूयात्॥ क्षविता॥ क्षविष्यति॥ अक्षवित्॥ अक्षावीत्॥
क्ष्णु तेजने॥ क्ष्णौति॥ क्ष्णुतः॥ क्ष्णुवंति॥ चुक्ष्णाव॥ अक्ष्णावीत्॥ ष्णु प्रस्रवणे॥ स्नौति
स्नुयात्॥ स्नौतु॥ अस्नौत्॥ सुस्नाव॥ स्नूयात्॥ स्नविता॥ स्नविष्यति॥ अस्नविष्यत्॥

अस्नावीत्॥ इण् गतौ॥ गुणः॥ एति॥ इतः॥ इणः॥ क्ङिति स्वरे यणेव वक्तव्यः॥ यंति॥ ए
षि॥ इथः॥ इथ॥ एमि॥ इवः॥ इमः॥ इयात्॥ इयातां॥ इयुः॥ एतु॥ इतात्॥ इतां॥ यं
तु॥ इहि॥ इतात्॥ इतं॥ इत॥ अयानि॥ अयाव॥ अयाम॥ अडागमे इये॥ ऐत्॥ ऐतां॥
आयन्॥ ऐः॥ ऐतं॥ ऐत॥ आयं॥ ऐव॥ ऐम॥ द्वित्वं कृते॥ पूर्वस्य इयादेशः॥ इयाय
॥ इणः॥ क्ङिति एरादौ पूर्वस्य दीर्घो वक्तव्यः॥ ईयतुः॥ ईयुः॥ इययिथ॥ इयेथ॥ ईय
थुः॥ ईय॥ इयाय॥ ईयिव॥ ईयिम॥ येः॥ ईयात्॥ ईयास्तां॥ ईयासुः॥ एता॥ एष्यति २६
॥ ऐष्यत्॥ दाद्देः पे॥ इणः सिलोपे गा वक्तव्यः॥ अगात्॥ अगातां॥ अगुः॥ इक् स्मरणे॥
इङ्‌ कावध्युपसर्गतो न व्यभिचरतः॥ अध्येति॥ अधीतः॥ अधियंति॥ अध्येषि
॥ अधीथः॥ अधीथ॥ अध्येमि॥ अधीवः॥ अधीमः॥ अधीयात्॥ अधीयातां॥ अधी
युः॥ अध्येतु॥ अधीतात्॥ अधीतां॥ अधियंतु॥ अधीहि॥ अधीतात्॥ अतां॥ अ
धी

धीत॥ अध्ययानि॥ अध्ययाव॥ अध्ययाम॥ अध्यैत्॥ अध्यैतां॥ अध्यायन्॥ अध्यैः
धै अध्यैतं॥ अध्यैत॥ अध्यायं॥ अध्यैव॥ अध्यैम॥ अधीयाय॥ अधीयतुः॥ अधीयुः॥
अधीयिथ॥ अधी येथ॥ अधीयात्॥ अध्येता॥ अध्येष्यति॥ अध्येष्यत्॥ अ
ध्यगात्॥ इणवत्प्रक्रिया॥ विद् ज्ञाने॥ ०॥ उपधायाश्च घोः॥ वेत्ति॥ वित्तः॥ विदंति॥
वेत्सि॥ वित्थः॥ वित्थ॥ वेद्मि॥ विद्वः॥ विद्मः॥ विदो नवानां त्यादीनां णवादिर्वा॥ विद
उत्तरेषां तिवादीनां णवादिर्न वक्तव्यो भवति॥ वेद॥ विदतुः॥ विदुः॥ वेत्थ॥ विदथुः॥
वि विद॥ वेद॥ विद्व॥ विद्म॥ विद्यात्॥ विद्यातां॥ विद्युः॥ वेत्तु॥ वित्तात्॥ वित्तां॥ विदंतु॥ ऊ
साद्धिर्हेः॥ विद्धि॥ वित्तात्॥ वित्तं॥ वित्त॥ वेदानि॥ वेदाव॥ वेदाम॥ दिस्योर्हसात्॥ अ
वेत्॥ अवेद्॥ अवित्तां॥ अविदन्॥ अन् उस्॥ अविदुः॥ दः सः॥ दकारस्य वा सकारो
भवति सिपि विषये॥ अवेः॥ अवेद्॥ अवेत्॥ अवित्तं॥ अवित्त॥ अवेदं॥ अविद्व॥ अविद्म

विवेद॥ विविदतुः॥ विविदुः॥ विवेदिथ॥ पक्षे॥ आम्विदेर्नगुणः॥ विदांचकार॥ विदाम
स॥ विदांबभूव॥ विद्यात्॥ विद्यास्तां॥ विद्यासुः॥ वेदिता॥ वेदिष्यति॥ अवेदिष्यत्॥ अ
वेदीत्॥ विद्यास्तां॥ विद्यासुः॥ अवेदिष्टां॥ अवेदिषुः॥ असभुवि॥ अस्ति॥ नमसोऽस्य॥
नमद्यस्येतस्यविकरणस्यासुनुविधानोऽस्याकारस्य लोपो भवति ङिति परे॥ स्तः॥ संति॥
सिसः॥ अस्तेः सकारस्य लोपो भवति सकारे परे॥ असि॥ स्थः॥ स्थ॥ अस्मि॥ स्वः॥
स्मः॥ स्यात्॥ अस्तु॥ स्तात्॥ स्तां॥ संतु॥ सिसः॥ इत्यत्र अस्तेः सलोपः॥ मनुपि तिमा
त्रेतेनवति से॥ तह्येधि शाधि॥ एधि स्तात्॥ स्तं॥ स्त॥ असानि॥ असाव॥ असाम॥ २७
अस्तेरिट्॥ अस्तेः परयोर्दिस्योरीडागमो भवति॥ आसीत्॥ आस्तां॥ आसन्॥ आ
सीः॥ लोपागमयोर्मध्ये आगमविधिर्बलवान्॥ आस्तं॥ आस्त॥ आसं॥ आस्व॥
आस्म॥ अस्तेरनपि भूब कर्तव्यः॥ बभूव॥ इत्यादि॥ मृजूष् शुद्धौ॥ इत्यत्र मृजेर्गु

णे निमित्ते प्रत्यये परे वृद्धिर्वाच्याः॥ किति ङिति स्वरे वा॥ षत्वं॥ ष्टुत्वं॥ मार्ष्टि॥ मृष्टः॥ मृजंति॥ मार्जं
ति॥ मार्क्षि॥ मृष्ठः॥ मृष्ट॥ मार्ज्मि॥ मृज्वः॥ मृज्मः॥ मृज्यात्॥ मार्ष्टु॥ मृष्टात्॥ मृष्टं मृजंतु॥ ऊसाद्धि
हैः॥ मृड्ढि॥ मृष्टात्॥ मृष्टं॥ मृष्ट॥ मार्जानि॥ मार्जाव॥ मार्जाम॥ अमार्ट्॥ अमार्ड्॥ अमृष्टां॥ अ
मृजन्॥ अमार्जन्॥ अमार्ट्॥ अमार्ड्॥ अमृष्टं॥ अमृष्ट॥ अमार्जं॥ अमृज्व॥ अमृज्म॥
ममार्ज॥ ममृजतुः॥ ममृजुः॥ ममार्जुः॥ ममार्जिथ॥ ममृजथुः॥ ममार्जथुः॥ मृज्यात्॥
मार्जिता॥ मार्ष्टा॥ मृष्टा॥ मार्क्ष्यति॥ मार्जिष्यति॥ म्रक्ष्यति॥ अमार्जिष्यत्॥ अमार्क्ष्य
त्॥ अम्राक्ष्यत्॥ मृजेः सौ वृद्धिर्वाच्याः॥ अमार्जीत्॥ अमार्क्षीत्॥ अम्राक्षीत्॥ वच परि
भाषणे॥ वक्ति॥ वक्तः॥ नहि वचिरंतिपरः प्रयोक्तव्यः॥ वदंति॥ वक्षि॥ वक्थः॥ वक्थ॥ वच्मि
वच्वः॥ वच्मः॥ वच्यात्॥ वक्तु॥ वक्तात्॥ वक्तां॥ वदंतु॥ वग्धि॥ अवक्॥ अवग्॥ अवक्तां॥
अवदन्॥ अवक्॥ अवग्॥ अवक्तं॥ अवक्त॥ अवचं॥ अवच्व॥ अवच्म॥ एवादौ पूर्वं

स्य॥ उवाच॥ यङो यवराणां॥ ऊचतुः॥ ऊचुः॥ उवचिथ॥ उवक्थ॥ उच्यात्॥ वक्ता॥ व
क्ष्यति॥ अवक्ष्यत्॥ अस्यतिवक्तिख्यातिलिपिसिचिह्वयतीनां सेर्ङो वाच्यः॥ ङे
वचेरुमागमो वक्तव्यः॥ उर्ङे॥ अवोचत्॥ ॥ रुदिर् अश्रुविमोचने॥ रुदादेः स्व
तुर्णां ऊसादेः॥ रुदादेः परस्य तिवादिचतुर्णां मध्ये ईकारवसादेः प्रत्ययस्येट् भव
ति॥ रोदिति स्वपिति श्वसिति प्राणिति स्तोष्या॥ जक्षिति श्चैव विज्ञेयो रुदादिः पंचको
गणः॥ रुदगणः॥ रोदिति॥ रुदितः॥ रुदंति॥ रोदिषि॥ रुदिथः॥ रुदिथ॥ रोदिमि॥ रुदिवः
तौ रुदिमः॥ रुद्यात्॥ रोदितु॥ रुदितात्॥ रुदितं॥ रुदंतु॥ रुदिहि॥ रुदितात्॥ रुदितं॥ २८
रुदित॥ रोदानि॥ रोदाव॥ रोदाम॥ रुदादेर्दिस्योरीडुट् वा वक्तव्यो॥ अरोदीत्॥ अरो
दत्॥ अरुदितां॥ अरुदन्॥ अरोदीः॥ अरोदः॥ अरुदितं॥ अरुदित॥ अरोदम्॥
अरुदिव॥ अरुदिम॥ रुरोद॥ रुरुदतुः॥ रुरुदुः॥ रुद्यात्॥ रोदिता॥ रोदिष्यति॥ अ

रोदिष्यत्॥ अरोदीत्॥ इरितो वा॥ अरुदत्॥ ञिष्वप् शये॥ ञिदुत्॥ स्वपिति॥ स्वप्यात्॥
स्वपितु॥ अस्वपीत्॥ अस्वपत्॥ संप्रसारणं॥ सुष्वाप॥ सुषुपतुः॥ सुषुपुः॥ सुष्वपिथ॥ सु
ष्वप्थ॥ सुप्यात्॥ स्वप्ता॥ स्वप्स्यति॥ अस्वप्स्यत्॥ अस्वाप्सीत्॥ अस्वाप्तां॥ अस्वाप्सुः
॥ श्वस प्राणने॥ श्वसिति॥ श्वस्यात्॥ श्वसितु॥ अश्वसीत्॥ अश्वसत्॥ शश्वास॥ श्वस्या
त्॥ श्वसिता॥ श्वसिष्यति॥ अश्वसिष्यत्॥ ह्म्यन्तक्षणेति वृद्ध्यभावो वाच्यः॥ अश्व
सीत्॥ अन प्राणने॥ अनिति॥ प्रपूर्वो॥ उपसर्गान्निमित्तान्नितेर्नस्य णत्वं वाच्यं॥ प्राणिति
॥ अन्यात्॥ अनितु॥ आनीत्॥ आनत्॥ आन॥ आनतुः॥ आनुः॥ अन्यात्॥ अनिता॥
अनिष्यति॥ आनिष्यत्॥ आनीत्॥ आनिष्टां॥ आनिषुः॥ जक्ष भक्षहसनयोः॥ जक्षि
ति॥ जक्षितः॥ जक्षादेरंतो दनउस॥ जक्षति जागृदरिद्राशासचकास्भ्यः परस्य अंतेर
तेः अनउस भवति॥ जक्षति॥ जक्षिषि॥ जक्षिथः॥ जक्षिथ॥ जक्ष्यात्॥ जक्षितु॥ अज

क्षीत्॥ अजक्षत्॥ जजक्ष॥ जक्ष्यात्॥ जक्षिता॥ जक्षिता॥ जक्षिष्यति॥ अजक्षिष्यत्॥ अ-
जक्षीत्॥ जागृ निद्राक्षये॥ जागर्ति॥ जागृतः॥ जाग्रति॥ जागर्षि॥ जागृथः॥ जागृ-
थ॥ जागृयात्॥ जागर्तु॥ जागृतात्॥ जागृतां॥ जाग्रतु॥ जागृहि॥ जागृतात्॥
जागृतं॥ जागृत॥ जागराणि॥ जागराव॥ जागराम॥ गुणः॥ दिस्यो र्हसात्॥ सो
म विसर्गः॥ अजागः॥ अजागृतां॥ उसि जागृधातो र्गुण एव कर्त्तव्यः॥ अजागरुः॥ अजागः॥
अजागृतं॥ अजागृत॥ अजागरं॥ अजागृव॥ अजागृम॥ जजागार॥ जागर्तेः किति गु-
ण एव कर्त्तव्यः॥ जजागरतुः॥ जजागरुः॥ जजागरिथ॥ जजागरथुः॥ जजागर॥ जजागा- २८
र॥ जजागरिव॥ जजागरिम॥ विदपसेश्चाम्॥ जागरांचकार॥ जागरामास॥ जाग-
रांबभूव॥ जागर्यात्॥ जागरिता॥ जागरिष्यति॥ अजागरिष्यत्॥ ह्म्यंतक्षणेति न वृद्धिः॥
अजागरीत्॥ दरिद्रा दुर्गतौ॥ दरिद्राति॥ दरिद्राते रिदालोपश्च ङिति॥ दरिद्राते रा-

लोपो भवति ङिति स्वरे परे इकारश्च ङिति हसे परे॥ दरिद्रितः॥ दरिद्रति॥ दरिद्रासि॥
दरिद्रिथः॥ दरिद्रिथ॥ दरिद्रामि॥ दरिद्रिवः॥ दरिद्रिमः॥ दरिद्रियात्॥ दरिद्रातु॥
दरिद्रितात्॥ दरिद्रितां॥ दरिद्रतु॥ दरिद्रिहि॥ दरिद्रितात्॥ दरिद्रितं॥ दरिद्रित॥
दरिद्राणि॥ दरिद्राव॥ दरिद्राम॥ अदरिद्रात्॥ अदरिद्रितां॥ अदरिद्रुः॥ अदरि-
अदरिद्रन्॥ अदरिद्राः॥ अदरिद्रितं॥ अदरिद्रित॥ अदरिद्राम॥ अदरिद्रिव॥
अदरिद्रिम॥ णप्वुल्सयुक्तो हि त्वा दरिद्राते रन्त्या लोपो वा च्योलुङि वा॥ द-
दरिद्रौ॥ ददरिद्रतुः॥ ददरिद्रुः॥ ददरिद्रिथ॥ पक्षे आम्॥ दरिद्रांचकार॥ दरिद्रा-
मास॥ दरिद्रांबभूव॥ दरिद्रियात्॥ दरिद्रिता॥ दरिद्रिष्यति॥ अदरिद्रिष्यत्॥ अद-
रिद्रीत्॥ अदरिद्रिष्टां॥ अदरिद्रिषुः॥ पक्षे॥ अदरिद्रासीत्॥ अदरिद्रासिष्टां॥ अदरि-
द्रासिषुः॥ शास अनुशिष्टौ॥ शास्ति॥ शासेरि॥ शासेराकारस्य इकारो भवति किति ङि-

तिहि सेडुपरे॥ यसादेवः॥शिष्टः॥शासति॥शास्ति॥शिष्ठः॥शिष्ठ॥शास्मि॥शिष्वः॥शि
ष्मः॥शिष्यात्॥शास्तु॥शिष्टात्॥शिष्टां॥शासतु॥ हौ ध्येधिः॥शाधि शिष्टात्॥शिष्टं॥
शिष्ट॥शासानि॥शासाव॥शासाम॥१८॥हिपिसस्यतः सिपि वा॥ हि पि परे सस्य तकारो
भवति सिपि वा भवति॥अशात्॥अशिष्टां॥अशासुः॥अशात्॥अशास्॥अशिष्टं॥अशि
ष्ट॥अशासं॥अशिष्व॥अशिष्म॥शशास॥शशासतुः॥शशासुः॥शिष्यात्॥शासिता॥
शासिष्यति॥अशासिष्यत्॥लिप्तूषादेर्ङः॥शासेरिः॥अशिषत्॥चकासृ दीप्तौ॥रुदत्॥च ३०
कास्ति॥चकास्तः॥चकासति॥चकास्यात्॥चकास्तु॥चकास्तात्॥चकास्तां॥चकासतु॥
धे सलोपो वा च्यः॥चकाधि॥अचकात्॥अचकास्तां॥अचकासुः॥अचकात्॥अचकाः॥का ४०
शादित्वादाम्॥चकासांचकार॥चकास्याता॥चकासिता॥चकासिष्यति॥अचकासिष्य
त्॥अचकासीत्॥इति परस्मैपदिनः॥प्रक्रिया॥अथात्मनेपदिनः॥चक्षिङ् व्यक्तायां वा
न चि

इकार उच्चारणार्थः॥ङकार आत्मनेपदार्थः॥स्कराद्योः स्थः॥ष्टुत्वं॥चष्टे॥चक्षाते॥आतोंतादतः
॥चक्षते॥चक्षे॥चक्षाथे॥चड्ढ्वे॥चक्षे॥चक्ष्वहे॥चक्ष्महे॥चक्षीत॥चष्टां॥अचष्ट॥अचक्षा
तां॥अचक्षत॥चक्षिङो न पि ख्याञ् णदौ वा वक्तव्यः॥चख्यौ॥चख्यतुः॥चख्युः॥चख्यौ॥च
या चक्षे॥ख्यायात्॥ख्येयात्॥ख्यासीष्ट॥ख्याता॥ख्याता॥ख्यास्यति॥ख्यास्यते॥अख्यास्यत्॥
अख्यास्यत॥अख्यत्॥अस्यतिख्याव च्यामात्मनेपदे से ङो वा वाच्यः॥ईडिषे॥ईडाथे॥ईडिध्वे॥
ईडे॥ईड्वहे॥ईड्महे॥ईडीत॥ ॥ईट्टां॥ऐट्ट॥ईडांचक्रे॥ईडिषीष्ट॥ईडिता॥ईडिष्य
ति॥ऐडिष्यत॥ऐडिष्ट॥ईश ऐश्वर्ये॥ईष्टे॥ईशिषे॥ईशीत॥ईष्टां॥ऐष्ट॥ईशांचक्रे॥
ईशिषीष्ट॥ईशिता॥ईशिष्यते॥ऐशिष्यत॥ऐशिष्ट॥आसृ उपवेशने॥आस्ते॥
आसीत॥आस्तां॥आस्त॥कासादित्वादाम्॥आसांचक्रे॥आसिषीष्ट॥॥
ईड स्तुतौ॥स्वसेच पाठसामान्यं॥ईड्डे॥ईडाते॥ईडते॥ईडीशोः सध्वोरिड्वक्तव्यः॥५॥

आसिता॥आसिष्यते॥आसिष्ट॥वस आच्छादने॥वस्ते॥वसीत॥वस्तां॥वसातां॥वसतां॥
अवस्त॥वसे॥वसिषीष्ट॥वसिता॥वसिष्यते॥अवसिष्यत॥अवसिष्ट॥षूङ् प्राणि
गर्भविमोचने॥सूते॥सुवीत॥सूतां॥सुवै पिगुणाभावो वाच्यः॥सुवै॥सुवावहै॥
सुवामहै॥असूत॥सुषुवे॥स्वरतीति वेट्॥सविषीष्ट॥सोषीष्ट॥सविता॥सेता॥सवि
ष्यते॥सोष्यते॥असविष्यत॥असोष्यत॥असविष्ट॥असोष्ट॥शीङ् स्वप्ने॥शीङः सार्व ३१
कगुणो भवत्यविविषये॥शेते॥शयाते॥शीङो अंतोरुट्॥शीङ् परस्यांत इत्येतस्य रु
डागमो भवति॥शेरते॥शयीत॥शेतां॥शयातां॥शेरतां॥अशेत॥अशेतां॥अशे या
रत॥शिश्ये॥शिश्याते॥शयिषीष्ट॥शयिता॥शयिष्यते॥अशयिष्यत॥अशयिष्ट
॥इङ् अध्ययने॥अधिपूर्वः॥अधीते॥अधीयाते॥अधीयीत॥अधीतां॥अधीयातां ४१
अधीयतां॥अध्यैत॥इयादेशे कृते पश्चाद्डागमः॥अध्यैयातां॥अध्यैयत॥इङो गा

दौगावव्यः॥अधिजगे॥अध्येषीष्ट॥अध्येता॥अध्येष्यते॥इङो वा गा सौ लृङि च तत्परस्य
प्रत्ययस्य ङित्त्वं वाच्यं॥अध्यगीष्यत॥अध्यैष्यत॥अध्यगीष्ट॥अध्यगीषातां॥अध्यगीष
त॥अध्यैष्ट॥अध्यैषातां॥अध्यैषत॥इत्यात्मनेपदिप्रक्रिया॥द्विष् अप्रीतौ॥अकारउ
भयपदार्थ॥द्वेष्टि॥द्विष्टे॥द्विष्यात्॥द्विषीत॥द्वेष्टु॥द्विष्टां॥अद्वेट्॥अद्विष्टां॥अद्विषुः॥अ
द्विषन्॥अद्विष्ट॥दिद्वेष॥दिद्विषे॥द्विष्यात्॥द्विक्षीष्ट॥द्वेष्टा॥द्वेक्ष्यति॥द्वेक्ष्यते॥अद्वेक्ष्य
त॥अद्वेक्ष्यत॥अद्विक्षत्॥अद्विक्षत॥टिलोपः॥अद्विक्षातां॥अद्विक्षत॥दुह प्रपूरणे
॥दादेर्घः॥तथोर्धः॥दोग्धि॥दुग्धे॥दुहंति॥धोक्षि॥दुग्धः॥दुग्ध॥दोह्मि॥दुह्वः॥
दुह्मः॥दुग्धे॥दुहाते॥दुहते॥दुह्यात्॥दुहीत॥हकारस्य कुत्वं चित्त्वमसांतुर भावो वाच्यः
॥दोग्धु॥दुग्धात्॥दुग्धां॥दुहंतु॥अधोक्॥अधोग॥अदुग्ध॥दुदोह॥दुदुहे॥दुह्यात
॥धुक्षीष्ट॥दोग्धा॥दोग्धा॥धोक्ष्यति॥धोक्ष्यते॥अधोक्ष्यत॥अधोक्ष्यत॥अधुक्षत॥

अधुक्षत॥ दिह उपचये॥ देग्धि॥ तद्वत्॥ लिह आस्वादने॥ लेढा॥ लेढि॥ लिढः॥ तद्वत्॥ ष्टु
ञ् स्तुतौ॥ आदेशः स्तः॥ स्तौति॥ स्तवीति॥ स्तुतः॥ स्तुवंति॥ स्तौषि॥ स्तवीषि॥ स्तुथः॥
स्तुते॥ स्तुयात्॥ स्तुवीत॥ स्तौतु॥ स्तुनात्॥ स्तुतां॥ स्तुवंतु॥ स्तुहि॥ स्तुतात्॥ स्तुतं॥ स्तु
त॥ अस्तवीत्॥ स्तौत्॥ अस्तुतां॥ अस्तुवन्॥ अस्तोः॥ अस्तवीः॥ अस्तुत॥ तुष्टाव॥ तुष्टुवतुः॥
तुष्टुवुः॥ तुष्टोथ॥ तष्टवथुः॥ तुष्टुव॥ तुष्टाव॥ तुष्टुव॥ तुष्टुम॥ तुष्टुवे॥ तुष्टुवाते॥ तुष्टुविरे॥
स्तूयात्॥ स्तोषीष्ट॥ स्तोता॥ स्तोता॥ स्तोष्यति॥ स्तोष्यते॥ अस्तोष्यत्॥ अस्तोष्यत॥ स्तुसुधू ३२
ञोः सेरिट्वा वक्तव्यः॥ अस्तावीत्॥ अस्तोष्ट॥ ब्रूञ् व्यक्तायां वाचि॥ ब्रुवादावीपिति॥ ब्रु
त्सिप्॥ ब्रुव ईकारप्रत्ययो भवति तकारहकारसकारमकारादौ पिति परे अबादौ विषये॥ ४२
ब्रवीति॥ ब्रूतः॥ ब्रुवंति॥ ब्रूते॥ ब्रुव आह पंचानां॥ ब्रुव उत्तरेषां तिबादीनां पंचानां ए
वद्यपं चादेशा भवंति॥ ब्रूव आह आदिशः॥ आह॥ आहतुः॥ आहुः॥ तथे॥ आहो हका
रस्य तकारो भवति थे परे॥ आत्थ॥ आहथुः॥ ब्रूथ॥ ब्रवीमि॥ ब्रूवः॥ ब्रूमः॥ ब्रूयात्॥ ब्रु
वीत॥ ब्रवीतु॥ ब्रूतात्॥ ब्रूतां॥ ब्रुवंतु॥ अब्रवीत्॥ अब्रूत॥ ब्रुवो वचिः॥ ब्रुवो वचिरादेशो
भवति अनपि विषये॥ इकार इत्॥ उवाच॥ ऊचे॥ अवोचत्॥ अवोचत॥ ॥ शेषं पूर्ववत्
॥ इति उभयपदिनः॥ लुग्विकरणादादयो धातवः समाप्ताः॥ श्रीनृसिंहो जयति॥ ॥ ॥
लुग्विकरणस्यापि जुहोत्यादिगणस्य विशेषः॥ हु दानादनयोः॥ ॥ ह्वादेर्द्विश्च॥ हु इ
त्यादेर्गणस्य लुग् भवति तस्मिन् सति धातोः द्विर्वचनं॥ कुहोश्चुः॥
गुणः॥ जुहोति॥ जुहुतः॥ ह्वे॥ द्विरुक्तादुत्तरस्यांतइत्यस्यादद्भवति॥ जुह्वति॥ जुहो
षि॥ जुहुथः॥ जुहुथ॥ जुहोमि॥ जुहुवः॥ जुहुमः॥ जुहुयात्॥ जुहोतु॥ जु
हुतात्॥ जुहुतां॥ जुह्वतु॥ हेर्धिः॥ जुहोतेरुत्तरस्य हेर्धिर्भवति॥ जुहुधि॥ अजुहो
त्॥ अजुहुतां॥ अन् उस्॥ द्विरुक्तादुत्तरस्य अन् उस् भवति॥ अजुहुसीत्युक्ते गुणः॥ अजु
हु

हवुः॥अजुहोः॥अजुहुतां॥अजुहुत॥अजुहवं॥अजुहुव॥अजुहुम॥जुहाव॥जु
हुवतुः॥जुहुवुः॥जुहविथ॥जुहोथ॥भीहुभृह्रीणांलुग्वद्विरुक्तानामाम्वा
वक्तव्यः॥जुहवांचकार॥ ऽ॥हूयात्॥होता॥होष्यति॥अहोष्यत्॥अहौषीत्॥अ
हौष्टां॥अहौषुः॥ञिभी भये॥बिभेति॥बिभीतः॥ह्रि॰ तिंहसेभिय इकारो वा वक्तव्यः॥बि
भितः॥बिभ्यति॥बिभीयात्॥बिभियात्॥बिभेतु॥बिभीतात्॥बिभितात्॥अबिभेत्॥अ
बिभीतां॥अबिभितां॥अबिभयुः॥बिभाय॥पक्षे आम्॥बिभयांचकार॥भीयात्॥ ३३
भेता॥भेष्यति॥अभेष्यत्॥अभैषीत्॥ह्रीलज्जायां॥जिह्रेति॥जिह्रीतः॥जिह्रियति॥जि
ह्रीयात्॥जिह्रेतु॥अजिह्रेत्॥अजिह्रीतां॥अजिह्रयुः॥जिह्राय॥जिह्रियतुः॥जि ४३
ह्रियुः॥जिह्रयांचकार॥ह्रीयात्॥ह्रेता॥ह्रेष्यति॥अह्रेष्यत्॥अह्रैषीत्॥पॄपालने
पूरनयोः॥ऋप्रोरिः पूर्वस्य॥ऋप्रोः पूर्वस्य इकारो भवति॥लुकि सति॥गुणः॥पिपर्ति॥पि

पृतः॥पवर्गादुत्तरस्य ऋकारस्य उर् भवति किति ङिति परे॥य्वोर्विहसे॥पिपूर्तः॥पिपुरति
॥पिपर्षि॥पिपूर्थः॥पिपूर्थ॥पिपर्मि॥पिपूर्वः॥पिपूर्मः॥पिपूर्यात्॥पिपर्तु॥पिपूर्तात्॥
पिपूर्तां॥पिपुरतु॥पिपूर्हि॥अपिपः॥ऋप्रोः हिस्योरिडागमो वा वक्तव्यः॥अपिपरत्॥अ
पिपूर्तां॥अपिपरुः॥अपिपः॥अपिपरः॥अपिपूर्तं॥अपिपूर्त॥अपिपरं॥अपिपूर्व॥अ
पिपूर्म॥पपार॥कित्वाभावात् गुणः॥पपरतुः॥पपरुः॥पपरिथ॥पूर्यात्॥इटो ग्रहां
परिता॥परीता॥परिष्यति॥परीष्यति॥अपरिष्यत्॥अपरीष्यत्॥अपारीत्॥लिङ्हि
तो न दीर्घः॥अपारिष्टां॥अपारिषुः॥डुस्वोपि॰ पिपर्तिरस्ति॥पिपर्ति॥पिपृतः॥पि
प्रति॥पिपृयात्॥पिपर्तु॥अपिपः॥अपिपरत्॥अपिपृतां॥अपिपरुः॥अपिपरः॥
अपिपः॥पपार॥पप्रतुः॥पारादेशोपि॥प्रियात्॥पर्ता॥परिष्यति॥अपरिष्यत्॥हन्ते
तःस्य पः॥अपार्षीत्॥ओहाक् त्यागे॥जहाति॥द्वित्वे सति लोपो नु वर्तते ईकारस्य॥
हा

क्ङिरुक्तेस्य धातोराकारस्य लोपो भवति ङिति स्वरे परे ईकारश्च ङिति हसे परे ॥ जहीतः ॥ ज
हातेराकारस्य क्ङिति हसे इर्वा वाच्यः ॥ जहितः ॥ जहति ॥ जहातेर्यादावालोपो वाच्यः ॥
जह्यात् ॥ जहातु ॥ जहीतात् ॥ जहितात् ॥ जहितां ॥ जहीतां ॥ जहतु ॥ ई र्वा हौ ॥ जहातेर्हौ
परे इकारः सिद्ध एव पक्षे आकार ईकारौ भवतः ॥ जहिहि ॥ जहीहि ॥ जहाहि ॥ अजहात् ॥ ३४
अजहीतां ॥ अजहुः ॥ जहौ ॥ जहतुः ॥ जहुः ॥ जहिथ ॥ जहाथ ॥ दृद्रिरे ॥ हेयात् ॥ हाता ॥ ४४
हास्यति ॥ अहास्यत् ॥ अहासीत् ॥ ऋ गतौ ॥ असवर्णे स्वरे इय् ॥ इयर्त्ति ॥ इयृतः ॥ इयृति ॥ इ
यृयात् ॥ इयर्त्तु ॥ इयृतात् ॥ इयृतां ॥ इयृतु ॥ इयृहि ॥ इयृतात् ॥ इयृतां ॥ इयृत ॥ इयराणि
इयराव ॥ इयराम ॥ ऐयः ॥ ऐयर्त् ॥ ऐयृतां ॥ ऐयरुः ॥ ऐयः ॥ ऐयरः ॥ ऐयृतं ॥ ऐयृत ॥ ऐयरं ॥ ऐयृ पृ
व ॥ ऐयृम ॥ आर ॥ आरतुः ॥ आरुः ॥ गुणोर्त्तिसंयोगाद्योः ॥ अर्यात् ॥ अर्त्ता ॥ अरिष्यति ॥ आरि

ष्यत् ॥ ऋदृशोऽङि गुणः ॥ आरत् ॥ पुषादित्वाद् ङः ॥ इति परस्मैपदिनः ॥ ॥ श्रीरामचंद्रो ज
यति ॥ ओ हाङ् गतौ ॥ द्वित्वं च श्लौ लुकि ॥ डुभृञ् धारणपोषणयोः ओहाङ् गतौ माङ्
माने इत्येतेषां पूर्वस्याकारस्य इकारो भवति ॥ लुकि सति ॥ हेर्लो ॥ जिहीते ॥ जिहाते ॥ जि
हते ॥ जिहीत ॥ जिहीतां ॥ जिहातां ॥ अजिहीत ॥ अजिहातां ॥ अजिहत ॥ अ ॥ जहे ॥ हासीष्ट ॥
हाता ॥ हास्यते ॥ अहास्यत ॥ अहास्त ॥ अहासातां ॥ अहासत ॥ माङ् माने ॥ मिमीते ॥ मिमा
ते ॥ मिमते ॥ मिमीत ॥ मिमीतां ॥ अमिमीत ॥ अमिमातां ॥ अमिमत ॥ अमिमीथाः ॥ ममे ॥ मासी
ष्ट ॥ माता ॥ मास्यते ॥ अमास्यत ॥ अमास्त ॥ इत्यात्मनेपदिनः ॥ ॥ डुभृञ् धारणपोषणयोः ॥
डु ञ इतौ ॥ बिभर्त्ति ॥ बिभृतः ॥ बिभ्रति ॥ बिभृते ॥ बिभृयात् ॥ बिभ्रीत ॥ बिभर्त्तु ॥ बिभृतात् ॥ बि
भृतां ॥ बिभ्रतु ॥ बिभृतां ॥ अबिभः ॥ अबिभृतां ॥ अबिभरुः ॥ अबिभृत ॥ बभार ॥ बभ्रतुः ॥ बभ्रुः
बभर्थ ॥ बभ्रे ॥ बिभरांचकार ॥ बिभरामास ॥ बिभरांबभूव ॥ यादादौ ॥ भ्रियात् ॥ भृषीष्ट ॥ भ

त्॥ भरिष्यति॥ अभरिष्यत्॥ अभरिष्यत॥ अभार्षीत्॥ अभृत॥ डुदाञ् दाने॥ ददाति॥ दादेः॥ द्वि
रुक्तयोर्दाधोराकारस्य लोपो भवति ङिति परे॥ दत्तः॥ ददति॥ दत्ते॥ ददाते॥ ददते॥ दद्यात्॥ ददीत॥
ददातु॥ दत्तात्॥ दत्तां॥ ददतु॥ दांहौ॥ दाधोराकारस्य एकारो भवति पूर्वस्य च लोपो भवति हौ
परे॥ देहि॥ दत्तं॥ दत्त॥ अददात्॥ अदत्तां॥ अददुः॥ अदत्त॥ ददौ॥ देयात्॥ दासीष्ट॥ दाता॥ दा
स्यति॥ दास्यते॥ अदास्यत्॥ अदास्यत॥ दादेवे॥ अदात्॥ अदातां॥ अदुः॥ दाधास्थामित्वं तु न ३५
गुणः॥ लोपो दुस्वाःऽसे॥ अदित॥ अदिषातां॥ अदिषत॥ अदिष्यः॥ डुधाञ् धारणपोषणयोः॥ ४५
दधाति॥ पूर्वस्य ङिति ऽसे धः॥ अभ्यांतस्य दधातेः पूर्वस्य दकारस्य धकारो भवति ङिति ऽसे परे॥
तथोर्द्धः इति सूत्रं दधातिविना॥ धत्तः॥ दधति॥ धत्ते॥ दध्यात्॥ दधीत॥ दधतु॥ धत्तात्॥ ध
त्तां॥ दधतु॥ धेहि॥ धत्तां॥ अदधात्॥ अधत्त॥ दधौ॥ धेयात्॥ धासीष्ट॥ धाता॥ धास्यति॥
धास्यते॥ अधास्यत्॥ अधास्यत॥ णिजिर् शौचपोषणयोः॥ इरित्॥ निजां गुणः॥ निजविजवि

षां पूर्वस्य गुणो भवति लुकि सति॥ नेनेक्ति॥ नेनिक्तः॥ नेनिजति॥ नेनेक्षि॥ नेनिक्थः॥ नेनि
क्थ॥ नेनेज्मि॥ नेनिज्वः॥ नेनिज्मः॥ निनिक्ते॥ नेनिज्यात्॥ नेनिजीत॥ नेनेक्तु॥ नेनि
क्तात्॥ द्वेः स्वरे पिनोपधाया गुणः॥ द्विरुक्तस्य धातोरपि विषये स्वरे उपधाया गुणो न भ
वति॥ निनिजानि॥ नेनिजाव॥ नेनिजाम॥ नेनिक्तां॥ अनेनेक्॥ अनेनेग्॥ अनेनिक्तां॥ अने
निजुः॥ निनेज॥ निनिजे॥ निज्यात्॥ सिस्योः॥ निक्षीष्ट॥ नेक्ता॥ नेक्ष्यति॥ नेक्ष्यते॥ अनेक्ष्य
त्॥ अनेक्ष्यत॥ अनिजत्॥ अनिजत॥ अनिक्त॥ नामिनोवतः॥ अनैक्षीत्॥ अनैक्तां॥ अनै
क्षुः॥ अनिक्तां॥ विजिर् पृथग्भावे॥ वेवेक्ति॥ नेनेक्तिवत्॥ विष्लृ व्याप्तौ॥ वेवेष्टि॥ वेविष्टः॥ वेवि
ष्यात्॥ वेविषीत॥ वेवेष्टु॥ वेविषाणि॥ अवेवेट्॥ अवेवेडु॥ विवेष॥ विष्यात्॥ विक्षीष्ट॥ वेष्टा॥ वेक्ष्य
ति॥ वेक्ष्यते॥ अवेक्ष्यत्॥ अवेक्ष्यत॥ लित्पुषाद्यङः॥ अविषत॥ ङ्वेति केचित्॥ हेषशांतात्
सकू॥ अविक्षत॥ इत्यलुग्विकरणह्वादयः॥ श्रीरामचंद्रो जयति॥ ॥अथ दिवादयः॥

दिवुक्रीडाविजिगीषाव्यवहारद्युतिस्तुतिमोदमदस्वप्नकांतिगतिषु॥ [illegible]॥ दिवादेर्यः
॥दिवादेर्गणात्‌ यप्रत्ययो भवति चतुर्षु परेषु॥ अपीपवादः॥ य्वोर्विहसे॥ दीव्यति॥ दीव्य
अ तु॥ दीव्यतु॥ अदीव्यत्॥ दिदेव॥ दिदिवतुः॥ दिदिवुः॥ दिदेविथ॥ दीव्यात्॥ देविता॥ दे
विष्यति॥ अदेविष्यत्॥ अदेवीत्॥ षिवु तंतुसंताने॥ सीव्यति॥ सिषेव॥ सीव्यात्॥ सेवि ३९
ता॥ सेविष्यति॥ असेविष्यत्॥ असेवीत्॥ नृती गात्रविक्षेपे॥ नृत्यति॥ ननर्त॥ ननृततुः॥
ननृतुः॥ नृत्यात्॥ नर्तिता॥ नर्तिष्यति॥ अनर्तिष्यत्॥ नृतृदृछृदकृतचृतां सीसस्यसेप ४९
रेऽिट्‌ वा वक्तव्यः॥ नर्त्स्यति॥ अनर्त्स्यत्॥ अनर्तीत्॥ जॄष्‌ वयोहानौ॥ ऋत इद्धातोः॥ जीर्य
ति॥ जीर्यते॥ जीर्यतु॥ अजीर्यत्॥ जजार॥ गुणः॥ जेजरतुः॥ जजरुः॥ जीर्यात्॥ जरि
ता॥ जरीता॥ जरिष्यति॥ अजरिष्यत्॥ अजरत्॥ अजारीत्॥ शो तनूकरणे॥ ओतः॥
यप्रत्यये परे धातोरोकारस्य लोपो भवति॥ श्यति॥ श्येत्॥ श्यतु॥ अश्यत्॥ शशौ॥

शायात्॥ शाता॥ शास्यति॥ अशास्यत्॥ वासिलोपः॥ अशात्॥ अशासीत्॥ छो छेदने
॥छ्यति॥ चच्छौ॥ छायात्॥ अच्छात्॥ अच्छासीत्॥ षो अंतकर्मणि॥ स्यति॥ ससौ॥ सेया
त्॥ साता॥ सास्यति॥ असास्यत्॥ असासीत्॥ दो अवखंडने॥ द्यति॥ ददौ॥ देयात्॥ अ
दात्॥ व्यध ताडने॥ ग्रहिज्येति च॥ विध्यति॥ विव्याध॥ विविधतुः॥ विविधुः॥ वि
व्य व्यधिथ॥ विव्यद्ध॥ विध्यात्॥ व्यद्धा॥ व्यत्स्यति॥ अव्यत्स्यत्॥ अव्यात्सीत्॥ पुष पु ष्य
ष्टौ॥ पुष्यति॥ पुष्येत्॥ पुष्यतु॥ अपुष्यत्॥ पुपोष॥ पुपुषतुः॥ पुपुषुः॥ पुष्यात्॥ पोष्टा
॥पोक्ष्यति॥ अपोक्ष्यत्॥ अपुषत्॥ श्लिष आलिंगने॥ श्लिष्यति॥ शिश्लेष॥ श्लिष्यात्॥
श्लेष्टा॥ श्लेक्ष्यति॥ अश्लेक्ष्यत्॥ हलसंतात्‌ क्सः॥ अश्लिक्षत्॥ श्लिषेरालिंगने सक्॥ ङ्गापवा
दः॥ अश्लिक्षत्‌ कन्यां चैत्रः॥ अनालिंगने॥ समश्लिषत्‌ जतु काष्ठं॥ तृप प्रीणने॥ तृप्यति॥ त
तर्प॥ तृप्यात्॥ तर्प्ता॥ तर्पिता॥ त्रप्ता॥ रारोऽऋसेदृशां॥ तर्प्स्यति॥ त्रप्स्यति॥ तर्पिष्यति॥

अतर्प्स्यत ॥ अतर्पिष्यत ॥ अत्रप्स्यत ॥ अतार्प्सीत् ॥ अत्राप्सीत् ॥ पुषादित्वात् ङः ॥ अ
तृपत् ॥ पक्षे ॥ रधादित्वादिट् ॥ अतर्पित् ॥ एवं दृप हर्षविमोचनयोः ॥ दृप हर्षगर्वयोः ॥
दृप्यति ॥ मुह वैचित्त्ये ॥ मुह्यति ॥ मुमोह ॥ मुह्यात् ॥ मोढा ॥ मोहिता ॥ रधादित्वात्
वेट् ॥ ता ॥ मोक्ष्यति ॥ मोहिष्यति ॥ अमोहिष्यत् ॥ पुषादित्वात् ङः ॥ अमुहत् ॥ नश अ
दर्शने ॥ नश्यति ॥ ननाश ॥ नेशतुः ॥ नेशुः ॥ नेशिथ ॥ ननंष्ठ ॥ नश्यात् ॥ मस्जिनशो ३७
र्झलि नुम् ॥ वक्तव्यः ॥ नंष्टा ॥ नशिता ॥ नंक्ष्यति ॥ नशिष्यति ॥ पुषादित्वात् ङः ॥ हेर्नशेरत ४१
एत्वं वा वाच्यं ॥ अनेशत् ॥ अनशत् ॥ शमु दमु उपशमे ॥ शमां दीर्घः ॥ शमादीनां दीर्घो
भवति श्ये परे ॥ अवादेशविषये ॥ शाम्यति ॥ शशाम ॥ शेमतुः ॥ शेमुः ॥ शम्यात् ॥ शमि
ता ॥ शमिष्यति ॥ अशमिष्यत् ॥ ऌदित्पुषादेर्ङः ॥ अशमत् ॥ शमु दमु श्रमु भ्रमु क्षमु क्लमु
मदु एते शमादयः ॥ रूपं च तद्वत् ॥ ञिमिदा स्नेहने ॥ आदितौ ॥ मिदेर्गुणो वक्त

व्यः ॥ मेद्यति ॥ मिमेद ॥ मिमिदतुः ॥ मिमिदुः ॥ मिद्यात् ॥ मेदिता ॥ मेदिष्यति ॥ अमेदि
ष्यत ॥ अमदत् ॥ असु क्षेपणे ॥ अस्यति ॥ आस ॥ आसतुः ॥ आसुः ॥ असिता ॥ असि
ष्यति ॥ आसिष्यत् ॥ अस्यतेस्थुक् वक्तव्यः ॥ आस्थत् ॥ इति परस्मैपदिनः ॥ अथा
त्मनेपदिप्रक्रिया ॥ ॥ जनी ङ् प्रादुर्भावे ॥ ईकार इत् ॥ ज्ञाजनोर्जा ॥ जनीप्रादुर्भावे ज्ञा
अवबोधने अनयोर्जादेशो भवति चतुर्षु परेषु ॥ जायते ॥ जायेत ॥ जायतां ॥ अजायत ॥ गमां स्व
रे ॥ उपधालोपः ॥ जज्ञे ॥ जज्ञाते ॥ जनिषीष्ट ॥ जनिता ॥ जनिष्यते ॥ अजनिष्यत ॥ अजनिष्ट ॥ पदादेस्तनि ॥
कर्तरि विवक्षितेभ्यः ॥ लुङ् इण् संयोगे तनो लुग्भवति ॥ दीपादिभ्यो वा ॥ पद दीप जन बुध पू
रि तायि प्यायिभ्य एतेभ्यः पदादिभ्यः ॥ जनिवध्योर्न वृद्धिः ॥ अजनि ॥ अजनिषातां ॥ अजनिषत ॥ दीपी दी
प्तौ ॥ दीप्यते ॥ दीप्येत ॥ दीप्यतां ॥ अदीप्यत ॥ दिदीपे ॥ दीपिषीष्ट ॥ दीपिता ॥ दीपिष्यते ॥ अदीपि
ष्यत ॥ अदीपिष्ट ॥ अदीपि ॥ पूरी आप्यायने ॥ पूर्य्यते ॥ पूर्येत ॥ पूर्यतां ॥ अपूर्यत ॥ पुपूरे ॥ पूरिषीष्ट ॥

पूरिता॥ पूरिष्यते॥ अपूरिष्यत॥ अपूरिष्ट॥ अपूरि॥ पद गतौ॥ पद्यते॥ पद्येत॥ पद्यतां॥ अपद्यत॥ पे
दे॥ पत्सीष्ट॥ पत्ता॥ पत्स्यति॥ अपत्स्यत॥ अपादि॥ अपत्सातां॥ अपत्सत॥ बुध अवगमने॥
बुध्यते॥ बुबुधे॥ आदिजबानां॥ सिस्योः॥ खसे चपा॥ भुत्सीष्ट॥ बोद्धा॥ भोत्स्यते॥ अभोत्स्य
त॥ अबुद्ध॥ अभुत्सातां॥ अभुत्सत॥ अबोधि ता॥ ष्टङ् संतापपूरणयोः॥ ताप्यते॥ ताप्येत॥ ३०
इत्यात्मनेपदिनः॥ ॥अथोभयपदिनः॥ ॥णह बंधने॥ नह्यति॥ नह्यते॥ ननाह॥ नेहतुः॥ ४
नेहुः॥ नेहे॥ नह्यात्॥ नत्सीष्ट॥ नहोद्धुः॥ नद्धा॥ नत्स्यति॥ नत्स्यते॥ अनत्स्यत॥ इति यविकरणा दि
वादयो धातवः॥ अथ स्वादयः॥ तत्रादावुभयपदिनः॥ षुञ् अभिषवे॥ ञकार उभयपदार्थः॥ ४०
आदेः स्नः॥ स्वादेर्नुः॥ स्वादेर्गणात् नुप्रत्ययो भवति च[illegible]र्षु परेषु॥ अपोपवादः॥ नूपः॥
विकरणनुप्रत्ययस्य उप्रत्ययस्य च गुणो भवति॥ पित्ति परे॥ [illegible]नोति॥ सुनुतः॥ नुधातोः सुन्वंति॥ सु
नोषि॥ सुनुथः॥ सुनुथ॥ सुनोमि॥ ओर्वमो र्वा लोपः॥ असंयोगादुत्तरस्य प्रत्ययसंबंधिनउका

रस्य वा लोपो भवति वमोः परयोः॥ सुनुवः॥ सुन्वः॥ सुनुमः॥ सुन्मः॥ सुनुते॥ सुन्वाते॥ सुन्वते॥
सुनुयात्॥ सुन्वीत॥ सुनोतु॥ सुनुतात्॥ सुनुतां॥ सुन्वंतु॥ ओर्वा हेः॥ प्रत्ययसंबंधिनउ
कारादुत्तरस्य हेर्लुग्भवति॥ वा ग्रहणात् संयोगादुत्तरस्य प्रत्ययसंबंधिनउकारादुत्तर
स्य न भवति॥ सुनु॥ सुनुतात्॥ सुनुतं॥ सुनुत॥ सुनुवानि॥ सुनुवाव॥ सुनवाम॥ सुनु
तां॥ असुनोत्॥ असुनुत॥ सुषाव॥ सुषुवतुः॥ सुषुवुः॥ सुषविथ॥ सुषोथ॥ सुषुवे॥
सूयात्॥ सोषीष्ट॥ सोता॥ सोता॥ सोष्यति॥ सोष्यते॥ असोष्यत्॥ असोष्यत॥ स्तुसुधूञां
पे सेरिड्वक्तव्यः॥ असावीत्॥ असोष्ट॥ चिञ् चयने॥ चिनोति॥ चिनुतः॥ चिनुयात्॥
चिन्वीत॥ चिनोतु॥ चिनुतां॥ चिन्वंतु॥ अचिनोत्॥ अचिनुत॥ चिनोतेः सणि दीर्वा कित्वे
वा च्यः॥ चिकाय॥ चिच्यतुः॥ चिच्युः॥ चिचयिथ॥ चिचेथ॥ चिक्ये॥ चिच्ये॥ चीयात्॥ चे
षीष्ट॥ चेता॥ चेता॥ चेष्यति॥ चेष्यते॥ अचेष्यत्॥ अचेष्यत॥ अचैषीत्॥ अचेष्ट॥ स्तृञ् आच्छा

दने॥ स्तृणोति॥ स्तृणुते॥ तस्तार॥ गुणोर्तिसंयोगाद्योः॥ [illegible]स्तरतुः॥ तस्तरुः॥ तस्तर्थ॥ तस्तरे॥ स्तर्यात्॥
संयोगादेः [illegible] तवृ ऋ धूञो सिस्योरात्मनेपदेषु वावक्तव्यः॥ स्तरिषीष्ट॥ स्तृषीष्ट॥
अस्तारीत्॥ अस्तृत॥ अस्तरिष्ट॥ वृञ् वरणे॥ वृणोति॥ ववार॥ ववर॥ ववृव॥ ववृतुः॥ व
वृः॥ वृणोते स्याद्विनित्यमिट्॥ ववरिथ॥ ववृषुः॥ ववृ॥ ववार॥ ववर॥ ववृव॥ ववृम॥ ववृषे॥
ववृढ्वे॥ व्रियात्॥ वरिषीष्ट॥ इट्लिङोः॥ वरीषीष्ट॥ वरिता॥ वरीता॥ वरिष्यति॥ वरी
ष्यति॥ अवरिष्यत्॥ अवरीष्यत॥ अवारीत्॥ अवरिष्ट॥ अवरीष्ट॥ अवृत॥ धूञ् कं ३८
पने॥ धूनोति॥ धूनुते॥ धूनुयात्॥ धून्वीत॥ दुधाव॥ दुधुवे॥ धूयात्॥ धविषीष्ट॥
धोषीष्ट॥ स्वरतिसूतिसूयतिधूञूदितो वा॥ धोता॥ धविता॥ धोष्यति॥ धविष्यति॥
अधोष्यत्॥ अधविष्यत्॥ अधावीत्॥ अधविष्ट॥ अधोष्ट॥ इत्युभयपदिनः॥ श्रीराम
चंद्रो जयति॥ ॥हि गतौ वृद्धौ च॥ हिनोति॥ हि कुत्वे स्यात् हिनोतेः कुत्वं वाच्यं॥ जिघाय॥

पा
हीत्॥ प्रहेता॥ हेष्यति॥ अहेष्यत्॥ अहैषीत्॥ शक्लृ शक्तौ॥ री शक्नोति॥ शशाक॥ शेकतुः॥
शेकुः॥ शक्यात्॥ शक्ता॥ शक्ष्यति॥ अशक्ष्यत्॥ अशकत्॥ धिवि प्रीणने॥ इदितो नुम्॥
धिविकृण्व्योर्नौ न्वलोपो वाच्यः॥ धिनोति॥ धिनुयात्॥ धिनोतु॥ अधिनोत्॥ दिधि
न्व॥ धिन्व्यात्॥ धिन्विता॥ धिन्विष्यति॥ अधिन्विष्यत्॥ अधिन्वीत्॥ टुदु हिंसायां॥ दुनो
ति॥ चकृ एवं धिनोतिवत्॥ श्रु श्रवणे॥ श्रुवः शृ च॥ श्नुप्रत्ययः परेषु॥ शुश्राव॥ शुश्रोथ॥ श्रूया
त्॥ श्रोता॥ श्रोष्यति॥ अश्रोष्यत्॥ अश्रौषीत्॥ ॥इति परस्मैपदिनः॥ ॥अशू व्याप्तौ॥
उकारविलौ॥ अश्नुते॥ अश्नुवीत॥ अश्नुतां॥ अश्नुत॥ नुगशां॥ आनशे॥ उदि[illegible]तो वा॥
अशिषीष्ट॥ अक्षीष्ट॥ अशिता॥ अष्टा॥ अशिष्यते॥ अक्ष्यते॥ आशिष्यत॥ आक्ष्यत॥
आशिष्ट॥ आष्ट॥ आक्षाताम्॥ आशत॥ इत्यात्मनेपदिनः॥ इति विकरण स्वादयः॥ अथ नु
रुधादयः तत्रादावुभयपदिनः॥ रुधिर् आवरणे॥ इरित्॥ रुधादिभ्यः श्नम्॥ रुधादेर्गणात् श्नम्प्र

त्ययो भवति चतुर्षु परेषु ॥ अपोपवादः ॥ म [illegible] रस्यानन्नियमार्थः ॥ णत्वं ॥ तयोर्द्धः ॥ रुणद्धि
न म सो स्य ॥ रुंद्धः ॥ रुंधंति ॥ रुणत्सि ॥ रुंद्ध ॥ रुंद्ध ॥ रुणध्मि ॥ रुंध्वः ॥ रुंध्मः ॥ रुंधे ॥ रुंधाते ॥
रुंधते ॥ रुंध्यात् ॥ रुंधीत ॥ रुणद्धु ॥ रुंधां ॥ अरुणत् ॥ अरुणद्धं ॥ अरुंद्ध ॥ रुरोध ॥ रुरुधतुः ॥ रु
रुधुः ॥ रुरोधिथ ॥ रुरुधिषे ॥ रोद्धा ॥ रोत्स्यति ॥ अरोत्स्यत् ॥ अरोत्स्यत ॥ अनिटो नावतः ॥
अरौत्सीत् ॥ सिस्योः ॥ अरुद्ध ॥ अरुत्साता ॥ अरुत्सत ॥ इरितो वा ॥ अरुधत् ॥ उछृदिर् दीप्ति दे ४०
देवनयोः ॥ उदृ रावितौ ॥ छृणत्ति ॥ छृंतः ॥ छृंदंति ॥ छृंते ॥ छृंद्यात् ॥ छृंदीत ॥ छृणत्तु ॥ छृं
तां ॥ अछृणत् ॥ अछृणदं ॥ दसः ॥ अछृणः ॥ अछृणद ॥ अछृणत ॥ अछृंत ॥ चछर्द ॥ चछृदे ॥ नृ
तह्द छृत् तृत छृदां सस्यासी सेरिट् वा वक्तव्यः ॥ चछृदिषे ॥ चछृत्से ॥ छृद्यात् ॥ छृत्सीष्ट ॥ छ
र्दिषीष्ट ॥ छर्दिता ॥ छर्दिष्यति ॥ छर्त्स्यति ॥ इरितो वा ॥ अछृदत् ॥ अछर्दीत् ॥ अछर्दि
ष्ट ॥ उतृदिर् हिंसानादरयोः ॥ तृणत्ति ॥ तृंतः ॥ तृंदंति ॥ तृंते ॥ तृंद्यात् ॥ तृंदीत ॥ तृणत्तु ॥ तृं

त्तां ॥ अतृणत् ॥ अतृणद् ॥ अतृंत ॥ ततर्द ॥ ततृदे ॥ तृद्यात् ॥ तृत्सीष्ट ॥ तर्दिषीष्ट ॥ तर्दिता ॥
तर्दिष्यति ॥ अतर्दिष्यत ॥ अतृदत् ॥ अतर्दीत् ॥ अतर्दिष्ट ॥ इन्धुभयपदिनः ॥ शिष्लृ वि
शि शेषणे ॥ शिनष्टि ॥ शिंष्टः ॥ शिंषंति ॥ शिष्यात् ॥ शिनष्टु ॥ अशिनट् ॥ शिशेष ॥ शिष्यात् ॥
शेष्टा ॥ शेक्ष्यति ॥ अशेक्ष्यत् ॥ अशिषत् ॥ तृह हिसि हिंसायां ॥ तृहो नमि सते इ माग
मः पिति हलि ॥ तृणेढि ॥ तृण्ढः ॥ तृणेढु ॥ अतृणेट् ॥ अतर्हीत् ॥ इदितः ॥ नुमः ॥ नम
प्रत्ययात्पूरस्यनस्यल्लोपो भवति ॥ हिनस्ति ॥ हिंस्तः ॥ हिंसंति ॥ हिंस्यात् ॥ हिनस्तु ॥ अहि न
नत् ॥ अहिनद् ॥ दिपि सस्य तः ॥ सिपि वा ॥ अहिनः ॥ अहिनत् ॥ जिहिंस ॥ हिंस्यात् ॥
हिंसिता ॥ हिंसिष्यति ॥ अहिंसिष्यत ॥ अहिंसीत् ॥ भंजो आमर्दने ॥ ओ इत् ॥ भनक्ति ॥
बभंज ॥ भंज्यात् ॥ भंक्ता ॥ भंक्ष्यति ॥ अभंक्ष्यत् ॥ सावनिटो वृद्धिः ॥ अभांक्षीत् ॥ अभां
क्तां ॥ अभांक्षुः ॥ अंजू व्यक्तिम्रक्षणकांतिग [illegible] षु ॥ अनक्ति ॥ अं [illegible] ज्यात् ॥ अनक्तु

आनक्॥ आनंज॥ अंज्यात्॥ अंजिता॥ अंक्ता॥ अंजिष्यति॥ अंक्ष्यति॥ आंजिष्यत्॥ आं
क्ष्यत्॥ अंजेः सेनित्यमिट्वक्तव्यः॥ आंजीत्॥ इति परस्मैपदिनः॥ ञि इंधी दीप्तौ॥ ञि इं
द्धे॥ इंद्धे॥ इंधीत॥ इंद्धां॥ ऐंद्ध॥ इंधांचक्रे॥ इंधिषीष्ट॥ इंधिता॥ इंधिष्यते॥ ऐंधि
ष्यत॥ ऐंधिष्ट॥ इत्यात्मनेपदिनः॥ इति नविकरण रुधादयः॥ सर्वउभयपदिनः॥
तनु विस्तारे॥ तनादेरूप्॥ तनादेर्गणा दुप्रत्ययो भवति चतुर्षु परेषु॥ शपोपवादः॥
नूपः॥ तनोति॥ तनुते॥ तनुयात्॥ तन्वीत॥ तनोतु॥ तनुतां॥ अतनोत्॥ अतनुत॥
ततान॥ तेनतुः॥ तेनुः॥ तेने॥ तन्यात्॥ तनिषीष्ट॥ तनिता॥ तनिष्यति॥ तनिष्यते॥ अ ५१
तनिष्यत्॥ अतनिष्यत॥ अतानीत्॥ अतनीत्॥ अतनिष्ट॥ तनादेः॥ तनूथासोर्वा सि
लोपो वाच्यः॥ लोपस्त्वनुदात्तानां॥ अतत॥ अतथाः॥ अतनिष्ठाः॥ क्षणु हिंसायां॥ क्ष
णोति॥ क्षणुते॥ क्षणुयात्॥ क्षण्वीत॥ क्षणोतु॥ क्षणुतां॥ अक्षणोत्॥ अक्षणुत॥

चक्षाण॥ चक्षणे॥ क्षण्यात्॥ क्षणिषीष्ट॥ क्षणिता॥ क्षणिष्यति॥ क्षणिष्यते॥ अक्षणि
ष्यत्॥ अक्षणिष्यत॥ अक्षणीत्॥ अक्षणिष्ट॥ अक्षत॥ अक्षथाः॥ अक्षणिष्ठाः॥ डु
कृञ् करणे॥ डुञावितौ॥ गुणः॥ नूपः॥ करोति॥ ङित्यदुः॥ करोतेरकारस्य उका
रो भवति ङिति तिङि च सार्वधातुके परतः॥ कुरुतः॥ कुर्वंति॥ करोषि॥ कुरुथः॥ कुरुथ॥ करो
मि॥ उतो नित्यं वमोः लोपो वाच्यः॥ कुरुछुरोर्न दीर्घः॥ कुर्वः॥ कुर्मः॥ कुरुते॥ उ
तो ये॥ कृञोऽतेरस्य उप्रत्ययस्य लोपो भवति ये परे॥ कुर्यात्॥ कुर्वीत॥ क
रोतु॥ करवाणि॥ कुरुतां॥ करवै॥ अकरोत्॥ अकुरुत॥ चकार॥ चक्रतुः॥ चक्रुः॥
चकर्थ॥ चक्रे॥ क्रियात्॥ कृषीष्ट॥ कर्ता॥ करिष्यति॥ करिष्यते॥ अकरिष्यत्॥ अ
करिष्यत॥ अकार्षीत्॥ अकृत॥ अकृषातां॥ अकृषत॥ संपर्युपेभ्यः करोतेर्भूष
णे सुट्॥ संस्करोति॥ अड्भ्यासव्यवायेऽपि सुट्॥ समस्करोत्॥ संचस्कार॥ ससु

इट्‌ ॥ नित्यमिट्‌ व॰ ऋव्यः ॥ संचस्करिथ ॥ एवं उपस्कुरुते ॥ इत्युविकरणास्तनादयः ॥ तु
द व्यथने ॥ तुदादिभ्यः शः ॥ तुदादेर्गणात्‌ शप्रत्ययो भवति चतुर्षु परेषु ॥ अपवादः ॥ ङित्वा
त्‌ न गुणः ॥ तुदति ॥ तुदते ॥ तुदेत्‌ ॥ तुदेत ॥ तुदतु ॥ तुदतां ॥ अतुदत्‌ ॥ अतुदत ॥ तु
तोद ॥ तुतुदे ॥ तुद्यात्‌ ॥ तुत्सीष्ट ॥ तोत्ता ॥ तोत्स्यति ॥ तोत्स्यते ॥ अतोत्स्यत्‌ ॥ अतोत्स्यत ॥
अतौत्सीत्‌ ॥ अतौत्तां ॥ अतौत्सुः ॥ अतुत्त ॥ अतुत्सातां ॥ अतुत्सत ॥ भ्रस्जो पाके ॥ ओ भ्रस्ज
अन्त्यसोनः ॥ ज्ञसपरत्वभावे सस्य जो भवति जकारे परे ॥ ग्रहिज्येति च ॥ भृज्जति ॥ भृ ४२
ज्जते ॥ बभ्रज्ज ॥ स्कोः संयोगात्‌ कित्वाभावात्‌ न संप्रसारणं ॥ बभ्रज्जतुः ॥ बभ्रज्ज ॥ भृ
ज्जेतः ॥ सकाररेफौ लुप्त्वा रमागमो वा वाच्यः ॥ बभर्ज ॥ भृज्ज्यात्‌ ॥ भ्रक्षीष्ट ॥
भ्रष्टा ॥ भर्ष्टा ॥ भ्रक्ष्यति ॥ भर्क्ष्यति ॥ अभ्रक्ष्यत्‌ ॥ अभर्क्ष्यत ॥ अभ्राक्षीत्‌ ॥ अभा
र्क्षीत्‌ ॥ अभ्रष्ट ॥ अभर्ष्ट ॥ मुच्लृ मोक्षणे ॥ मुचादेर्नुम्‌ ॥ मुचादीनां नुमागमो भवति

चे
शप्रत्यये परे ॥ मुंचति ॥ मुंचते ॥ मुंत्‌ ॥ मुंचेत ॥ मुंचतु ॥ मुंचतां ॥ अमुंचत्‌ ॥ अमुंचत
मुमोच ॥ मुमुचे ॥ मुच्यात्‌ ॥ सिस्योः ॥ मुक्षीष्ट ॥ मोक्ता ॥ मोक्ष्यति ॥ मोक्ष्यते ॥ अमोक्ष्य
त्‌ ॥ अमोक्ष्यत ॥ अमुचत्‌ ॥ अमुचत ॥ लिप उपदेहे ॥ मुचलुपविदलिपसिचकृतखिदपि
शाः खिद एते मुचादयः ॥ लिंपति ॥ लिलेप ॥ अलिपत्‌ ॥ अलिपत ॥ लिपिसिचि ह्वय
तीनामात्मनेपदे से ङ्वा वाच्यः ॥ अलिप्त ॥ षिचू क्षरणे ॥ सिंचति ॥ सिषेच ॥ सिच्या
त्‌ ॥ सिक्षीष्ट ॥ सेक्ता ॥ सिक्ष्यति ॥ असेक्ष्यत्‌ ॥ असिचत्‌ ॥ असिचत ॥ असिक्त ॥ इत्युभयप
दिनः ॥ अथ परस्मैपदिनः ॥ कृती छेदने ॥ कृंतति ॥ चकर्त ॥ कर्तिता ॥ कर्तिष्यति ॥ क
र्त्स्यति ॥ अकर्तिष्यत ॥ अकर्तीत ॥ ओव्रश्चू छेदने ॥ ओकार इतो ग्रहिज्येति च ॥ वृ
श्चति ॥ शासधोरैक्यं ॥ छत्वं शजादेशः ॥ वव्रश्च ॥ वव्रश्चतुः ॥ वव्रश्चुः ॥ वव्रश्चिथ ॥
वव्रष्ठ ॥ वृश्च्यात्‌ ॥ उदित्वाद्वा ॥ व्रश्चिता ॥ व्रष्टा ॥ व्रश्चिष्यति ॥ व्रक्ष्यति ॥ अव्रश्चिष्य

न्॥ अव्रक्ष्यत्॥ व्रश्च्यात्॥ अव्राक्षीत्॥ अव्राष्टां॥ कॄ विक्षेपे॥ ॠत इद्॥ किरति॥ च
कार॥ चकरतुः॥ चकरुः॥ कीर्यात्॥ करिता॥ करीता॥ वृतो ग्रहो॥ करिष्यति॥ क
रीष्यति॥ अकरिष्यत्॥ अकरीष्यत्॥ अकारीत्॥ उपा[illegible]त्किरते छेदने सुट
वाच्यः॥ उपस्किरति॥ गॄ निगरणे॥ गिरति॥ [illegible]॥ गिरते॥ रेफस्य लो वा स्वरे वाच्य॥ गि
लति॥ जगार॥ जगरतुः॥ जगरुः॥ अगारीत्॥ स्पृश संस्पर्शने॥ स्पृशति॥ पस्प
र्श॥ स्पृश्यात्॥ स्प्रष्टा॥ स्पर्ष्टा॥ स्प्रक्ष्यति॥ स्पर्क्ष्यति॥ अस्प्रक्ष्यत्॥ अस्प्राक्षीत्॥
रो वा॥ अ॥ अस्पार्क्षीत्॥ स्पृशादीनां वा सिः॥ तत्पक्षे हसषां तत्सक्॥ अस्पृक्षत्॥
प्रछ ज्ञीप्सायां॥ संप्रसारणं॥ पृच्छति॥ पप्रच्छ॥ पप्रच्छतुः॥ पप्रच्छुः॥ पप्रच्छिथ॥ ४३
पप्रष्ठ॥ पृच्छ्यात्॥ प्रष्टा॥ प्रक्ष्यति॥ अप्रक्ष्यत्॥ अप्राक्षीत्॥ सृज विसर्गे॥ सृजति
ससर्ज॥ ससृजतुः॥ ससृजुः॥ ससर्जिथ॥ ससृष्ठ॥ सृज्यात्॥ रागे वे से दृशां॥ स्रष्टा॥ स्र

क्ष्यति॥ अस्रक्ष्यत्॥ अस्राक्षीत्॥ टुमस्जो शुद्धौ॥ टुओ इत्॥ अन्त्यच सो जः॥ मज्जति॥
ममज्ज॥ ममज्जतुः॥ ममज्जुः॥ मंक्ता॥ मस्जि नशोर्झसे नुम्॥ मंक्ष्यति॥ अमंक्ष्यत्॥ अ
मांक्षीत्॥ अमांक्तां॥ अमांक्षुः॥ विछ गतौ॥ आयः॥ विछायति॥ विछायां चकार॥ वि
विछ॥ विछाय्यात्॥ विछ्यात्॥ विछायिता॥ विछिता॥ विछायिष्यति॥ विछिष्यति॥ अ
विछायिष्यत्॥ अविछिष्यत्॥ अविछायीत्॥ अविछीत्॥ इषु इच्छायां॥ गमां छः॥ इच्छ
ति॥ इयेष॥ एषिता॥ एष्टा॥ इति परस्मैपदिनः॥ मृङ् प्राणत्यागे॥ अयकि॥ ऋकार
स्य रिङादेशो भवति अकारि प्रत्यये यकि च परे॥ तुधातोः॥ म्रियते॥ म्रियते लुङ् लि ति
ङोः चतुर्ष्वेवात्मनेपदं नान्यत्र॥ सपरोक्षे स्यतादौ म्रियते परस्मैपदं वाच्यं॥ ममा
र॥ मम्रतुः॥ मम्रुः॥ मृषीष्ट॥ मर्ता॥ मरिष्यति॥ अमरिष्यत्॥ अमृत॥ [illegible]॥ दृङ्
आदरे॥ द्रियते॥ दद्रे॥ दृषीष्ट॥ दरिष्यति॥ अदृत॥ धृङ् अवस्थाने॥ मृङ्वत् प्र
धृयते

क्रिया॥ ओविजी भयचलनयोः॥ विजते॥ विजेत॥ विजतां॥ अविजत॥ विविजे॥ वि-
जिता॥ विजः परइट् कित् वक्तव्यः॥ ततो नोपधाया॥ गुणः॥ विजिष्यते॥ अविजिष्य-
त॥ अविजिष्ट॥ ओलस्जी व्रीडे॥ लज्जते॥ लज्जेत॥ लज्जतां॥ अलज्जत॥ ललज्जे॥ ल-
ज्जिता॥ लज्जिष्यते॥ अलज्जिष्यत॥ अलज्जिष्ट॥ इति विकरणस्तुदादयः॥ अथ
क्र्यादयः॥ तत्रोभयपदिनः॥ डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये॥ डुञावितौ॥ ना क्र्यादेः॥ क्र्या-
देर्गणान् नाप्रत्ययो भवति चतुर्षु परेषु॥ अपोपवादः॥ णत्वं॥ क्रीणाति॥ ना ई हसे ना ५५
॥ नाप्रत्ययस्याकारस्य ईकारो भवति ङिति हसे परे॥ क्रीणीतः॥ नातः॥ नाप्रत्ययस्याकार-
स्य लोपो भवति॥ स्वरे परे॥ क्रीणंति॥ क्रीणासि॥ क्रीणीथः॥ क्रीणीथ॥ क्रीणामि॥ क्रीणी-
वः॥ क्रीणीमः॥ क्रीणीते॥ क्रीणीयात्॥ क्रीणीत॥ क्रीणीतु॥ क्रीणीतां॥ अक्रीणीत्॥ अक्री-
णीत॥ चिक्राय॥ चिक्रियतुः॥ चिक्रियुः॥ चिक्रयिथ॥ चिक्रेथ॥ चिक्रिये॥ क्रीयात्॥

क्रेषीष्ट॥ क्रेता॥ क्रेष्यति॥ क्रेष्यते॥ अक्रेष्यत्॥ अक्रेष्यत॥ अक्रैषीत्॥ अक्रेष्ट॥ पूञ् प-
वने॥ प्वादेर्ह्रस्वः॥ प्वादीनां ह्रस्वो भवति चतुर्षु परेषु॥ पुनाति॥ पुनीयात्॥ पुनीत॥ पुना-
तु॥ पुनीतां॥ अपुनीत्॥ अपुनीत॥ पुपाव॥ पुपुवतुः॥ पुपुवुः॥ पुपुवे॥ पूयात्॥ पविषीष्ट॥ पवि-
ता॥ पविष्यति॥ अपविष्यत॥ अपावीत्॥ अपविष्ट॥ कॄञ् हिंसायां॥ कृणाति॥ कृणीते॥ च-
कार॥ चकरे॥ कीर्यात्॥ करिषीष्ट॥ अकारीत्॥ ग्रह उपादाने॥ गृह्णाति॥ गृह्णीयात्॥
गृह्णातु॥ गृह्णीतात्॥ गृह्णीतां॥ गृह्णंतु॥ हसादान हौ॥ हसान्नाव क्र्यादिर्गणात् आ-
न प्रत्ययो भवति हौ परे॥ नाप्रत्ययाभावः॥ गृहाण॥ अगृह्णात्॥ जग्राह॥ गृह्यात्॥
ग्रहिषीष्ट॥ इटो ग्रहां॥ ग्रहीता॥ ग्रहीष्यति॥ अग्रहीष्यत्॥ अग्रहीत्॥ अग्रहिष्ट॥ इ-
त्युभयपदिनः॥ पुष पुष्टौ॥ पुष्णाति॥ पुषाण॥ अपुष्णात्॥ पुपोष॥ पुष्यात्॥ पोषिता॥
पोषिष्यति॥ अपोषिष्यत्॥ अपोषीत्॥ मुष स्तेये॥ मुष्णाति॥ मुमोष॥ मुष्यात् मोषि-

मा॥ मोषिष्यति॥ अमोषिष्यत्॥ अमोषीत्॥ शृ हिंसायां॥ शृणाति॥ शशार॥ शश
रतुः॥ शशरुः॥ शीर्यात्॥ शरिता॥ शरीता॥ शरिष्यति॥ शरीष्यति॥ अशरिष्यत्
अशरीष्यत्॥ अशारीत्॥ ज्या वयोहानौ॥ ग्रहादित्वात्संप्रसारणं॥ जिनाति॥ जि
नीयात्॥ जिज्यौ॥ जिज्यतुः॥ जिज्युः॥ जिज्यिथ॥ जिज्याथ॥ जीयात्॥ ज्याता॥ ज्या
स्यति॥ अज्यास्यत्॥ अज्यासीत्॥ ज्ञा अवबोधने॥ ज्ञाजनोर्जा॥ जानाति॥ ज्ञा ज्ञौ
स्य जज्ञौ॥ ज्ञायात्॥ ज्ञेयात्॥ ज्ञास्यति॥ अज्ञास्यत्॥ अज्ञासीत्॥ कुष निष्कर्षे॥ कुष्णा ५५
ति॥ कुषाण॥ कुकोष॥ कुष्यात्॥ कोषिता॥ कोषिष्यति॥ अकोषिष्यत्॥ अकोषीत्॥ ४५
अश भोजने॥ अश्नाति॥ अशान॥ आश॥ आशिता॥ अशिष्यति॥ आशिष्यत्॥ आ
शीत्॥ इति परस्मैपदिनः॥ वृङ् संभक्तौ॥ वृणीते॥ वृणीत॥ वृणीतां॥ अवृणीत॥ वव्रे॥
ववृषे॥ [illegible]॥ वृषीष्ट॥ वरिषीष्ट॥ वरीषीष्ट॥ वरिता॥ अवरिष्ट॥ अवरीष्ट॥ अवृत॥

इत्यात्मनेपदिनः॥ इति नाविकरणः क्र्यादयः॥ अथ चुरादयः॥ चुर स्तेये॥ चुरादेः
चुरादेर्गणात्स्वार्थे णिच्प्रत्ययो भवति॥ उपधायाग्रुणः॥ स धातुः॥ अपगुणपः॥ चो
रयति॥ चोरयेत्॥ चोरयतु॥ अचोरयत्॥ चोरयांचकार॥ चुचोर॥ चोर्यात्॥ णेरनुद्वि
ष॥ णेः॥ अङि लघोरुपधायाः॥ लघोर्दीर्घः॥ अचूचुरत्॥ चिती संज्ञाने॥ चेतयति॥
चेतयेत्॥ चेतयतु॥ अचेतयत्॥ चुरादेर्णिर्वेति केचित्॥ चितति॥ अर्च पूजायां॥ अ
रा र्चयति॥ स्वरादेः परः॥ स्वरादेर्धातोरपरोर्द्धं तोये अवयवो अद्विरुक्तः स स्वरो द्वि भवति न
दराः संयोगादयो द्विर्न इति रेफस्य न द्वित्वं॥ आर्चिचत्॥ कृत संशब्दे॥ उपधाया ऋकारस्य
इरादेशः णिच्प्रत्यये वाच्यः॥ कीर्तयति॥ अचिकीर्त्तत्॥ अचीकृतत्॥ गण संख्याने॥ अकारो
तः अल्लोपस्य स्थानिवत्त्वात् न वृद्धिः॥ गणयति॥ अल्लोपिनो नाङ्कार्यं॥ अजगणत्॥ कथ
णयोरङ्कार्यं वेति केचित्॥ अजीगणत्॥ अचीकथत्॥ कथ वाक्यप्रबंधे॥ कथयति॥ अ

चकथ्यत॥ अचीकथत्॥ इति चुरादयः॥ २०॥ गणानिस्माप्ताः॥ धातोः प्रेरणे॥ प्रयोजकव्यापा
रेर्थे धातोर्ञिप्रत्ययो भवति कुर्वंतं प्रेरयति यः स प्रयोजकः॥ कारयति॥ कारयते॥ अ
चीकरत्॥ हनो घत्॥ हंतेर्घदादेशो भवति ञिति णिति णप्वर्जिते परतः॥ अजीघतत्
शद्लृ शातने॥ शदेशात्॥ शदेः शादादेशो भवति ञौ परे॥ शातयति॥ अशीशतत्॥ रातो ञौ पु
क्॥ रुगतावित्यस्याकारांतस्य च पुगागमो भवति ञौ परे॥ डुदाञ् दाने॥ दापयति॥ अदीद
पत्॥ धापयति॥ अदीधपत्॥ पुगंतस्य गुणो वक्तव्यः॥ रुगतौ॥ अर्पयति॥ क्षेपयति॥ अ १६
चिक्षिपत्॥ ष्ठा गतिनिवृत्तौ॥ स्थापयति॥ तिष्ठतेः उपधाया इकारो ङि वक्तव्यः॥ ततो द्वित्वं॥ अति
ष्ठिपत्॥ पादेर्युक्॥ पाशाछासाह्वेव्येवेञां युगागमो भवति ञौ परे॥ पाययति॥ पिबते
रङि पूर्वैकारोपधालोपो वक्तव्यो॥ अपीप्यत्॥ शो तनुकरणे॥ संध्यक्षराणामा॥ शाययति॥
अशीशयत्॥ छो छेदने॥ छाययति॥ अचीछयत्॥ षोंतकर्मणि॥ साययति॥ ह्वेञ् स्पर्धा

यां॥ ह्वाययति॥ ह्वाययते॥ रङि संप्रसारणं॥ युगभावश्च वक्तव्यः॥ कृतसंप्रसारणस्य ह्वे
यते रङि संप्रसारणे गुणः वृद्धिर्वा वाच्यो॥ अजुहावत्॥ अजूहवत्॥ अजूहवतां॥ व्येञ्
संवरणे॥ व्याययति॥ अविव्ययत्॥ वेञ् तंतुसंताने॥ वाययति॥ अवीवयत्॥ रभलभोः
स्वरेण घञि विना नुम्वाच्यः॥ रभ राभस्ये॥ रभ सो वेगहर्षयोः॥ रंभयति॥ अररंभत्॥
लंभयति॥ अललंभत्॥ अललंभातां॥ अललंभत॥ प्रीञ् धूञोर्नुक्॥ अनयोः नुगा
गमो भवति ञौ परे॥ प्रीञ् तर्पणे॥ प्रीणयति॥ अपिप्रिणत्॥ धूञ् कंपने॥ धूनयति॥ अदू
धुनत्॥ स्मिङ् ईषद्धसने॥ स्मयतेरात्वं भवति ञौ परे॥ विस्मापयते॥ असिस्मपत॥ आ
ति किं॥ विस्माययति॥ असिस्मयत्॥ रुहेर्ञौ वा पो वाच्यः॥ रुह जन्मनि प्रादुर्भावे॥ रोह
यति॥ रोपयति॥ अरूरुहत्॥ कृपू सामर्थ्ये॥ कल्पयति॥ उपधाया ऋवर्णस्य ङि लृ वा व
क्तव्यः॥ अचीकॢपत्॥ अचकल्पत॥ वृतु वर्त्तने॥ वर्त्तयति॥ अवीवृतत्॥ अववर्त्तत्॥

मृजूषशुद्धौ॥ मृजेर्णौ वृद्धिः॥ मार्जयति॥ अमीमृजत्॥ अममार्जत्॥ दुक्रादेर्णौ पुक्च
इङ्ङ्क्नीज्ञीनामात्वं भवति णौ परे॥ ह्रीव्लीरीक्नूयीक्ष्मायीनां पुगागमो वक्तव्यः॥ आप
अ रे॥ इङ् अध्ययने॥ अध्यापयति॥ अध्यापिपत्॥ डुक्रीञ् द्रव्यविनिमये॥ क्रापयति॥
अचिक्रपत्॥ जि जये॥ जापयति॥ अजीजपत्॥ ह्री लज्जायां॥ ह्रेपयति॥ अजिह्रिप
वि त्॥ व्ली वरणे॥ व्लेपयति॥ अविव्लिपत्॥ रीङ् क्षरणे॥ रेपयति॥ अरीरिपत्॥ क्नूयी दुर्गं
धे आर्द्रत्वे च॥ भवयोर्वसेर्हकारे च लोपो वक्तव्यः॥ क्नोपयति॥ क्नूयतेर्णौ गुणो वक्त ४१
व्यः॥ अचुक्नुपत्॥ क्ष्मायी विधूनने॥ क्ष्मापयति॥ अचिक्ष्मपत्॥ लीङ् श्लिषि
लयतेर्णौ आत्वं वा॥ विलापयति॥ विलाययति॥ व्यलीलपत्॥ लालीः क्रमात् नुक्लुकौ
वा॥ विलीनयति॥ व्यलीलिनत्॥ ला ग्रहे॥ लापयति॥ अलीलपत्॥ लालयति
अलीललत्॥ नरितः॥ ऋकारेतोऽनेकस्वरस्य शा॥ सख्यादि उक्तेऽकार्यं न भवति॥

ढौकृ गतौ॥ ढौकयति॥ अडुढौकत्॥ टुयाचृ याञ्चायां॥ याचयति॥ अययाचत्॥ शासु
अनुशिष्टौ॥ शासयति॥ अशशासत्॥ दरिद्रयति॥ अददरिद्रत्॥ अददरिद्र
त्॥ दुषेर्णौ दीर्घो वक्तव्यः॥ दुष वैकृत्ये॥ दूषयति॥ दोषो णौ वा गुणो वक्तव्यः॥
दोषयति॥ अदूदुषत्॥ घट चेष्टायां॥ मितां ह्रस्वः॥ धातुपाठे मित इत्येवं पठितानां ह्रस्वो
भवति॥ घटयति॥ अजीघटत्॥ व्यथ दुःखभयचलनयोः॥ व्यथयति॥ अविव्यथत्
एवं पंचपंचाशता रूपे॥ जनी जॄष् क्नसु रंजोऽमन्ताश्च एते मितः॥ जनयति॥ अजीज
नत्॥ जॄष् वयोहानौ॥ षुड्डत्॥ जरयति॥ अजीजरत्॥ क्नसु करणदीप्तौ॥ क्नसयति॥
अचिक्नसत्॥ रंज रागे॥ रंजेर्णौ नलोपो वाच्यः॥ रजयति॥ अरीरजत्॥ शम दम उपशमे॥
शमयति॥ दमयति॥ अशीशमत्॥ अदीदमत्॥ ज्ञीनातेर्वा णौ ह्रस्वः॥ ज्ञा अवबोधने॥
ज्ञीपयति॥ ज्ञपयति॥ अजिज्ञपत्॥ अजिज्ञपत्॥ ज्वल ग्लास्नाश्च वा मितः॥ ज्वल दीप्तौ॥

ज्वलयति॥ ज्वालयति॥ अजिज्वलत्॥ ग्लापयति॥ अजिग्लपत्॥ स्नापयति॥ स्नपयति
॥ असिस्नपत्॥ इणो जौ वा गमिर्वाच्यः॥ गमयति॥ अजीगमत्॥ आययति॥ आयि
यत्॥ ओ स्फायी वृद्धौ॥ स्फायो जौ वो वाच्यः॥ स्फावयति॥ अपिस्फवत्॥ भियो जौ वा
षुगात्वे वाच्ये॥ भीषयति॥ भाययति॥ अबीभिषत्॥ अबीभयत्॥ इति ण्यन्तप्रक्रिया
समाप्ताः॥ राममेकं सत्यं॥ अथ सन्प्रक्रिया॥ इच्छायामात्मनः सः॥ धातोरिच्छायामर्थे स
प्रत्ययो भवति॥ सा चेत् स्वसंबंधीनी द्विस्त्व॥ अभ्यासनः॥ भवितुमिच्छति॥ बुभूषति॥ बु ५
भूः से॥ उश्च॥ च इत् तस्मादुवर्णान्तात् धातोः ग्रहगुहोश्च सेपरे इट् न भवति॥ ना ५८
नि [illegible] टि से॥ इट्वर्जिते सप्रत्यये परे गुणो न भवति॥ तॄ प्लवनतरनयोः॥ नामन्तात्य
रस्य सस्य कित्वं वाच्यं॥ ऋत इद्॥ तरितुमिच्छति तितीर्षति॥ अतितीर्षत्॥ चिञ् चय
ने॥ चिनोतेः सणि कित्वं वाच्यं॥ चिकीषति॥ चिचीषति॥ जि जये॥ सपरे श्रयोर्गिः

जिगीषति॥ जेतुमिच्छति॥ यु मिश्रणे॥ युयूषति॥ डुपचष् पाके॥ पिपक्षति॥ पक्तुमिच्छ
ति॥ गुणः प्रवृत्ति अ[illegible]र्थो न्यत्र धात्वर्थो अमुख्यः सप्रत्यये मुख्यः तेन काष्ठेन पिप
क्षतीत्यत्र तृतीयायाः पाकेन संबंधो न त्विच्छया॥ पा पाने॥ पिपासति॥ पातुमिच्छति
मृङ् प्राणत्यागे॥ मुमूर्षति॥ मर्तुमिच्छति॥ पॄ रूर्॥ पॄ पालनपूरनयोः॥ पुपूर्षति॥ वो
रि त्तरस्य कृ वाच्यः॥ सेङ् वृञ् वरणे॥ वरितुमिच्छति॥ वुवूर्षति॥ रुद विद मुष ग्रहि स्वपि
प्रच्छः सकित्वाच्यः॥ रुदिर् अश्रुविमोचने॥ रुरुदिषति॥ विद ज्ञाने॥ विविदिष रामन
ति॥ मुष स्तेये॥ मुमुषिषति॥ ग्रह उपादाने॥ हो ढः॥ आदि जबानां॥ षढोः कः रामान
से॥ षत्वं॥ स्कोः॥ जिघृक्षति॥ ग्रहीतुमिच्छति॥ स्वप्तुमिच्छति॥ सुषुप्सति॥ प्रच्छ ज्ञी रामान
प्सायां॥ ऋ गृ दृ धृ प्रच्छि स्मिङ् अंजू अशूङ् इत्तिभ्यः सस्य इट् कवाच्यः॥ पिपृच्छिषति॥
चिकरिषति॥ दिदरिषति॥ दिधरिषति॥ सिस्मयिषति॥ अंजिजिषति॥ अशि

जिशिषति॥अरिरिषति॥अदभक्षणे॥सिसयोरिति घस्रादेशः॥सस्तोनपि॥
अत्तुमिछति॥जिघत्सति॥हंतीङः॥सोणित॥जिघांसति॥इङःसेगमवाच्यः॥
अधिजिगांसते॥गमेःसस्येटवाच्यः॥जिगमिषति॥इस्ये अपितदाधारभलभश
कपत्‌पदमिमामाङ्‌मेहिंसार्थराधां स्वरस्य सेपरे इसादेशो भवति॥पूर्वस्यचलोपः
दित्सति॥धित्सति॥स्कोराद्योश्च॥रवसेबपा॥रिप्सते॥लिप्सते॥शिक्षति॥पतोवे
ट॥पित्सति॥पिपतिषति॥पित्सते॥माङ्‌माने॥मित्सति॥मित्सते॥ओप्नोतेरी॥अप्नो
तेराकारस्य ईकारो भवति सेपरे॥पूर्वलोपश्च॥ओप्लृव्याप्तौ॥ईप्सति॥अतीरनायो
वा॥अतेरिच्छायांसस्थानेवा अनायप्रत्ययो भवति॥अज्ञानायति॥अशिशिषति॥ ४९
तनिदरिद्रात्योःसेवाइड्वाच्यः॥तितनिषति॥तितंसति॥तनेःसेवादीर्घः॥तितांसति
दरिद्रातेपलोपइटि॥दिदरिद्रिषति॥दिदरिद्रासति॥वेडिसे दीर्घताच्च॥दंभिज्ञप्योः

सेपरेवाइट्॥पक्षेअनयोःस्वरस्य इत्वं द्विरुक्तिलोपश्च इस इकारस्य दीर्घता॥दंभेर्वा
॥दंभ दंभे॥दंभितुमिच्छति॥दिदंभिषति॥जिज्ञापयिषति॥चुरादेशतोऽओपुकू॥
ज्ञीप्सति॥धिप्सति॥धीप्सति॥समाननामिसमिपाद्धासात्परः॥सोद्धसादिकित्वा
च्यः॥इतिसप्रक्रिया॥अथयङ्‌प्रक्रिया॥अतिशायेहसादेर्यङ्‌द्विश्च॥हसादेरेक
स्वराद्धातोरतिशायेर्थेयङ्‌प्रत्ययो भवति तस्मिन् सति धातोर्द्विवचनं॥यङि॥यङि
सतिलुकिचपूर्वस्य नामिनो गुणो भवति॥सधातुः॥बोभूः॥ङित्वादात्मनेपदं॥अव
श्यादे॥अतिशायेन भवति॥बोभूयते॥बोभूयेत॥बोभूयतां॥अबोभूयत॥बोभूयां
यि चक्रे॥बोभूयिषीष्ट॥बोभूता॥बोभूयिष्यते॥अबोभूयिष्यत॥अबोभूयिष्ट॥बोभू
ज्यते॥अनपिचहसात्॥हसादुत्तरस्ययङोलुग्भवति अनपिविषये॥धात्वंतो
लोपनिमित्ते आर्द्धधातुके परे तन्निमित्ते समाननामिनो गुणः॥द्विर्नवाच्यो॥बोभु

जाचक्रे॥ मुह वैचित्ये॥ मोमुह्यते॥ लिह आस्वादने॥ लेलिह्यते॥ दु दानादन
योः॥ जो दूयते॥ ये इति दीर्घः॥ विद ज्ञाने॥ वेविद्यते॥ आतः॥ यङि सति लुकि च पूर्व
का अकारस्य आ शे भवति अकिति॥ दापच्यते॥ अपापचिष्ट॥ पठ व्यक्तायां वाचि॥
पापठ्यते॥ स्वरादीनाम रादीनां यङ् वक्तव्यः॥ अट अश उर्णुञ् ऋ एते अरादय
यः॥ अट गतौ॥ स्वरादि परः॥ अटाट्यते॥ गत्यर्थात् कौटिल्ये एव यङ् वक्तव्यः॥ कौटि
ल्यमटमतीति॥ अश भोजने॥ अशाश्यते॥ ऊर्णुञ् आच्छादने॥ यङ् वर्णे विप्र ५०
घः॥ ऊरनु इति॥ ततः स्वरादेः परः॥ इति नु इत्यस्य द्वित्वं॥ यङि॥ यि दीर्घः॥ ऊर्णोनूयते इति
सिद्धं॥ अतिशयेन ऊर्णोति॥ ऊर्णोनूयते॥ वन्वदराः संयोगादयो द्वि न॥ गुणोर्ति संयोगा
द्योः॥ यकारे परे रेफस्य द्वित्वं वाच्यं॥ अरार्यते॥ अमनपोनुक्॥ अमान्तस्य जपादीनां च पू
र्वस्य द्वित्वे नुगागमो भवति यङि सति लुकि च॥ जपजमदहदंशभञ्जपशा एते जपा

दयः॥ जंगम्यते॥ बंभ्रम्यते॥ अउसेप्यनुस्वारः॥ आदेशिना आदेशो निर्दिश्यप
ते॥ यंयम्यते॥ कण शब्दे॥ चंकण्यते॥ तंतन्यते॥ जप माने॥ जपति॥ जंजप्यते॥
जभ मैथुने॥ जभ गात्रविनामे॥ जंभति॥ जंजभ्यते॥ दंदह्यते॥ नो लोपः॥ दंदश्य
ते॥ बंभज्यते॥ पंपश्यते॥ पशपति॥ पश बाधनग्रन्थयोः॥ चफलोरुच्चास्यां॥ अनयो ल
र्यङि लुकि सति पूर्वस्य नुगागमो भवति॥ अकारस्य उकारः॥ चुर गतिभक्षणयोः॥ चंचू
र्यते॥ फल निष्पत्तौ॥ पंफुल्यते॥ वलयोत्तस्य वा नुक्॥ वैमे स्थौल्ये॥ मंमव्यते॥ माम
व्यते॥ चल कंपने॥ चंचल्यते॥ चाचल्यते॥ दय दाने॥ दंदय्यते॥ दादय्यते॥ रीगृदु
पधस्य॥ ऋकारोपधस्य धातोर्यङि सति पूर्वस्य रीगागमो भवति रीकत्वादाकारा
भावः॥ नरीनृत्यते॥ अत्र गुणाभावो वाच्यः॥ वरीवृश्च्यते॥ परीपृच्छ्यते॥ जरीगृ
ह्यते॥ कृपेरो लः॥ ऋलृ॥ चरीक्लृप्यते॥ सृतौ विरीग्वा वाच्यः॥ वरीवृश्च्यते॥ परीपृच्छ्यते

ते॥वशेर्यङि न संप्रसारणं॥वावश्यते॥पदस्रस्रंसुध्वंसुभ्रंसुकसुके शावंचपत्स्कंदां
यङि लुकि च पूर्वस्य नीगागमो वाच्यः॥पनीपद्यते॥नोलोपः॥स्रंसुध्वंसुभ्रंसु
अधःपतने॥सनीस्रस्यते॥दनीध्वस्यते॥वनीभ्रश्यते॥दनीदह्यते॥चनी
कश्यते॥स्रंसति॥ध्वंसति॥भ्रंशति॥कश कशाने॥वंचु गतौ॥वनीवच्यते॥
पनीपत्यते॥चनीस्कद्यते॥ऋतोरिः॥ऋकारस्य रि आदेशो भवति यङि सति॥
ततो द्वित्वं॥चेक्रीयते॥डेढ्रीयते॥वेव्रीयते॥दादरिः॥अपि द्राघामाहे होकृपि
वतिसोऽस्थानामिकारो भवति किति ङिति च परे॥देद्रीयते॥देद्रीयां चक्रे॥देधीय ५२
ते॥मेमीयते॥जेगीयते॥जेहीयते॥पेपीयते॥सेषीयते॥तेष्ठीयते॥घ्राध्मोरी॥अन
योरीकारो भवति॥यङि सति॥जेघ्रीयते॥देध्मीयते॥हन्तेर्हिंसायां घ्नीवक्तव्यः॥
जेघ्नीयते॥जंघन्यते॥अभङ्गपान्नुक्॥द्विरुक्तस्य हन्तेः कुत्वं वाच्यं॥गत्यर्थेभ्यः कौटि

ल्ये यङ् वक्तव्यः॥वक्रं व्रजति॥वाव्रज्यते॥चायो यङि कीर्वाच्यः॥चाय संतानपालनयोः
चेकीयते॥कचतेर्यङि पूर्वस्य चुत्वाभावो वाच्यः॥कुङ् शब्दे॥कोकूयते॥शीङोऽयङ्किति
यो वाच्यः॥शाशय्यते॥इति यङ्प्रक्रिया॥अथ यङ्लुक्प्रक्रिया॥वान्यत्र लुगनुवर्त्तते
न्य' अत्र तु लुक्प्रत्ययसंयोगं विनापि यङो लुग्भवति लुकि सति सार्वधातुके पिति त्रिम्वेका
रो वक्तव्यः॥बोभवीति॥बोभोति॥बोभूतः॥बोभुवति॥बोभवांचकार॥बोभवामास॥
बोभवांबभूव॥बोभूयात्॥बोभविता॥बोभविष्यति॥अबोभविष्यत्॥गुणं बाधित्वा
नित्यत्वाद्वुक्॥अबोभवीत्॥अबोभोत्॥वुधातुर्विनावत्वं न भवति॥किंतु उवङ् भव
ति नुधातोरित्यनेन॥अबोभूतां॥अबोभूवुः॥अबोभूवीः॥अबोभोः॥अबोभूतं॥अ
बोभूत॥अबोभूवं॥अबोभूव॥अबोभूम॥अप्यादिदः॥भुवः सिलोपे स्वरे वुग्वक्तव्यः
यङ्लुङन्तपरस्मैपदं हलादि वर्जं द्वयं हलादिलादेशयोर्लुक्॥पापचीति॥पापक्ति॥पापक्तः

पापचति॥पापच्यात्॥पापक्तु॥पापचीतु॥ऊसाद्विर्हे॥पापगधि॥पापक्तात्॥अपापची
त्॥अपापक्॥द्विः स्वरे पिनोपधाया गुणः॥द्विरुक्तस्य धातोः पिति स्वरे परे अनपि विष
येउपधाया गुणो न भवति॥बोभुजीति॥बोभोक्ति॥बोभुक्तः॥वावदीति॥जाघटीति॥
जाघट्टि॥ऋकारांतानां मृदुपधानां च यङ्लुकि सति पूर्वस्य ऋ कृ रि कृ री कृ आगमा
वक्तव्याः॥रः॥चर्करीति॥चरिकरीति॥चरीकरीति॥चर्कर्ति॥चरिकर्ति॥चरीकर्ति॥
चर्कृतः॥चरिकृतः॥चरीकृतः॥चर्क्रति॥चरिक्रति॥चरीक्रति॥वर्वृतीति॥वरिवृ ५२
तीति॥वरीवृतीति॥वर्वर्ति॥वरिवर्ति॥वरीवर्ति॥राद्धस्य॥रेफादुत्तरस्य सस्यैव लो
पः स्यात्॥नान्यस्य॥अवर्वृतीत्॥अवर्वर्त्॥वर्वर्तांचकार॥वरिवर्तांचकार॥वनीवंचीति
वनीवंक्ति॥वनीवक्तः॥वनीवचति॥जंगमीति॥जंगंति॥जंगतः॥गमां स्वरे॥जंग्मति॥
धातुग्रहणात् यङ्लुकि वेति केचित्॥चचीत्॥जंगमति॥वौस्था॥धातोर्मकारस्य न

क्षीरलवणयोः कृ आयंयः सुक्॥क्षीरस्यति॥लवणस्यति॥शब्दादिभ्यो यङ् करणे
र्थे वाच्यः॥शब्दायते॥वैरायते॥कलहायते॥अभ्रायते॥मेघायते॥उष्मवाष्पा
भ्यामुद्वमने यङ् वाच्यः॥उष्माणमुद्वमति॥उष्मायते॥वाष्पायते॥णिर्तुत्करणे॥नाम्नो
करणेर्थे णिप्रत्ययो भवति॥स च ड्रित्॥टिलोपः॥अकारउभयपार्श्वयोः॥घटं करोति
घटयति॥अग्लोपिनो नाङ् कथं॥अजघटत्॥महांतं करोति॥महयति॥पृथ्वादेरः
॥पृथ्वादेर्गणस्य ऋकारस्य रो भवति णौ परे॥प्रथयति॥म्रदयति॥द्रढयति॥दृढं
करोति॥ऊढयति॥औ॥और ङ्ढिस्था॥ओः॥स्वरादेः परः॥अङि पूर्वस्य ढस्य ङः॥अ
टो॥वहू ढेत तो ढेत संप्रसारि हो ढस्त्त्योर्धः हुभिनाढिढस्था॥ऊढो च णि ङित्करणे
स धातुर्औरह स्वरादेर्ढस्त ओजढच्च॥ओजढत्॥औडिढत्॥औडढत्॥कर्तुर्यङ्
॥कर्तुरुपमानादाचारेर्थे यङ् प्रत्ययो भवति॥श्येन इवाचरति॥श्येनायते॥काकः॥

कारोभवतिवमयोःपरतः॥जंगन्मि॥जंगन्वः॥जंगन्मः॥जंघनीति॥जंघेति॥जंघंतः॥
जंघ्नति॥जाहेति॥ऋ जहाति॥ङ्क्स्वः आतः॥जाहीनः जाहेति॥एवंदादेति॥इत्यादि॥
जहातेपूर्वस्यदीर्घोभवतिवेतिकेचित्॥ जहाति॥ इतियङ्लुक्प्रक्रिया॥अथनाम
धातुप्रक्रिया॥नाम्नोयङ्चास्य॥नाम्नोइच्छायामर्थेयप्रत्ययोभवतितत्संनीयोगे
चाकारस्यईकारः॥आत्मनःपुत्रमिच्छति॥पुत्रीयति॥पुत्रीयेत्॥पुत्रीयतु॥अपुत्री ५३
यत्॥यादौप्रत्ययेपरेओकारौकारयोरवावूववक्रेण्यौ॥गांइच्छति॥गव्यति॥नावंइच्छ
ति॥नाव्यति॥व्यति॥मह्यति॥गव्यांचकार॥आयादयोनपिवावक्रेण्यां॥गवांचका
र॥नाव्यांचकार॥नाव्यात्॥नाविता॥नाव्यिता॥अगावीत्॥अगावीत्॥अगव्यिष्टां॥अ
गविष्टां॥अगव्यिषुः॥अगविषुः॥अनावीत्॥अनाव्यीत्॥अनाविष्टां॥अनाव्यिषुः॥क
रणेच॥नाम्नःकरणेर्थेयप्रत्ययोभवति॥कंडुकरोति॥कंडुयति॥नमस्यति॥तपस्यति॥

पंडितायते॥यङि सलोपोवाच्यः॥पयसस्तुविभाषया॥अप्सरायते॥ओजायते॥पयाय
ते॥पयस्यते॥सुमनायते॥नाम्नआचारेक्विप्वाच्यः॥कृष्णइवआचरति॥कृष्णति॥
क्विलोपोयः॥स्वति॥स्वांचकार॥आचारउपमानात्॥कर्मधारयोरुपमानात्यप्र
त्ययोभवतिआचारेर्थेअकारस्यइकारः॥पुत्रीयति॥शिष्यमुपाध्यायः॥प्रासादीय
ति॥कुट्यां॥भृशादिभ्योभूततद्भावेयङ्वाच्यः॥अभृशोभृशोभवति॥भृशायते॥श
मायते॥इत्यादि॥अश्वहषयोर्मैथुनेच्छायांयप्रत्ययःसुगागमश्च॥अश्वस्यतिहषस्य
ति॥सुखादिभ्योज्ञापनायांयङ्॥सुखंज्ञापयति॥सुखायते॥इतिनामधातुप्रक्रिया॥
अथात्मनेपदव्यवस्था॥निविशादेः॥नीत्याद्युपसर्गपूर्वकाद्विशादेर्धातोरात्मनेपदंभ
वति॥निविशते॥विपराभ्यांजेः॥विजयते॥पराजयते॥समोगमादिभ्यः॥संगच्छते॥गमः
परेसिस्योरात्मनेपदेवाकितौवाच्यौ॥लोपस्त्वनुदात्ततनां॥संगंसीष्ट॥संगंसीष्ट॥लो

पोरुस्वात्॥ समगत॥ समगंस्त॥ रुछिगतींद्रियप्रलयमूर्त्तिभाविषु॥ समृछते॥ नुगश्णा॥
रुछेर्लिंरिगुणः॥ आनर्छ॥ समानर्छे॥ संरछते॥ स्वृशब्दोपतापयोः॥ संस्वरते॥
स्वृस्वतिसूयतीतिवेट संस्वृषीष्ट॥ संस्वरिषीष्ट॥ समियृत॥ समीरि॥ संस्पृणुते॥
संविन्ते॥ संविद्राते॥ वेत्तेर्तोवा रुट्॥ संविद्रते॥ संविदते॥ संपश्यते॥ [illegible]मरुछपछ
स्वृरुश्रुविद्दृशाणतेगमादयः॥ आङोदोनास्यविहरणे॥ आङ्पूर्वाद्ददातेरा
त्मनेपदं भवति मुखप्रसारणे व्यतिरिक्तेर्थे॥ आदत्ते॥ मुखंव्याददाति॥ अत्रन
॥ क्रीडोनुसंपरिभ्यश्च॥ अनुसंपरिभ्यः क्रीडतेरात्मनेपदं भवति॥ क्रीडविहारेश ५५
दैच॥ अनुक्रीडते॥ संक्रीडते॥ परिक्रीडते॥ शब्देतुन॥ संक्रीडतिरथचक्रं॥ समव
प्रोपविभ्यःस्थः॥ एभ्यः तिष्ठतेरात्मनेपदं भवति॥ संतिष्ठते॥ अवतिष्ठते॥ प्रतिष्ठते॥ उपति

ष्ठते॥ वितिष्ठते॥ उदोनूर्ध्वकर्मणि॥ उदः अनूर्ध्वकर्मणि तिष्ठतेरात्मनेपदं भवति मुक्ता
वुत्तिष्ठते॥ उदस्थावेसलोपश्च॥ अनूर्ध्वकर्मणि किं पीठादुत्तिष्ठति॥ आङोयमहनः॥
आङ्पूर्वयोर्यमहनोरात्मनेपदं भवति॥ आयछते॥ आहते॥ अकर्मकयोरात्मांग
कर्मकयोर्वा॥ आयछते पाणिं॥ आहते शिरः॥ अन्यथा परशिरः॥ आयछति॥ [illegible]॥ रा
ज्ञुमाहंति॥ हंतेपरःसिकित्स्वक्तव्यः॥ नोलोपः॥ आहतावधाद्दृशाः॥ आतिवा॥ आव
धिष्ट॥ उद्विभ्यांतपः॥ उद्विभ्यां परस्याकर्मकस्यात्मांगकर्मकस्य वा तपतेरात्मनेपदं भ
वति॥ वितपतेपाणिं॥ अन्यथावितपत्यर्कः॥ उदश्चरस्याङे॥ उत्पूर्वाच्चरतेस्याङेर्थे
आत्मनेपदं भवति॥ धर्ममुच्चरते त्यजतीत्यर्थः॥ त्याङेकिं मंत्रमुच्चरति॥ समस्तेनसंचरते
॥ व्यवपरिभ्यः क्रीञः॥ एभ्यः क्रीणातेरात्मनेपदं भवति॥ विक्रीणीते॥ अवक्रीणीते॥ परि
क्रीणीते॥ परिचक्रिये॥ शपउपालंभे॥ उपालंभेर्थे शपतेरात्मनेपदं भवति॥ वा॰

शरीरस्पर्शनं उपालंभः॥ विप्राय शप... ...वा शरीरं स्पर्शमानः शपथं करोतीत्यर्थः॥
उपालंभे किं? दुष्टं शपति॥ शापं ददातीत्यर्थः॥ ज्ञाश्रुस्मृदृशां सन्नंतानामात्॥ सन्प्रत्ययांता
नामेषामात्मनेपदं भवति॥ यः सो॥ जिज्ञासते॥ शुश्रूषते॥ सुस्मूर्षते॥ दिदृक्षते॥ अनुपस
र्गाज्ज्ञो नाते॥ आत्मगामिनी फले आत्मनेपदं वा च्य॥ गां अनुजानीते॥ कर्मव्यतिहारे अ
न्यत्र हिंसादेरात्॥ कर्मव्यतिहारेर्थे वाच्ये हिंसार्थात् गत्यर्थात् नृपठजल्पहसा न विहा
य इतरेतरान्योन्यपरस्परोपपदाभावे सर्वेभ्यो धातुभ्य आत्मनेपदं भवति परस्प पा
रमेकक्रियाकरणं कर्मव्यतिहारः॥ अस्य व्यतिभवति व्यतिस्ते॥ विवदंते वादिनः॥ अन्य ५५
चेति किं? शाब्दवः व्यतिघ्नंति॥ व्यतिगच्छंति॥ व्यतिपठंति॥ विप्रा व्यतिजल्पंति मद्यपाः॥ व्यति
हसंति॥ इतरेतरं परस्परं॥ अन्योन्यं वा॥ व्यतिलुनंति॥ भुजोऽभोजने॥ आत्मनेपदं वाच्यं
भुंक्ते उदनं॥ भुनक्ति महीं नृपः॥ इति आत्मनेपदव्यवस्था॥ अथ भावकर्मणोर्यक्

प्रक्रिया॥ यक् चतुर्षु॥ धातोर्भावे कर्मणि च यक्प्रत्ययो भवति चतुर्षु पूर्वोक्तेषु परतः॥
कोऽनुबंधः॥ आदन्तु विकर्मणि॥ अकर्मकेभ्यो धातुभ्यो भुवि भावे सकर्मकेभ्यश्च कर्म
ण्यात्मनेपदं भवति॥ अकर्मनिर्येषां क्रिया मा कुत्ते अकर्मकाः॥ भूएध आस शी उ प्रभृ
तयः॥ तदुक्तं॥ लज्जासत्तास्थितिजागरणं वृद्धिक्षयभयजीवितमरणं॥ शयनक्री
क डारुचिदीप्त्यर्थं धातुगणं तमकर्मकमाहुः॥ भावस्यैकत्वादेकवचनमेव भवति प्र
थमपुरुषस्य भूयते भवता॥ भूयेत॥ भूयतां॥ अभूयत॥ बभूवे॥ स्वरांतानां हनग्र
हदृशां च भावकर्मणोः सिसतासीस्य पाणिदिट् वा वक्तव्यः॥ णित्वात् वृद्धिः॥ भावि
षीष्ट॥ णित्वाभावे॥ भाविषीष्ट॥ भाविता॥ भविता॥ भाविष्यते॥ भविष्यते॥ अभाविष्यत॥
अभविष्यत॥ इणातन्यकर्त्तरि॥ धातोस्तनि परे भावे कर्मणि च इण्प्रत्ययो भवति से रूप वा
दः॥ णो वृद्ध्यर्थः॥ लोपः॥ इण्संयोगे तनो लोपो भवति॥ अभावि॥ अकर्मकोपि कदाचि
द्ध

तू सकर्मतामनुभवति ॥ उक्तं च ॥ अथ उपसर्गे ॥ धात्वर्थो बलादन्यत्र नीयते ॥ विहाराहा
प्रति रसंहारप्रहारवत् ॥ १ ॥ धात्वर्थं वाध्यते कश्चित् कश्चित्तमनुवर्त्तते ॥ विशिनष्टि त
हार मेवार्थमुपसर्गगतिस्त्रिधा ॥ सुखमनुभूयते स्वामिना ॥ २ ॥ अन्वभावि ॥ अन्वभा
विषातां ॥ अन्वभाविषत ॥ अन्वभाविषातां ॥ अन्वभाविषत ॥ शीङः इ यङ्क्ङिति ङि
तियेव क्तव्यः ॥ शय्यते शिश्ये ॥ शायिषीष्ट ॥ अन्वशायि ॥ अन्वशायिषातां ॥ अ
न्वशायिषत ॥ अन्वशायिषातां ॥ अन्वशायिषत ॥ ये कर्मसापेक्षाः क्रियामादुस्ते स ५६
कर्मकाः ॥ अयकि ॥ घटः क्रियते ॥ त्वं दुःखी क्रियते क्रियसे रागैर्विरागैः सुखमहं क्रिये
चक्रे ॥ कारिषीष्ट ॥ कृषीष्ट ॥ उः कारिता ॥ कर्त्ता ॥ हन्तृस्यपः ॥ कारिष्यते ॥ करिष्यते ॥ अ
कारि ॥ अकारिषातां ॥ अकृषातां ॥ अकारिषत ॥ अकृषत ॥ चिञ् चयने ॥ चीयते ॥
चिच्ये ॥ चायिषीष्ट ॥ चेषीष्ट ॥ चायिता ॥ चेता ॥ चायिष्यते ॥ चेष्यते ॥ अचायिष्यत ॥

अचेष्यत ॥ अचायिषातां ॥ अचेषातां ॥ दाददिरिः ॥ दीयते ॥ ददे ॥ ददाते ॥ आतो युक् ॥ आ
कारान्ताद्धातोर्युगागमो भवति ञिति णिति परे ॥ दायिषीष्ट ॥ दासीष्ट ॥ दायिता ॥ दाता
दायिष्यते ॥ दास्यते ॥ अदायिष्यत ॥ अदास्यत ॥ अदायि ॥ अदायिषातां ॥ दाधास्था
मित्वं ॥ अदिषातां ॥ धीयते ॥ अधायि ॥ अधायिषातां ॥ अधिषातां स्थीयते ॥ अस्था
यिषातां ॥ अस्थिषातां ॥ स्तूयते ॥ तुष्टुवे ॥ अस्तावि ॥ अस्ताविषातां ॥ अस्तोषातां ॥ हरिर्ह
रीभक्तेन हन्यते ॥ द्विरुक्तस्य हन्तेः कुत्वं वाच्यं ॥ जघ्ने ॥ घानिषीष्ट ॥ हसीष्ट ॥ घानिता ॥ ह
न्ता ॥ घानिष्यते ॥ हनिष्यते ॥ अघाष्यत ॥ अघानि ॥ अघानिषातां ॥ हन आत्मने पदे सिचि
त्वक्तव्यः ॥ लोपस्त्वनुदात्तानां ॥ अहसातां ॥ अहसत ॥ हन्तेर्वधादेशः ॥ आतिवा ॥ अवधि
अवधिषातां ॥ ग्रहो ङ्किति च ॥ गृह्यते ॥ जगृहे ॥ ग्राहीषीष्ट ॥ इटो ग्रहः ॥ ग्रहीषीष्ट ॥ ग्राहिता ॥
ग्रहिता ॥ ग्राहिष्यते ॥ ग्रहीष्यते ॥ अग्राहिष्यत ॥ अग्रहिष्यत ॥ अग्राहि ॥ अग्रहिषातां अग्रही
ग्रा

षातां॥ दर्शयते॥ ददृशे॥ दर्शिषीष्ट॥ दृक्षीष्ट॥ दर्शिता॥ द्रष्टा॥ दर्शिष्यते॥ द्रक्ष्यते॥ अदर्शि॥
अदर्शिषातां॥ अदृक्षातां॥ डुपचष् पाके॥ पच्यते॥ पेचे॥ पक्षीष्ट॥ पक्ता॥ पक्ष्यते॥ अपक्ष्यत॥
अपाचि॥ अपक्षातां॥ तनो नावा॥ तनोतेर्नकारस्याकारो भवति यकि च परे॥ तायते॥ तन्यते॥
तेने॥ अतानि॥ अतनिषातां॥ जं जनजोऽआमदंते॥ नोलोपः॥ जन्यते॥ अकित्वोत्वे जेडे॥ जंसीष्ट॥ जंता
॥ जंस्यते॥ जंडेशिणिवा नलोपो वा वः॥ अजंनि॥ अजाडि॥ शमू उपशमे॥ शम्यते॥ मुनिना
घातो वृरणेमितां हृस्वः॥ मे॥ शम्यते मोहो हरिणा॥ शमयां चक्रे॥ ण्यन्तानां मितां णौ मितिं दि
टि च वा दीर्घो वाच्यः॥ णि टि टि भिलोपश्च॥ अशमि॥ अशामि॥ अशामिषातां॥ णि हि भावे पक्षे
अशमयिषातां॥ गुणेर्नसंयोगाद्योः॥ अर्थ्यते॥ समर्थ्यते॥ यत्र कर्म गुणसंयोगात् कर्तृत्वेन विवक्ष्य
ते स कर्मकर्त्ता॥ न दुहस्नु॥ क्रियमाणं तु यत्कर्म स्वयमेव प्रसिध्यति॥ सुकरैः स्वैर्गुणैर्यस्मात्कर्म ५७
कर्त्तेति तद्विदुः॥१॥ तत्राप्येतद्विदो दाहरणं॥ लूयते केदारः स्वयमेव॥ लुलुवे॥ अलावि॥ अलावि
षातां॥ अलविषातां॥ पच्यते ओदनः स्वयमेव॥ भिदिर् विदारणे॥ भिद्यते काष्ठं स्वयमेव॥ अभे
दि॥ दुहस्नुनमां कर्मकर्त्तरि यगिणौ न॥ दुग्धे स्नुते गौः स्वयमेव॥ नमते दंडः स्वयमेव॥ अच

कर्मकर्त्तरि॥ अडं लात् रिणवा॥ स्यात्कर्मकर्तरि तनिशदेः अकारि॥ अतत॥ दुहस्नतथा॥ अ
दोहि॥ अदुग्ध॥ अस्नोष्ट॥ स्नु वा कर्मोर नात्मनेपदं निमित्तं यद्वात्मनेपदनिमित्तं नास्ति तत्रस्नु
कर्मोऽरिष्ट स्यात्॥ अस्नाविष्ट॥ अनंस्त॥ अथ द्विकर्मका॥ दुह्याच्यचरुधिप्रछिचिब्रुशासद्विक
र्मयुक्॥ णीङ् स्वराः तात् कर्मके कर्त्तरि णिवा तत्सि॥ कृष्मंथवहं दंड्रुधि ग्रहमुषपचेमकर्मकाः॥१॥ न्या
दयोऽप्येतन्नि कर्मगत्यर्थी मुख्यकर्मणि णत्त्यंयंद्याति दुह्यादि गौणे अन्ये तु तथा रुचि॥ निन्ये विज्ञनम
ज्ञागरिरजनी मगामिमरदमध्या चिसंज्ञो गं॥ गौ पीड्यसमकार्यं तन्नाव श्चेनामनंतेना॥२॥ कर्त्तुरिष्ट
तमं प्रधानकर्म॥ अन्यदन्यप्रधानं कर्म॥ नगरं नीयते नागरिकैर्वनेचरः॥ नोऽजनया च्युते यज्ञ
मानो याचकेन॥ एष्यते पंथा नेपथिकेन पांथः॥ शिष्यणाचार्यं स्तत्त्व इष्यते॥ चिकीर्ष्यते देव
दत्तेन वा ऊर्ध्यते॥ अनपि च ह सात्॥ पापच्यते॥ तेन पापचितं॥ अपापचि॥ इत्यादि॥ इति भाव
कर्मप्रक्रिया॥ हृठयो नः पुन्यायोर्लोण्मध्यमपुरुषैकवचनांत तानिपात्यते॥ परीभव स्कंदस्तु

नाह्निनंदनं मुष्णाण रत्नानि हरामरोगनाः॥ विग्रस्य चक्रेन मुचिद्विषावशीय इत्यस्य मस्वा
स्थ्यमम मह्ननिं संदिग्धः॥२॥ वर्त्तमानाया अपि विवक्षितैः स्म योगे भूतार्थतावक्तव्याः॥ आस्म
स्मरितः॥ यज्ञस्म युधिष्ठिरः॥ विवक्षितायां पक्षयोः स्वल्पकाले पि णवादिर्वाच्याः॥ सुप्तोऽहं कि
लविललाप॥ नाहं कलिंगं जगाम॥ यावत्पुरानिपातयोर्योगे भविष्यदर्थे लट् पुराक
रोति॥ करिष्यतीत्यर्थः॥ स्मृत्यर्थधातुयोगे भूतेर्थे लृट्॥ स्मरसि मित्र यद्दुपकरि ५८
ष्यसि॥ उपाकुरुथ इत्यर्थः॥ इति लकारार्थाः॥ धातुनामप्यनंतत्वात् नना र्थत्वाच्च
सर्वथा अभिधातुमशक्यत्वाद्दारव्यातप्रख्यापनैरलं॥ इति श्रीअनुभूतिस्वरूपा
चार्यविरचितायां सारस्वती प्रक्रिया संपूर्णं॥ ॥ श्रीकृष्णायनमः॥ ॥ श्री॥ ॥